

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Г.С. СКОВОРОДИ

Український мовно-літературний факультет імені Г.Ф. Квітки-Основ'яненка
Кафедра зарубіжної літератури та слов'янських мов
Кафедра теорії і практики англійської мови

**«ФРИЗМАНІВСЬКІ ЧИТАННЯ:
НАУКОВО-МЕТОДИЧНА СПАДЩИНА,
ПРОДОВЖЕННЯ ТРАДИЦІЙ»**

**Програма і тези доповідей
Всеукраїнської науково-методичної конференції**

(24 вересня 2020 року)

Харків – 2020

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ

Український мовно-літературний факультет імені Г.Ф. Квітки-Основ'яненка
Кафедра зарубіжної літератури та слов'янських мов
Кафедра теорії і практики англійської мови

**«Фрізманівські читання: науково-методична
спадщина, продовження традицій»**

**Програма і тези доповідей
Всеукраїнської науково-методичної конференції**

(24 вересня 2020 року)

Харків – 2020

УДК 82.09

ББК 83.3(0)

Ф 88

Організатори конференції – кафедра зарубіжної літератури та слов'янських мов,
кафедра теорії і практики англійської мови ХНПУ імені Г.С. Сковороди

Голова оргкомітету конференції –

І.Ф. Прокопенко – *радник ректора, доктор педагогічних наук, академік НАПН
України*

Співголови оргкомітету конференції –

Ю.Д. Бойчук – *проректор з наукової роботи, доктор педагогічних наук, член-
кореспондент НАПН України*

К.Ю. Голобородько – *декан українського мовно-літературного факультету імені
Г.Ф. Квітки-Основ'яненка, доктор філологічних наук, професор*

Науковий керівник конференц-проекту –

С.К. Криворучко – *доктор філологічних наук, професор, завідувачка кафедри
зарубіжної літератури та слов'янських мов*

Члени оргкомітету:

Л.В. Гармаш – доктор філологічних наук, професор кафедри української і
зарубіжної літератури та журналістики імені професора Леоніда Ушкалова

І.І. Степанченко – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри
зарубіжної літератури та слов'янських мов

О.О. Скоробогатова – доктор філологічних наук, професор кафедри зарубіжної
літератури та слов'янських мов

І.І. Костікова – доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри теорії і
практики англійської мови

Т.І. Тищенко – кандидат філологічних наук, професор кафедри української і
зарубіжної літератури та журналістики імені професора Леоніда Ушкалова

А.Г. Козлова – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри зарубіжної
літератури та слов'янських мов

М.М. Журенко – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри зарубіжної
літератури та слов'янських мов

І.В. Разуменко – кандидат філологічних наук, професор, професор кафедри
зарубіжної літератури та слов'янських мов

Секретарі: О.О. Атанова, Л.О. Корнієнко

«Фрізманівські читання: науково-методична спадщина, продовження традицій».
Програма і тези доповідей Всеукраїнської науково-методичної конференції
(24 вересня 2020 року). Харків. ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2020. 112 с.

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного
педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (Протокол № 5 від 1.09.2020)

Конференція присвячена вшануванню пам'яті літературознавця, доктора філологічних
наук, професора, багаторічного завідувача кафедри світової літератури ХНПУ імені
Г.С. Сковороди Леоніда Генріховича Фрізмана з нагоди 85-ої річниці від дня народження.

Для науковців, викладачів, докторантів, аспірантів, студентів гуманітарних закладів
вищої освіти та вчителів загальноосвітніх шкіл.

© Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди

ЗМІСТ

ПРОГРАМА	9
ТЕЗИ	22
Авдеенко Ю.И. О КОЛИЧЕСТВЕ ЛЕКСИЧЕСКИХ ПАРАДИГМ В БАСНЕ И ЛИРИЧЕСКОМ СТИХОТВОРЕНИИ	22
Алексеева Н.С. РОМАН Б. ПАСТЕРНАКА «ДОКТОР ЖИВАГО» В КИНОВЕРСИЯХ	23
Алексєва О.М. ГЕНДЕРНА ІДЕНТИЧНІСТЬ ЧОЛОВІЧИХ ОБРАЗІВ В МАЛІЙ ПРОЗІ Г. ДЖЕЙМСА («THE LESSON OF THE MASTER», «THE PUPIL»).....	24
Андропова Л.Г. ИДЕЙНО-ЭСТЕТИЧЕСКАЯ ФУНКЦИЯ ВОСПОМИНАНИЙ В ЛИРИЧЕСКОМ ЦИКЛЕ Н.П. ОГАРЁВА «ВОСПОМИНАНИЯ ДЕТСТВА»....	26
Артюх О.І. ДОСЛІДЖЕННЯ Л.Г. ФРІЗМАНА В ПОЛЬСЬКОМУ ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧОМУ КОНТЕКСТІ.....	27
Быкова И.А. ХЭЙАНСКОЕ ОБЩЕСТВО В РОМАНЕ СИКИБУ МУРАСАКИ «ГЭНДЗИ МОНОГАТАРИ».....	28
Бокшань Г.І. АРХЕТИП ДИКОЇ ЖІНКИ В РОМАНІ ОКСАНИ ЛУЦИШИНОЇ «ЛЮБОВНЕ ЖИТТЯ»	29
Борковська І.П. ПАРЦЕЛЯЦІЯ В ДІЛОВИХ ТЕКСТАХ	30
Ведернікова Т.В. Л.Г. ФРІЗМАН – ЧУДОВА ЛЮДИНА ТА ВЕЛИКИЙ ВЧЕНИЙ.....	31
Внукова К.В. ЖИВОПИСНЫЙ ЭКФРАСИС В РОМАНЕ ДИНЫ РУБИНОЙ «БЕЛАЯ ГОЛУБКА КОРДОВЫ».....	32
Водолажченко Н.А. ОБРАЗ СВЯТОГО В РОМАНЕ ЕВГЕНИЯ ВОДОЛАЗКИНА «ЛАВР»	33
Воробьева О.А. ТРАНСФОРМАЦИИ ЛЕКСИЧЕСКИХ ПАРАДИГМ ВО ВТОРИЧНЫХ ХУДОЖЕСТВЕННЫХ ТЕКСТАХ НА ПРИМЕРЕ РЕМЕЙКА В.А. ПЬЕЦУХА «НАШ ЧЕЛОВЕК В ФУТЛЯРЕ».....	34
Гармаш Л.В. СЕМАНТИКА ЖЕСТА В РОМАНЕ ДЖ. КУТЗЕЕ «ОСЕНЬ В ПЕТЕРБУРГЕ» ...	35
Голобородько Ю.К. ТВОРЧІСТЬ А.Т. АВЕРЧЕНКА В ОЦІНЦІ ЧЕСЬКОГО ВЧЕНОГО ВОЛОДИМИРА СВАТОНЯ.....	36

Гончарова Ж.М. ФУНКЦИОНИРОВАНИЕ СУБСТАНТИВАТА <i>БЫЛОЕ</i> В СТИХОТВОРЕНИЯХ МАРЛЕНА РАХЛИНОЙ.....	37
Гончарова О.А. Н.И. ЧЕРНЯЕВ – ХАРЬКОВЧАНИН-ПУШКИНИСТ.....	37
Гулич Е.А. ТРАДИЦИИ КЛАССИКОВ В БЕЛЛЕТРИСТИКЕ Л.Я. ГУРЕВИЧ.....	38
Дьячок Н.В. СТАТУС КОМПРЕССИВНОГО СЛОВОБРАЗОВАНИЯ В СЛАВЯНСКИХ ЯЗЫКАХ.....	39
Елисеенко А.П. ЭПИЗОД ИЗ ЖИЗНИ ПОЭТА А. ПОЛЕЖАЕВА В РАССКАЗЕ Б. САДОВСКОГО «ПОГИБШИЙ ПЛОВЕЦ»: СТИЛИЗАЦИЯ И ИНЕРТЕКСТ ..	40
Жукова К.Є. ІСТОРІЯ ВИНІКНЕННЯ ЖАНРУ «ПАРНІ НАПИСИ» В КИТАЙСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ	41
Журенко М.Н. ПРОБЛЕМА ИСКУССТВА В РУССКОЙ ЛИТЕРАТУРЕ XX ВЕКА (ТРИЛОГИЯ Ю. БОНДАРЕВА «БЕРЕГ», «ВЫБОР», «ИГРА»)	42
Илеску В.Л. ГРАММАТИКА ЦВЕТООБОЗНАЧЕНИЙ В СИСТЕМЕ ПОЭТИЧЕСКОГО ИДИОСТИЛЯ ГЕОРГИЯ ИВАНОВА	43
Ильиницкая О.П. ФОРМУЛЫ ПСИХОЛОГИЗМА А. МОРАВИА В РАССКАЗЕ «ГРОЗА».....	43
Istomina R.F. «DISTANT LEARNING: HOW TO ENGAGE AND MOTIVATE STUDENTS».....	45
Карпіна О.С. ДІАЛОГ ЯК ФОРМА МОВЛЕННЯ ПЕРСОНАЖІВ У ХУДОЖНЬОМУ ТВОРІ.....	46
Кеба О.В. ХУДОЖНЯ ОПТИКА АНДРІЯ ПЛАТОНОВА.....	47
Коврига Ю.В. О РОЛИ ВЕРЫ В ЖИЗНИ ЧЕЛОВЕКА (НА МАТЕРИАЛЕ РОМАНА Л. УЛИЦКОЙ «ДАНИЭЛЬ ШТАЙН, ПЕРЕВОДЧИК»)	47
Козлова А.Г. ОБРАЗ ГОЛОСА В ПОЭЗИИ БЕЛЛЫ АХМАДУЛИНОЙ	48
Комаров С.А. АНТИМИЛИТАРИСТСКИЙ ПАФОС ИТАЛЬЯНСКОЙ НОВЕЛЛЫ 1930–50-Х ГОДОВ	49
Кондрашова Е.О. ИНТЕРАКТИВНЫЕ ПРИЁМЫ В ПРЕПОДАВАНИИ ЛИТЕРАТУРЫ	50

Конончук Т.І. ОСОБЛИВОСТІ ХУДОЖНЬОГО СВІТУ В РОМАНАХ Ю. ЯНОВСЬКОГО ТА В. ЗАХАРЧЕНКА.....	51
Корнєєва О.М. ПОРУШЕННЯ ГРАМАТИЧНОЇ ПАРАДИГМИ РОДУ	52
Корнільєва Л.М. ПАРАДИГМА СУВЕРЕННОЇ ВЛАДИ У ПОЕТИЧНИХ ТВОРАХ Р. САУТІ	52
Косенко К.О. МАРИЯ СТЕПАНОВА – ПОЭТЕССА СОВРЕМЕННОСТИ.....	53
Косович О.В. МОВА У ПРОЦЕСІ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ	54
Костікова І.І. СУЧАСНІ ОСВІТНІ ВИКЛИКИ	55
Крарівнюк G.O. TRANSMEDIAL REPRESENTATION OF BIBLICAL TEXTS IN THE POSTMODERN CULTURE	56
Krasovytska L. MANIPULATIVE STRATEGIES IN THE POLITICAL DISCOURSE OF DONALD TRUMP	56
Криворучко С.К. ДОКТОР НАУК – ЛЕОНІД ГЕНРІХОВИЧ ФРІЗМАН	57
Кузнецова Е.С. ОСОБЕННОСТИ ИЗОБРАЖЕНИЯ ВНУТРЕННЕГО МИРА РЕБЕНКА СКВОЗЬ ПРИЗМУ МИРОВОЗЗРЕНИЯ РАССКАЗЧИКА-ВЗРОСЛОГО В ПОВЕСТИ В.К. ЖЕЛЕЗНИКОВА «ЧУЧЕЛО»	59
Кузьменко К.М. Л.Г. ФРІЗМАН – ДОСЛІДНИК УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	60
Лісевич В.В. МЕТАТЕКСТУАЛЬНА ПРИРОДА РОМАНУ ФІЛІПА РОТА «Я ЗАМІЖНЯ ЗА КОМУНІСТОМ»	61
Літвін С.М. ПРИРОДА МАСКУЛІННОСТІ У РОМАНІ ІРВІНА ВЕЛША «FILTH»	62
Маленко О.О. ЛІНГВОКОМУНІКАТИВНІ СТРАТЕГІЇ В НАУКОВІЙ РЕЦЕПЦІЇ ПОЕТИЧНОГО ТЕКСТУ	63
Мартыненко Б.В., Стрелец К.В. РОЛЬ МИФА В ХУДОЖЕСТВЕННОЙ СИСТЕМЕ «СЛОВА О ПОЛКУ ИГОРЕВЕ»	64
Марченко Т.М. ИМАГОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ НАУЧНОГО НАСЛЕДИЯ Л.Г. ФРИЗМАНА.....	65

Оляндэр Л.К. М.А. МАКСИМОВИЧ В ПУШКИНСКОМ КРУГУ: КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ВЗГЛЯД Л.Г. ФРИЗМАНА И С.Н. ЛАХНО	66
Онуфрієнко О.П. ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ НАУКОВОЇ БІОГРАФІЇ МОДЕРНОГО АВТОРА	67
Осіпова Т.Ф. ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ТЕРМІНІВ <i>КОМПЕТЕНЦІЯ І КОМПЕТЕНТНІСТЬ</i> У СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ	68
Панарина И.М. АКТУАЛІЗАЦІЯ ЕЛЕМЕНТОВ ПОЕТИЧЕСКОГО ТЕКСТА: ГРАММАТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ (НА МАТЕРИАЛЕ ЛИРИКИ БОРИСА ХЕРСОНСКОГО)	69
Паульс В.О. РЕНЕ ГІЛЬ ЯК НОВАТОР ІНСТРУМЕНТАЛІЗМУ ЗА ЧАСІВ СИМВОЛІЗМУ .	70
Піддубна Н.В. ПОЛЬОВА СТРУКТУРА БІБЛІІЗМІВ.....	71
Приходько В.С. ЛЕОНИД ФРИЗМАН ОБ ОТНОШЕНИИ ИВАНА ФРАНКО К РУССКИМ ПИСАТЕЛЯМ	72
Проскурин И.А. МИФОЛОГИЧЕСКИЙ КОНТЕКСТ СТИХОТВОРЕНИЯ И.А. БУНИНА «ЭЛЬБУРС. ИРАНСКИЙ МИФ».....	72
Радчук О.В. СУЧАСНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ПАРАДИГМАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ МОВИ.....	73
Разуменко И.В. А.В. НИКИТЕНКО О «ПЕТЕРБУРГСКОМ СБОРНИКЕ».....	74
Рыжченко О.С. ТВОРЧЕСКОЕ НАСЛЕДИЕ Н.В. ГОГОЛЯ В ПЕРЕВОДЕ НА АНГЛИЙСКИЙ ЯЗЫК	75
Ришкова А.В. ПРЕДИКАТИ ФІЗІОЛОГІЧНИХ ДІЙ ТА ПРОЦЕСІВ У ПРОПОЗИЦІЙНО МОТИВОВАНИХ НІМЕЦЬКИХ КОМПОЗИТНИХ НАЙМЕНУВАННЯХ ОСІБ	76
Романова Е.И. КОМПОЗИЦИЯ ПОЭМЫ ВЕН. ЕРОФЕЕВА «МОСКВА – ПЕТУШКИ»	77
Ромащенко Л.И. УКРАИНСКИЙ КОНТЕКСТ В РОМАНЕ В. БАХРЕВСКОГО «МУНДИР И ФРАК ЖУКОВСКОГО».....	78
Руда Н.В. РОЛЬ ЛАО ШЭ В СТАНОВЛЕНИИ СОВРЕМЕННОГО КИТАЙСКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ.....	79

Румянцева-Лахтіна О.О. ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНЕ ПРОЧИТАННЯ СІМЕЙНОЇ ХРОНІКИ «МАРІЯ» УЛАСА САМЧУКА КРІЗЬ ПРИЗМУ ФІЛОСОФСЬКОГО КОНТЕКСТУ ЧАСОПРОСТОРОВОЇ ВЕРТИКАЛІ ХУДОЖНЬОГО ТВОРУ	80
Самойленко О.В. АЛЬТЕРНАТИВНІ ПІДХОДИ ДО ПРИРОДИ СКЛАДНИХ СЛІВ	81
Саппа Н.Н. ФРАЗЕОЛОГИЗМИ О НАКАЗАНИЯХ В КОНТЕКСТЕ ЮРИДИЧЕСКОЙ ПСИХОЛОГИИ	82
Семенова Л.В. ОСОБЕННОСТИ ВОПЛОЩЕНИЯ ОБРАЗА ЖЕНЩИНЫ-ВОЗЛЮБЛЕННОЙ В ЛИРИКЕ Е. ЕВТУШЕНКО.....	83
Силаев А.С. ПРОШЛОЕ КАК «ЦЕНТР ОСМЫСЛИВАЮЩЕЙ АКТИВНОСТИ» В ПОВЕСТИ И. БУНИНА «СУХОДОЛ»	84
Скоробогатова Е.А. ИМЕННЫЕ И НЕИМЕННЫЕ БИНОМЫ В ЛИНГВОПОЭТИЧЕСКОМ ИЗУЧЕНИИ.....	85
Солошенко-Заднепровская Н.К. Л.Г. ФРИЗМАН: ЧЕЛОВЕК, УЧИТЕЛЬ, УЧЕНЫЙ	86
Стаканкова Т.П. СЕМАНТИКА КОНСТРУКЦИЙ С ТВОРИТЕЛЬНЫМ СРАВНЕНИЯ	87
Старостенко Т.Н. КАПИТАН (Посвящается светлой памяти Леонида Генриховича Фризмана)	88
Стаценко О.М. ФОРМУВАННЯ ПИТАННЯ ГЛОТОГЕНЕЗУ У ФІЛОСОФІІ ТА ЛІНГВІСТИЦІ.....	90
Степанченко И.И. О ЛИНГВИСТИЧЕСКОМ АНАЛИЗЕ ХУДОЖЕСТВЕННОГО ТЕКСТА С ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ТОЧКИ ЗРЕНИЯ.....	91
Сухенко І.М. FICTIONALIZING A «NUKE» GARDEN IN THE U.S. NUCLEAR FICTION	92
Тарабановська О.М. ПОДВІЙНІ СУБСТАНТИВНІ КОНСТРУКЦІЇ У ЗБІРЦІ ВАДИМА ЛЕВІНА «МІЖ НАМИ»	93
Трегубов Д.Г., Трегубова І.М. САМОІДЕНТИФІКАЦІЯ УКРАЇНЦЯ У ЛІТЕРАТУРНІЙ ТВОРЧОСТІ.....	93
Трегубов Д.Г., Трегубова І.М. ІСТОРИЧНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ СЕНСУ НАРОДНОЇ ПІСНІ «ЇХАЛИ КОЗАКИ».....	94
Тучина Н.В. ПЕДАГОГІЧНА РЕФЛЕКСІЯ ЯК ОДИН ІЗ ІНСТРУМЕНТІВ ОВОЛОДІННЯ НОВИМ КУРСОМ МЕТОДИКИ.....	95
Халанская Н.Н. СИНОНИМИЧЕСКИЕ ПРИЧИННЫЕ КОНСТРУКЦИИ	

В СОВРЕМЕННОМ РУССКОМ ЯЗЫКЕ	96
Халіман О.В. ПСЕВДОІМПЕРАТИВНІ ФОРМИ ЯК ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ НЕГАТИВНОЇ ОЦІНКИ.....	97
Чистяк Д. О. ІНТЕРМЕДІАЛЬНИЙ ПОЛІЛОГ У ПОЕЗІЇ Ф. ЖАККОТТЕ.....	97
Чорний І.В. ХУДОЖНЯ СВОЄРІДНІСТЬ РОМАНУ РІЧАРДА ЦВІРЛЕЯ «ТАМ ТОБІ БУДЕ КРАЩЕ».....	98
Шабінський М.Є. РЕКЛАМНИЙ ТЕКСТ ЯК ОБ'ЄКТ ДОСЛІДЖЕННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ	99
Шаповал О.Г. МОТИВ ПЕРЕОДЯГАННЯ В РОМАНІ В. ГОЛДІНГА «ПІРАМІДА»	100
Шулик П.Л. КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ ЛІТЕРАТУРИ: ЗА І ПРОТИ.....	101
Юрьєва Ж.А. КРЫМСКИЕ ТОПОНИМЫ В ЛИРИКЕ БОРИСА ЧИЧИБАБИНА.....	102
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ.....	103

ПРОГРАМА

Місце проведення конференції:

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди,
(вул. Алчевських, 29; станція метро «Пушкінська»)
Тел.: (0572) 700-69-09

Регламент роботи конференції

10:00–11:00 Реєстрація учасників.

11:00–13:00 Пленарне засідання (зала засідань, 2 поверх)

13:00–14:00 Перерва на обід.

14:00–16:00 Робота секцій

16:00-16:30 Підбиття підсумків

Доповіді на пленарному засіданні – до 15 хв.

Доповіді на секційних засіданнях – до 10 хв.

Обговорення – до 5 хв.

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

11:00–13:00 (зала засідань, 2 поверх)

Привітання радника ректора, доктора педагогічних наук, академіка НАПН України

Прокопенка Івана Федоровича

Привітання проректора з наукової роботи, доктора педагогічних наук, члена-кореспондента НАПН України

Бойчука Юрія Дмитровича

Привітання декана українського мовно-літературного факультету імені Г.Ф. Квітки-Основ'яненка, доктора філологічних наук, професора

Голобородька Костянтина Юрійовича

Вступне слово доктора філологічних наук, професора, завідувачки кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

Криворучко Світлани Костянтинівни

Захарченко Валентина Павлівна

завідувачка інформаційно-бібліографічного сектора наукової бібліотеки Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

ПРЕЗЕНТАЦІЯ БІОБІБЛІОГРАФІЧНОГО ПОКАЖЧИКА, ПРИСВЯЧЕНОГО Л.Г. ФРІЗМАНУ

Костікова Ілона Іванівна

доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри теорії і практики англійської мови Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

СУЧАСНІ ОСВІТНІ ВИКЛИКИ

Крапівник Ганна Олександрівна

доктор філософських наук, доцент кафедри англійської філології Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

TRANSMEDIAL REPRESENTATION OF BIBLICAL TEXTS IN THE POSTMODERN CULTURE

Маленко Олена Олегівна

доктор філологічних наук, професор, завідувачка кафедри українознавства і лінгводидактики Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

ЛІНГВОКОМУНІКАТИВНІ СТРАТЕГІЇ В НАУКОВІЙ РЕЦЕПЦІЇ
ПОЕТИЧНОГО ТЕКСТУ

Марченко Тетяна Михайлівна

доктор філологічних наук, професор, професор кафедри світової літератури, заступник директора з науково-педагогічної та навчально-методичної роботи Горлівського інституту іноземних мов ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

ІМАГОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ НАУКОВОЇ СПАДЩИНИ Л.Г. ФРІЗМАНА

Романова Олена Іванівна

доктор філологічних наук, професор, завідувачка кафедри зарубіжної літератури

Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара

КОМПОЗИЦІЯ ПОЕМИ ВЕН. ЕРОФЕЕВА «МОСКВА – ПЕТУШКИ»

Криворучко Світлана Костянтинівна

доктор філологічних наук, професор, завідувачка кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

ДОКТОР НАУК – ЛЕОНІД ГЕНРІХОВИЧ ФРІЗМАН

СЕКЦІЙНІ ЗАСІДАННЯ
13:30–16:00

Секція 1. Л.Г. Фрізман: людина, учитель, науковець

Модератори:

к.філол.наук, доц. кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов

Артюх Олена Іванівна;

к.філол.наук, доц. кафедри теорії і практики англійської мови

Ведернікова Тетяна Володимирівна

Артюх Олена Іванівна

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов ХНПУ імені Г.С. Сковороди

ДОСЛІДЖЕННЯ Л.Г. ФРИЗМАНА В ПОЛЬСЬКОМУ

ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧОМУ КОНТЕКСТІ

Ведернікова Тетяна Володимирівна

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і практики англійської мови Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

Л.Г. ФРИЗМАН – ЧУДОВА ЛЮДИНА ТА ВЕЛИКИЙ ВЧЕНИЙ

Кузьменко Катерина Миколаївна

аспірантка кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

Л.Г. ФРИЗМАН – ДОСЛІДНИК УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Оляндер Луїза Костянтинівна

доктор філологічних наук, професор, завідувачка кафедри слов'янської філології Східноєвропейського національного університету імени Лесі Українки

М.А. МАКСИМОВИЧ В ПУШКИНСКОМ КРУГУ: КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ВЗГЛЯД Л.Г. ФРИЗМАНА И С.Н. ЛАХНО

Приходько Віра Семенівна

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української та іноземних мов Харківської державної академії фізичної культури

ЛЕОНИД ФРИЗМАН ОБ ОТНОШЕНИИ ИВАНА ФРАНКО К РУССКИМ ПИСАТЕЛЯМ

Солошенко-Задніпровська Наталія Костянтинівна

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і практики англійської мови Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

Л.Г. ФРИЗМАН: ЧЕЛОВЕК, УЧИТЕЛЬ, УЧЕНЫЙ

Старостенко Тетяна Миколаївна

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
КАПИТАН (Посвящается светлой памяти Леонида Генриховича Фризмана)

Секція 2. Домінанти слов'янських літератур

Модератори:

д.філол.наук, проф. кафедри української і зарубіжної літератури та журналістики імені професора Леоніда Ушкалова

Гармаш Людмила Вікторівна,

к.філол.н., доц. кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов

Козлова Алла Григорівна

Алексєєва Ніна Симонівна

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
РОМАН «ДОКТОР ЖИВАГО» Б. ПАСТЕРНАКА В КІНОВЕРСІЯХ

Андропова Людмила Геннадіївна

кандидат філологічних наук, доцент, доцент Центру міжнародної освіти та співробітництва, підготовче відділення для іноземних громадян Харківської державної академії культури

ИДЕЙНО-ЭСТЕТИЧЕСКАЯ ФУНКЦИЯ ВОСПОМИНАНИЙ В ЛИРИЧЕСКОМ ЦИКЛЕ Н.П. ОГАРЁВА «ВОСПОМИНАНИЯ ДЕТСТВА»

Бокшань Галина Іванівна

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов Херсонського державного аграрного університету

АРХЕТИП ДИКОЇ ЖІНКИ В РОМАНІ ОКСАНИ ЛУЦИШИНОЇ «ЛЮБОВНЕ ЖИТТЯ»

Внукова Катерина Валеріївна

старший викладач кафедри іноземних мов Національного фармацевтичного університету, аспірантка кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

ЖИВОПИСНЫЙ ЭКФРАСИС В РОМАНЕ ДИНЫ РУБИНОЙ «БЕЛАЯ ГОЛУБКА КОРДОВЫ»

Водолазченко Наталія Анатоліївна

викладач кафедри методики навчання мов і літератури Комунального вищого навчального закладу «Харківська академія неперервної освіти»; аспірантка кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

ОБРАЗ СВЯТОГО В РОМАНЕ ЕВГЕНИЯ ВОДОЛАЗКИНА «ЛАВР»

Гармаш Людмила Вікторівна

доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української літератури та журналістики імені Леоніда Ушкалова Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

СЕМАНТИКА ЖЕСТА В РОМАНЕ ДЖ. КУТЗЕЕ «ОСЕНЬ В ПЕТЕРБУРГЕ»

Голобородько Юрій Костянтинович

аспірант кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

ТВОРЧИСТЬ А.Т. АВЕРЧЕНКА В ОЦІНЦІ ЧЕСЬКОГО ВЧЕНОГО ВОЛОДИМИРА СВАТОНЯ

Гуліч Олена Олександрівна

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і практики англійської мови Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

ТРАДИЦИИ КЛАССИКОВ В БЕЛЛЕТРИСТИКЕ Л.Я. ГУРЕВИЧ

Єлісеєнко Анна Павлівна

кандидат філологічних наук, завідувачка кафедри іноземних мов Харківської державної зооветеринарної академії

ЭПИЗОД ИЗ ЖИЗНИ ПОЭТА А. ПОЛЕЖАЕВА В РАССКАЗЕ Б. САДОВСКОГО «ПОГИБШИЙ ПЛОВЕЦ»: СТИЛИЗАЦИЯ И ИНЕРТЕКСТ

Журенко Марина Миколаївна

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

ПРОБЛЕМА ИСКУССТВА В РУССКОЙ ЛИТЕРАТУРЕ XX ВЕКА (ТРИЛОГИЯ Ю. БОНДАРЕВА «БЕРЕГ», «ВЫБОР», «ИГРА»)

Кеба Олександр Володимирович

доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри германських мов і зарубіжної літератури Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка

ХУДОЖНЯ ОПТИКА АНДРІЯ ПЛАТОНОВА

Коврига Юлія Володимирівна

викладач кафедри мовних дисциплін Харківського національного аграрного університету імені В.В. Докучаєва

О РОЛИ ВЕРЫ В ЖИЗНИ ЧЕЛОВЕКА (НА МАТЕРИАЛЕ РОМАНА Л. УЛИЦКОЙ «ДАНИЭЛЬ ШТАЙН, ПЕРЕВОДЧИК»)

Козлова Алла Григорівна

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

ОБРАЗ ГОЛОСА В ПОЭЗИИ БЕЛЛЫ АХМАДУЛИНОЙ

Конончук Тетяна Іванівна

кандидат філологічних наук, доцент, завідувачка і професор кафедри української філології та суспільних наук Академії адвокатури України
ОСОБЛИВОСТІ ХУДОЖНЬОГО СВІТУ В РОМАНАХ Ю. ЯНОВСЬКОГО ТА В. ЗАХАРЧЕНКА

Косенко Катерина Олегівна

методист кафедри методики навчання мов і літератури Комунального вищого навчального закладу «Харківська академія неперервної освіти», аспірантка кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
МАРИЯ СТЕПАНОВА – ПОЭТЕССА СОВРЕМЕННОСТИ

Кондрашова Єлизавета Олегівна

магістр кафедри зарубіжної літератури факультету української й іноземної філології та мистецтвознавства Дніпровського національного університету імені О. Гончара

ИНТЕРАКТИВНЫЕ ПРИЁМЫ В ПРЕПОДАВАНИИ ЛИТЕРАТУРЫ

Кузнецова Олена Сергіївна

аспірантка кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
ОСОБЕННОСТИ ИЗОБРАЖЕНИЯ ВНУТРЕННЕГО МИРА РЕБЕНКА СКВОЗЬ ПРИЗМУ МИРОВОЗЗРЕНИЯ РАССКАЗЧИКА-ВЗРОСЛОГО В ПОВЕСТИ В.К. ЖЕЛЕЗНИКОВА «ЧУЧЕЛО»

Мартиненко Богдан Володимирович, Стрелець Костянтин Володимирович

аспіранти кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
РОЛЬ МИФА В ХУДОЖЕСТВЕННОЙ СИСТЕМЕ «СЛОВА О ПОЛКУ ИГОРЕВЕ»

Разуменко Ірина Василівна

кандидат філологічних наук, професор, професор кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов, завідувачка відділу аспірантури та докторантури Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

А.В. НИКИТЕНКО О «ПЕТЕРБУРГСКОМ СБОРНИКЕ»

Ромащенко Людмила Іванівна

доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української літератури та компаративістики Інституту української філології і соціальних комунікацій Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького
УКРАИНСКИЙ КОНТЕКСТ В РОМАНЕ В. БАХРЕВСКОГО «МУНДИР И ФРАК ЖУКОВСКОГО»

Румянцева-Лактіна Оксана Олександрівна

аспірантка кафедри української літератури та журналістики імені професора Леоніда Ушкалова ХНПУ імені Г.С. Сковороди

ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНЕ ПРОЧИТАННЯ СІМЕЙНОЇ ХРОНІКИ «МАРІЯ»
УЛАСА САМЧУКА КРІЗЬ ПРИЗМУ ФІЛОСОФСЬКОГО КОНТЕКСТУ
ЧАСОПРОСТОРОВОЇ ВЕРТИКАЛІ ХУДОЖНЬОГО ТВОРУ

Семенова Людмила Валентинівна

старший викладач кафедри іноземних мов Національного фармацевтичного університету, аспірантка кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
ОСОБЕННОСТИ ВОПЛОЩЕНИЯ ОБРАЗА ЖЕНЩИНЫ-ВОЗЛЮБЛЕННОЙ
В ЛИРИКЕ Е. ЕВТУШЕНКО

Силаєв Олександр Сергійович

доктор філологічних наук, професор, професор кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

ПРОШЛОЕ КАК «ЦЕНТР ОСМЫСЛИВАЮЩЕЙ АКТИВНОСТИ» В
ПОВЕСТИ И. БУНИНА «СУХОДОЛ»

Трегубов Дмитро Георгійович, Трегубова Ірина Михайлівна

кандидат технічних наук, доцент кафедри спеціальної хімії та хімічної технології Національного університету цивільного захисту України;
керівник гуртка-методист КЗ “Центр дитячої та юнацької творчості міста Харкова № 1 Харківської міської ради”

САМОІДЕНТИФІКАЦІЯ УКРАЇНЦЯ У ЛІТЕРАТУРНІЙ ТВОРЧОСТІ

Трегубов Дмитро Георгійович, Трегубова Ірина Михайлівна

кандидат технічних наук, доцент кафедри спеціальної хімії та хімічної технології Національного університету цивільного захисту України;
керівник гуртка-методист КЗ “Центр дитячої та юнацької творчості міста Харкова № 1 Харківської міської ради”

ІСТОРИЧНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ СЕНСУ НАРОДНОЇ ПІСНІ «ЇХАЛИ КОЗАКИ»

Секція 3. Взаємозв'язки у світовій літературі

Модератори:

к.філол.н., доц. кафедри теорії і практики англійської мови

Гончарова Ольга Анатоліївна,

к.філол.наук, доц. кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов

Льїницька Ольга Петрівна

Алексєєва Олена Мухтараліївна

викладач кафедри світової літератури Горлівського інституту іноземних мов ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

ГЕНДЕРНА ІДЕНТИЧНІСТЬ ЧОЛОВІЧИХ ОБРАЗІВ В МАЛІЙ ПРОЗІ
Г. ДЖЕЙМСА («THE LESSON OF THE MASTER», «THE PUPIL»)

Бикова Ірина Алімжанівна

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри східних мов Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
ХЭЙАНСКОЕ ОБЩЕСТВО В РОМАНЕ СИКИБУ МУРАСАКИ «ГЭНДЗИ МОНОГАТАРИ»

Гончарова Ольга Анатоліївна

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і практики англійської мови Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
Н.И. ЧЕРНЯЕВ – ХАРЬКОВЧАНИН-ПУШКИНИСТ

Жукова Катерина Євгенівна

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри східних мов Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ ЖАНРУ «ПАРНІ НАПИСИ» В КИТАЙСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Льїницька Ольга Петрівна

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
ФОРМУЛЫ ПСИХОЛОГИЗМА А. МОРАВИА В РАССКАЗЕ «ГРОЗА»

Карпіна Олена Сергіївна

кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри світової літератури Горлівського інституту іноземних мов ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»
ДІАЛОГ ЯК ФОРМА МОВЛЕННЯ ПЕРСОНАЖІВ У ХУДОЖНЬОМУ ТВОРІ

Комаров Сергій Анатолійович

доктор філологічних наук, доцент, завідувач кафедри світової літератури Горлівського інституту іноземних мов ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»
АНТИМИЛИТАРИСТСКИЙ ПАФОС ИТАЛЬЯНСКОЙ НОВЕЛЛЫ 1930–50-Х ГОДОВ

Корнільєва Лілія Миколаївна

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
ПАРАДИГМА СУВЕРЕННОЇ ВЛАДИ У ПОЕТИЧНИХ ТВОРАХ Р. САУТІ

Лісевич Вероніка Вікторівна

аспірантка кафедри германських мов і зарубіжної літератури Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка
МЕТАТЕКСТУАЛЬНА ПРИРОДА РОМАНУ ФІЛПА РОТА «Я ЗАМІЖНЯ ЗА КОМУНІСТОМ»

Літвін Сергій Миколайович

аспірант кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
ПРИРОДА МАСКУЛІННОСТІ У РОМАНІ ІРВІНА ВЕЛША «FILTH»

Онуфрієнко Олена Петрівна

кандидат філологічних наук, доцент, завідувачка кафедри української мови, літератури та культури Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ НАУКОВОЇ БІОГРАФІЇ МОДЕРНОГО АВТОРА

Паульс Вікторія Олександрівна

аспірантка кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
РЕНЕ ГІЛЬ ЯК НОВАТОР ІНСТРУМЕНТАЛІЗМУ ЗА ЧАСІВ СИМВОЛІЗМУ

Руда Наталія Вікторівна

кандидат філологічних наук, доцент, завідувачка кафедри східних мов Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
РОЛЬ ЛАО ШЭ В СТАНОВЛЕННИ СОВРЕМЕННОГО КИТАЙСКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ

Сухенко Ірина Миколаївна

кандидат філологічних наук, доцент кафедри зарубіжної літератури Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара
FICTIONALIZING A «NUKE» GARDEN IN THE U.S. NUCLEAR FICTION

Чистяк Дмитро Олександрович

доктор філологічних наук, доцент, доцент кафедри романської філології Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка, європейський центр художнього перекладу у Брюсселі
ІНТЕРМЕДІАЛЬНИЙ ПОЛІЛОГ У ПОЕЗІЇ Ф. ЖАККОТТЕ

Чорний Ігор Віталійович

доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри українознавства Харківського національного університету внутрішніх справ
ХУДОЖНЯ СВОЄРІДНІСТЬ РОМАНУ РІЧАРДА ЦВІРЛЕЯ «ТАМ ТОБІ БУДЕ КРАЩЕ»

Шаповал Ольга Григорівна

кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри германських мов і зарубіжної літератури Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка
МОТИВ ПЕРЕОДЯГАННЯ В РОМАНІ В. ГОЛДІНГА «ПІРАМІДА»

Шулик Поліна Львівна

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри германських мов і зарубіжної літератури Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка
КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ ЛІТЕРАТУРИ: ЗА І ПРОТИ

Секція 4. Сучасне осмислення мовних систем

Модератори:

д.філол.наук, професор зарубіжної літератури та слов'янських мов

Скоробогатова Олена Олександрівна;

д.пед.наук, проф., завідувачка кафедри теорії і практики англійської мови

Костікова Ілона Іванівна

Борковська Інна Пилипівна

кандидат філологічних наук, старший викладач Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ПАРЦЕЛЯЦІЯ В ДІЛОВИХ ТЕКСТАХ

Дьячок Наталя Василівна

доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри загального та слов'янського мовознавства Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара

СТАТУС КОМПРЕСИВНОГО СЛОВОТВОРУ В СЛОВ'ЯНСЬКИХ МОВАХ

Істоміна Раїса Федорівна

викладач кафедри англійської філології Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

«DISTANT LEARNING: HOW TO ENGAGE AND MOTIVATE STUDENTS»

Корнєєва Олена Миколаївна

аспірантка кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

ПОРУШЕННЯ ГРАМАТИЧНОЇ ПАРАДИГМИ РОДУ

Косович Ольга Василівна

доктор філологічних наук, професор, завідувачка кафедри романо-германської філології Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

МОВА У ПРОЦЕСІ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ

Красовицька Лада Євгенівна

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

MANIPULATIVE STRATEGIES IN THE POLITICAL DISCOURSE OF DONALD TRUMP

Осіпова Тетяна Федорівна

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ТЕРМІНІВ КОМПЕТЕНЦІЯ І КОМПЕТЕНТНІСТЬ У СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ

Піддубна Наталія Віталіївна

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

ПОЛЬОВА СТРУКТУРА БІБЛІІЗМІВ

Рижченко Ольга Сергіївна

кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри мовної підготовки Національного університету цивільного захисту України

ТВОРЧЕСКОЕ НАСЛЕДИЕ Н.В. ГОГОЛЯ В ПЕРЕВОДЕ НА АНГЛИЙСКИЙ ЯЗЫК

Ришкова Анастасія Вячеславівна

викладач кафедри німецької філології Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького

ПРЕДИКАТИ ФІЗІОЛОГІЧНИХ ДІЙ ТА ПРОЦЕСІВ У ПРОПОЗИЦІЙНО МОТИВОВАНИХ НІМЕЦЬКИХ КОМПЗИТНИХ НАЙМЕНУВАННЯХ ОСІБ

Сапна Микола Миколайович

доктор соціологічних і кандидат фізико-математичних наук, професор кафедри соціології і психології Харківського національного університету внутрішніх справ

ФРАЗЕОЛОГИЗМЫ О НАКАЗАНИЯХ В КОНТЕКСТЕ ЮРИДИЧЕСКОЙ ПСИХОЛОГИИ

Скоробогатова Олена Олександрівна

доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

ИМЕННЫЕ И НЕИМЕННЫЕ БИНОМЫ В ЛИНГВОПОЭТИЧЕСКОМ ИЗУЧЕНИИ

Стаценко Олена Миколаївна

викладач кафедри іноземних мов Сумського національного аграрного університету

ФОРМУВАННЯ ПИТАННЯ ГЛОТОГЕНЕЗУ У ФІЛОСОФІЇ ТА ЛІНГВІСТИЦІ

Степанченко Іван Іванович

доктор філологічних наук, професор кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

О ЛИНГВИСТИЧЕСКОМ АНАЛИЗЕ ХУДОЖЕСТВЕННОГО ТЕКСТА С ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ТОЧКИ ЗРЕНИЯ

Тучина Н.В.

кандидат педагогічних наук, професор кафедри англійської філології Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

ПЕДАГОГІЧНА РЕФЛЕКСІЯ ЯК ОДИН ІЗ ІНСТРУМЕНТІВ

ОВОЛОДІННЯ НОВИМ КУРСОМ МЕТОДИКИ

Шабінський Микола Євгенійович

кандидат педагогічних наук, доцент, докторант кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

РЕКЛАМНИЙ ТЕКСТ ЯК ОБ'ЄКТ ДОСЛІДЖЕННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ

Секція 5. Структорно-граматичні та комунікативно-прагматичні інтерпретації

Модератори:

к.філол.наук, доц. кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов
Радчук Ольга Вячеславівна;

к.філол.наук, доц. кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов
Халанська Наталія Миколаївна

Авдєєнко Юлія Ігорівна

аспірантка кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов українського мовно-літературного факультету імені Г.Ф. Квітки-Основ'яненка Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

О КОЛИЧЕСТВЕ ЛЕКСИЧЕСКИХ ПАРАДИГМ В БАСНЕ И ЛИРИЧЕСКОМ СТИХОТВОРЕНИИ

Воробйова Ольга Олександрівна

аспірантка кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

ТРАНСФОРМАЦИИ ЛЕКСИЧЕСКИХ ПАРАДИГМ ВО ВТОРИЧНЫХ ХУДОЖЕСТВЕННЫХ ТЕКСТАХ НА ПРИМЕРЕ РЕМЕЙКА В.А. ПЬЕЦУХА «НАШ ЧЕЛОВЕК В ФУТЛЯРЕ»

Гончарова Жанна Миколаївна

старший викладач кафедри педагогіки, іноземної філології та перекладу Харківського національного економічного університету імені С. Кузнеця

ФУНКЦИОНИРОВАНИЕ СУБСТАНТИВАТА БЫЛОЕ В СТИХОТВОРЕНИЯХ МАРЛЕНА РАХЛИНОЙ

Глеску Вікторія Леонідівна

аспірантка кафедра зарубіжної літератури та слов'янських мов Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

ГРАММАТИКА ЦВЕТОБОЗНАЧЕНИЙ В СИСТЕМЕ ПОЭТИЧЕСКОГО ИДИОСТИЛЯ ГЕОРГИЯ ИВАНОВА

Панаріна Ірина Михайлівна

викладач кафедри англійської фонетики і граматики Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

АКТУАЛІЗАЦІЯ ЕЛЕМЕНТОВ ПОЕТИЧЕСКОГО ТЕКСТА:
ГРАММАТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ (НА МАТЕРИАЛЕ ЛИРИКИ БОРИСА
ХЕРСОНСКОГО)

Проскурін Іван Андрійович

аспірант кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

МИФОЛОГИЧЕСКИЙ КОНТЕКСТ СТИХОТВОРЕНИЯ И.А. БУНИНА
«ЭЛЬБУРС. ИРАНСКИЙ МИФ»

Радчук Ольга Вячеславівна

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

СУЧАСНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ПАРАДИГМАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ МОВИ

Самойленко Олена Валентинівна

кандидат філологічних наук, завідувачка кафедри мовних та гуманітарних дисциплін № 1 Донецького національного медичного університету

АЛЬТЕРНАТИВНІ ПІДХОДИ ДО ПРИРОДИ СКЛАДНИХ СЛІВ

Стаканкова Тамара Петрівна

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

СЕМАНТИКА КОНСТРУКЦИЙ С ТВОРИТЕЛЬНЫМ СРАВНЕНИЯ

Тарабановська Оксана Миколаївна

аспірантка кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

ПОДВІЙНІ СУБСТАНТИВНІ КОНСТРУКЦІЇ У ЗБІРЦІ ВАДИМА ЛЕВІНА
«МІЖ НАМИ»

Халанська Наталія Миколаївна

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов ХНПУ імені Г.С. Сковороди

СИНОНИМИЧЕСКИЕ ПРИЧИННЫЕ КОНСТРУКЦИИ В СОВРЕМЕННОМ
РУССКОМ ЯЗЫКЕ

Халіман Оксана Володимирівна

кандидат філологічних наук, докторант кафедри української мови Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

ПСЕВДОІМПЕРАТИВНІ ФОРМИ ЯК ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ НЕГАТИВНОЇ
ОЦІНКИ

Юр'єва Жаннетта Альбертівна

викладач кафедри практики англійського усного і писемного мовлення Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

КРЫМСКИЕ ТОПОНИМЫ В ЛИРИКЕ БОРИСА ЧИЧИБАБИНА

О КОЛИЧЕСТВЕ ЛЕКСИЧЕСКИХ ПАРАДИГМ В БАСНЕ И ЛИРИЧЕСКОМ СТИХОТВОРЕНИИ

Авдеенко Ю.И. (Харьков)

Исходная гипотеза исследования заключается в том, что воспринимаемые интуитивно жанровые различия басни и лирического произведения определяются многими факторами, которые могут быть выявлены с помощью парадигматического анализа (о парадигматическом анализе см. [1]). К таким факторам относятся степень затрудненности формирования парадигм, их количество, конфигурация, различная роль доминантных парадигм и т.п. Доклад посвящен одному из аспектов сопоставительного анализа – количественному сопоставлению парадигм.

Парадигматическая организация в баснях и лирических стихотворениях может быть представлена разным количеством парадигм, среди которых чаще всего выделяется одна ведущая, доминантная парадигма. В басне И.А. Крылова «Лиса и Лев» можно выделить такие парадигмы:

Лиса, не видя сроду Льва,
С ним встреться, со страстей осталась чуть жива.
Вот, несколько спустя, опять ей Лев попался,
Но уж не так ей страшен показался.
А третий раз потом
Лиса и в разговор пустилася со Львом.
Иного так же мы боимся,
Поколь к нему не приглядимся.

Гиперпарадигму СТРАХ («с ним встреться, ... осталась чуть жива») и парадигму ДОВЕРИЕ («но уж не так ей страшен показался», «Лиса и в разговор пустилася со Львом»).

В стихотворении А.А. Фета «Осень» возможно выделение следующих парадигм:

Как грустны сумрачные дни
Беззвучной осени и хладной!
Какой истомой безотрадной
К нам в душу просятся они!
Но есть и дни, когда в крови
Золотолиственных уборов
Горящих осень ищет взоров
И знойных прихотей любви.
Молчит стыдливая печаль,
Лишь вызывающее слышно,
И, замирающей так пышно,
Ей ничего уже не жаль.

Гиперпарадигмы ЖИЗНЬ («сумрачные дни», «в душу просятся они», «но есть и дни»), парадигмы ЛЮБОВЬ («горящих осень ищет взоров», «и знойных

прихотей любви») и парадигмы ГРУСТЬ («грустны сумрачные дни», «Беззвучной осени и хладной», «в душу просятся они», «молчит стыдливая печаль», «ей ничего уже не жаль»). Однако возможна и другая трактовка стихотворения, и соответственно, выделение других парадигм: гиперпарадигмы СТРАСТЬ («истомой безотрадной», «горящих осень ищет взоров», «знойных прихотей любви») и парадигмы БЕСЧУВСТВИЕ («беззвучной осени и хладной», «замирающей так пышно», «ей ничего уже не жаль»).

Итак, мы видим, что в басне выделяется одна гиперпарадигма и парадигма, в лирическом стихотворении выделяется одна гиперпарадигма и две парадигмы, а также возможна другая трактовка стихотворения и выделение других парадигм.

Таким образом, гиперпарадигма (парадигма всего произведения, формирующаяся рядом частных парадигм) басни включает в себя меньшее количество парадигм, чем гиперпарадигма лирического стихотворения. Данная особенность парадигматического устройства, видимо, обусловлена жанровой спецификой басни и лирического стихотворения. Жанр лирического стихотворения характеризуется более сложным парадигматическим строением лексики, с чем связана БОЛЬШАЯ сложность его восприятия.

Литература

1. Степанченко И.И., Мирошниченко М.П., Нестеренко К.В., Пехарева М.В., Просяник О.П. Парадигматический анализ лексики поэтического произведения: Коллективная монография / Под научной редакцией И.И. Степанченко. К.: Українське видавництво, 2014. 216 с.

РОМАН Б. ПАСТЕРНАКА «ДОКТОР ЖИВАГО» В КИНОВЕРСИЯХ

Алексеева Н.С. (Харьков)

В докладе рассматриваются три киноверсии романа Б. Пастернака «Доктор Живаго»: американских кинорежиссеров Д. Лина (1965) и Э. Дэвиса и российского режиссера А. Прошкина (2005).

Заслугой Д. Лина является то, что ему удалось воплотить такие качества, присущие художественному миру «Доктора Живаго», как мотив предопределенности и жертвы, пастернаковские лейтмотивные образы – замерзшее стекло и горящая свеча. Есть в фильме детали, отсутствующие в книге, но удачно введенные режиссером для усиления антиутопической направленности произведения, такие как неестественно-красные пятиконечные звезды, бронзовый памятник строителю коммунизма. Эпические сцены военных действий представлены театрально-схематично, что отражает феномен театральности в романе.

В более поздней экранизации Э. Дэвиса театральность практически отсутствует. При этом, как и в предыдущей киноверсии, персонажи достаточно

четко очерчені, збережена символіка вікна і горящої свічки. Удачними є документальні вставки, наприклад, епізод низверження купола на храмі Христа Спасителя, символізуючий крах існуючого світу. Символом наступлення реакції в фільмі виступає відсутній в романі «інфернальний» епізод (голівудський штамп) – чорні коні з важкими копитами, запряжені в екіпаж, на якому Комаровський приїжджає за Ларою.

В російській кіноверсії пастернаківські діалоги повністю замінені вигаданими, що призвело до вульгаризації закладених в романі значень. В цілому негативно ставлячись до цієї екранізації, відзначимо декілька удачних моментів, наприклад, глибоко символічний кінець фільма: трамвай, який везе померлого Живаго, зникає за закриваючимися дверима депо, що викликає асоціацію зі шлюзами крематорія, за якими зникає гроб.

Глибина і багатоплановість роману «Доктор Живаго» передвизначила інтерес кінематографістів до цього твору, що і призвело до створення декількох кіноверсій. Всі вони доповнюють одна одну, углубляючи і актуалізуючи значення, закладені в тексті, формуючи тим самим трансмедіальний «образ» роману.

ГЕНДЕРНА ІДЕНТИЧНІСТЬ ЧОЛОВІЧИХ ОБРАЗІВ В МАЛІЙ ПРОЗІ Г. ДЖЕЙМСА («THE LESSON OF THE MASTER», «THE PUPIL»)

Алексеева О.М. (Бахмут)

Розгляд системи образів художнього твору з гендерного аспекту піднімає багато актуальних питань. Серед них – питання щодо соціалізації сучасної людини в умовах інтерактивного сьогодення. Особливу увагу привертають питання особливостей процесу самовизначення та самореалізації особистості у суспільстві певної культурно-історичної доби. Ретроспективний погляд на систему художніх образів дає можливість спостерігати еволюцію літературних типів з гендерного аспекту. Аналіз такого плану може надати змістовний матеріал для визначення творчих першоджерел, для оцінки сучасних та прогнозування майбутніх художніх інтерпретацій людської поведінки.

Творчість Генрі Джеймса є цінним джерелом для дослідження своєрідності гендерних ролей та особливостей функціонування гендерних стереотипів. Класик англо-американської прози надає актуальні для сьогодення приклади співвідношення гендерної статі зображених типів з унікальністю їх психологізму. Взаємовплив введених ролей та стереотипів відображає стан гендерної еволюції на межі XIX – XX століть, динаміку її розвитку, обумовлює композиційно-стилістичні особливості художніх творів письменника.

Відношення між відомим письменником та письменником-початківцем є провідними в повісті Генрі Джеймса «The Lesson of the Master» («Урок майстра», 1888). Подібні парні відношення між вчителем і учнем ми зустрічаємо в оповіданні письменника «The Pupil» («Учень», 1891). Спостереження за характерами і поведінкою головних героїв, співставлення їх взаємовідносин окреслює гендерну ідентичність персонажів.

Головний герой повісті «Урок майстра» – молодий, талановитий письменник Пол Оверт – знайомиться зі своїм кумиром – іменитим письменником Генрі Сент-Джорджем. Тільки повага та довіра старшому побратиму по перу змусила Пола залишити своє кохання та відправитись у творчу подорож. Через деякий час молодий талант повертається з новим чудовим романом, ціною якого стає зрада дружніх стосунків Сент-Джорджем та втрата коханої міс Фенкорт. Старий письменник, який скаржився Полу на одруження як на трагедію свого життя, знову одружується, причому на коханої довірливого учня, і на цей раз відчуває себе щасливим. За словами свого вчителя, Пол Оверт – дуже сильна людина, дивовижно сильна, що створена не заради кохання до жінки, а заради торжества духу. Так саме і сталося: починаючий письменник Оверт приніс на вітвар творчості своє кохання. Стосовно сили молодого людини – ми бачимо, що її вистачило гідно сприйняти урок майстра.

Інші парні відношення існують в оповіданні Генрі Джеймса «Учень». Молодий вчитель Пембертон здружується з розумним не по літам, хворобливим хлопчиком – Морганом Мориним. Юний вихованець бачить в Пембертоні чесну, порядну людину, поважає дорослого та довіряє йому. Учень та вчитель стають по-справжньому близькими людьми. З часом перебування в родині Моринів стає нестерпним гувернеру та його підопічному. Пембертон та Морган приймають рішення про подальше спільне життя заради майбутнього навчання вихованця. Їхня мрія майже збулася, але серце хлопчика не витримало.

При співставленні чоловічих образів та їх взаємовідносин у малій прозі Г. Джеймса («Урок майстра» та «Учень») спрацьовує принцип антитези, який підкреслює різноманітність гендерних ролей персонажів та унікальність їх психологізму. Генрі Сент-Джордж – майстер – самовпевнений, іменитий письменник, світський лев. Гувернер Пембертон – вчитель – порядна, чуйна людина, без положення у світі. Пол Оверт – починаючий письменник – гідна, талановита, сильна людина, потребує кохання та творчості. Морган Морин – учень – розумний, не по літам дорослий підліток, нежиттєздатний в лицемірному світі. Якщо Сент-Джордж проявляє цинічний егоїзм при повній довіри йому Пол Оверта, то між Пембертоном та Морганом встановлюються взаємні відношення турботи, дружби, прихильності. Отже, за допомогою принципу антитези в творах Генрі Джеймса визначається гендерна ідентичність, яка характеризується різноманітною маскуліною поведінкою відповідно психологізму зображених типів.

Творчість американського письменника Генрі Джеймса, визнаного класика світової літератури, пильного та іронічного спостерігача життя, тонкого психолога й майстра стилю, є джерелом інтелектуальної та естетичної насолоди, сприяє формуванню та розвитку високої читацької культури, надає багатий художній матеріал для сучасних літературознавчих досліджень, в гендерному аспекті зокрема.

Література

1. Henry James. The Lesson of the Master (1888). Пер. А. Шадрин. *Генри Джеймс. Избранные произведения в двух томах. Том второй.* Л.: Художественная литература, Ленинградское отделение, 1979.
2. Henry James. The Pupil (1891). Пер. А. Шадрин. *Генри Джеймс. Избранные произведения в двух томах. Том второй.* Л.: Художественная литература, Ленинградское отделение, 1979.

ИДЕЙНО-ЭСТЕТИЧЕСКАЯ ФУНКЦИЯ ВОСПОМИНАНИЙ В ЛИРИЧЕСКОМ ЦИКЛЕ Н.П. ОГАРЁВА «ВОСПОМИНАНИЯ ДЕТСТВА»

Андропова Л.Г. (Харьков)

В многообразном творческом наследии Н.П. Огарёва особое место занимают лирические циклы («Buch der Liebe. Отрывки из автобиографии», «Монологи», «Воспоминания детства»), центрообразующую функцию в которых выполняют воспоминания. Именно ретроспективные картины дают поэту возможность выразить авторскую позицию, подвести итог своему жизненному и творческому пути. Судьба родины, смысл человеческой жизни, взаимоотношения между личностью и обществом, истоки протеста против несправедливого устройства мира, любовь и дружба – проблемы, нашедшие отражение в лирических циклах поэта. Однако доминантой всего его творчества стала проблема становления личности.

В лирическом цикле «Воспоминания детства» автор исследует эволюцию характера человека – от детской восторженности до осознания готовности совершить подвиг. Произведение представляет собой поэтическое исследование внутреннего мира человека. В стихотворениях цикла подвергаются тщательному анализу все нюансы ощущений, возникающих при соприкосновении человека с природой, зарождение первой дружбы и первой любви, то есть в цикле раскрывается история познания мира в детстве и отрочестве. Отсюда – то внутреннее движение, которое определяет развитие мысли лирического героя и в то же время объединяет все семь стихотворения, вошедших в цикл.

Характерная особенность картин прошлого – синтез приёмов ретроспекции и контраста. Мир природы и человеческих отношений

протиставляються друг другу: якщо дорогі серцю ліричного героя воспоминання пов'язані з миром природи (іменно природа виховала в ньому вміння глибоко почувати прекрасне навкруг), то світ людських відносин повний протиріччя і тривоги. Таким чином, «Воспоминання дитинства» – це поетичне дослідження дитячої душі, для якого характерні філософичність, психологізм, ліризм.

ДОСЛІДЖЕННЯ Л.Г. ФРІЗМАНА В ПОЛЬСЬКОМУ ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧОМУ КОНТЕКСТІ

Артюх О.І. (Харків)

Русистика і, зокрема, розвідки стосовно російської класичної та сучасної літератури традиційно посідають своє сталі місце в польському літературознавстві. Наукові осередки видають журнали, проводять конференції з питань російської філології та лінгводидактики. Так, наприклад, кількадесят років виходять «Przegląd Rusycystyczny» – щоквартальний журнал, видаваний під патронатом Польського русистичного товариства (Polskie Towarzystwo Rusycystyczne (PTR)), «Slavia Orientalis» – щоквартальне видання Комітету слов'янознавства Польської академії наук (Komitet Słowianoznawstwa Polskiej Akademii Nauk). У багатьох польських вишах результати східнослов'янських студій висвітлюються у фахових періодичних наукових виданнях, обговорюються під час конференцій. Польські науковці добре обізнані з дослідженнями українських і взагалі східнослов'янських літературознавців.

Добре відомою і шанованою у Польщі є і наукова творчість професора Л.Г. Фрізмана. Зокрема на авторитетну думку Л.Г. Фрізмана і його глибокий аналіз художнього світу співаної поезії О. Галича, прагнення харківського науковця підкреслити політичний контекст віршів поета, його громадянський спротив комуністичній ідеології посилається Бартош Осевич [1, с. 18]. Дослідник не оминув також розглянуті в працях Л.Г. Фрізмана мотиви творчості О.С. Пушкіна в поезії О. Галича [1, с. 25]. Цей науковець звертає увагу й на те, що Л.Г. Фрізман одним з перших здійснив аналіз строфіки О. Галича, визначивши напрями подальших її досліджень [1, с. 28–29].

Люціан Суханек згадує Л.Г. Фрізмана як одного з авторів видання „Fenomen Jurija Druźnikowa” – матеріалів варшавської конференції „Rosja i Polska na progu XXI wieku”. Звернення до творчості саме одного з видатних письменників еміграції сприяло глибокому і всебічному аналізу, дало можливість висловити різні погляди, різні методологічні позиції, власний науковий досвід, продемонструвати власні переконання та художній смак [2, с. 7].

Рената Тарасюк польською мовою опублікувала докладну рецензію на книгу Л.Г. Фрізмана „Такая судьба. Еврейская тема в русской литературе” [3]. На думку дослідниці, «Леонід Фрізман, показуючи в книзі, як розвивалася єврейська тематика на різних прикладах російської літератури, водночас вказує на зовнішні фактори – політичну (особливо), а також соціальну та культурну ситуацію, – які обумовлювали долю єврейського населення та породжували специфічне сприйняття єврейства в неєврейському оточенні. <...> На більш глибокому рівні, як підкреслює сам автор, увага читача (згідно з *intentio auctoris*) повинна зосередитись на людях та їхній індивідуальній долі, що впливає з буття євреєм «за долею» – «по судьбе» [3, с. 266].

Отже, врахування різнобічного наукового доробку професора Л.Г. Фрізмана безумовно надає дослідженням польських літературознавців-русистів об’єктивності, повноти й глибини.

Література

1. Osiewicz B. *Formy i źródła poezji Aleksandra Galicza* [Forms and sources of Alexander Galich’s Poetry]. Poznań 2016. Adam Mickiewicz University Press. Seria Filologia Rosyjska, nr 44. Pp. 269.
2. Suchanek L. *Mój Drużnikow. Jurij Drużnikow i emigracja rosyjska*. Polska Akademia Umiejętności. Prace Komisji Kultury Słowian. Tom IX. Pod redakcją Lucjana Suchanka. Kraków, 2013. S. 5-17.
3. Tarasiuk R. *Refleksje o żydowskiej wspólnotce przeznaczenia. Wokół książki Leonida G. Frizmana „Такая судьба. Еврейская тема в русской литературе” (Such a Destiny. Jewish Theme in Russian Literature)*. Inskrypcje. Półrocznik. R. VI, 2018, z. 1 (10). S. 265–272.

ХЭЙАНСКОЕ ОБЩЕСТВО В РОМАНЕ СИКИБУ МУРАСАКИ «ГЭНДЗИ МОНОГАТАРИ»

Быкова И.А. (Харьков)

Известно, что с эпохи Хэйан (794–1185) начинается новый этап развития японской прозы. Именно в этот период в японской литературе возникают новые жанры: дневники (никки), эссе (дзуйхицу), повествовательная проза (моноготари). Среди произведений моноготари особое место занимает роман «Гэндзи моноготари», принадлежащий Сикибу Мурасаки – придворной поэтессе, настоящее имя которой неизвестно. Писательнице удалось вместить в 54 главы романа описание жизни, политической карьеры, многочисленных любовных похождений главного героя принца Гэндзи путем сплетения трех жанров – живописи, поэзии и прозы.

В «Гэндзи моноготари» нашли отражение различные аспекты жизни хэйанского общества: буддистские воззрения, политика и дворцовые интриги, национальные обряды и праздники, дворцовые церемонии, эстетические

взгляды и вкусы светского общества, поэтому роман называют «энциклопедией жизни хэйанского общества».

Писательница показывает жизнь 300 персонажей, представителей высшего общества, а также главного героя принца Гендзи сквозь призму его любовных походов с более 100 женщинами различных возрастов и статусов. Для этого Сикибу Мурасаки использует не только личный опыт жизни во дворце, взаимоотношений с придворными дамами, знание традиций и этикета придворной жизни, но и, на первый взгляд, такие незначительные детали, как почерк, владение мастерством и быстротой написания любовных посланий в модном в то время поэтическом жанре танка. Кроме того, в романе для социальной дифференциации представителей высшего света используется описание одежды, ее фасон, ткань и, особенно, цвет, ставший в романе важной социальной составляющей портретной характеристики героев.

АРХЕТИП ДИКОЇ ЖІНКИ В РОМАНІ ОКСАНИ ЛУЦИШИНОЇ «ЛЮБОВНЕ ЖИТТЯ»

Бокшань Г.І. (Херсон)

В образі головної героїні роману О. Луцишиної «Любовне життя» можна відстежити риси архетипу первозданної жінки, артикульовані у праці К.П. Естес «Жінки, що біжать з вовками. Архетип дикої жінки у міфах та легендах». Саме втрата зв'язків із інстинктивною природою спричиняє душевну кризу Йори і драму її особистого життя.

За К.П. Естес, Первозданна Жінка часто нагадує про себе у снах. Оніричні інтертексти в романі О. Луцишиної – засіб візуалізації переживань головної героїні. Зокрема, тривожний сон Йори про двобій зі звіром свідчить про виснажливі внутрішні конфлікти, про боротьбу зі страхами, причому відведена їй роль акцентує активний жіночий первінь, здатність перемогти ворожі сили.

Образ Себастьяна, з яким знайомиться Йора, уособлює хижака, що руйнує жіночу первозданну природу. Оскільки інстинктивні сили молодої жінки пошкоджені, а інтуїція ослаблена, чоловікові вдається притлумити її вітальну енергію, спричинити душевне спустошення й думки про самогубство. Нездорові сні про ріку з темною водою й водорості, що стримують рух Йори, відображають її виснаження й неспокій.

Переживши символічну смерть, головна героїня зцілюється й поступово повертається до життя. Образ матері-захисниці і з'ява велетенського ангела у фінальній оніричній візії акцентують розрив руйнівного зв'язку зі Себастьяном і воз'єднання Йори з внутрішньою Дикою Жінкою, яка є запорукою душевного і фізичного здоров'я, внутрішньої рівноваги та вітальної енергії.

Література

1. Луцишина О. Любовне життя. Львів: Видавництво Старого Лева, 2016. 240 с.
2. Estés K.P. Women Who Run with the Wolves. Myths and Stories of the Wild Woman Archetype. London: Ebury Press. 1992. 608 p.

ПАРЦЕЛЯЦІЯ В ДІЛОВИХ ТЕКСТАХ

Борковська І.П. (Київ)

Розглядаючи характеристики експресивності, науковці зазвичай стверджують, що діловий текст позбавлений навіть натяку на функціонування експресивних засобів, оскільки письмове ділове спілкування обмежене офіційно-діловим стилем, що виключає виразно-зображальні засоби майже у всіх його жанрах.

Як відомо, експресивність включає мовну емоційність і образність, які є засобом впливу на читача [1, с. 21]. Ми ж хотіли звернути увагу на головну мету використання експресивності – вплив на адресата для отримання прагматичного ефекту, яка дає підстави допустити, що в текстах ділової сфери існує так звана «ділова експресивність».

Звернемо увагу на парцеляцію, яка є активним експресивним синтаксичним засобом. Створення експресивності за допомогою такого засобу відбувається в розчленуванні єдиної синтаксичної структури на дві комунікативні частини – окремі речення [2, с. 369]. Стилiстичні конструкції, що містять одну частину – базову, а другу – парцелят, зі своїм певним стилістичним акцентом, дуже поширені у ділових текстах, особливо у контрактах. Наприклад:

Clients and attorneys agree as follows:

- 1) *Clients agree to pay the cost....*
- 2) *Clients authorize attorneys...*

Отже, у ділових текстах існує „парцеляція ділових текстів”, під час якої відбувається поділ речення на окремі сегменти з метою створення ритму та підсилення динамізму інформації у тексті.

Література

1. Виноградов В.В. Про теорії художньої мови. М.: Вища школа, 1971. 238 с.
2. Мацько Л.І., Сидоренко О.М., Мацько О.М. Стилiстика української мови. К.: Вища школа, 2003. 462 с.

Л.Г. ФРІЗМАН – ЧУДОВА ЛЮДИНА ТА ВЕЛИКИЙ ВЧЕНИЙ

Ведернікова Т.В.(Харків)

Видатний філолог, відомий літературознавець, історик літератури, публіцист, професор Леонід Генріхович Фрізман був неперевершеною, унікальною людиною, одним з найрозумніших людей, з якими мені пощастило спілкуватися в житті. Можна з упевненістю сказати, що весь його життєвий шлях був пройдений в повній відповідності до свого дару, покликання і переконань. Наполегливістю, працьовитістю і неймовірною самовіддачею Леонід Генріхович досяг великих успіхів у всіх напрямках своєї діяльності: в науковій роботі – в дослідженні російської літератури ХІХ–ХХ століть, історії жанрів і літературних зв'язків; у викладанні та підготовці наукових кадрів (він залишив після себе більше 60 учнів та послідовників); в розвитку громадської думки та свободи слова.

Понад 60 років він плідно працював у науці, почавши цікавитися нею ще в студентські роки і завжди залишаючись в центрі найактуальніших проблем гуманітарних досліджень. Його першою великою темою стала творчість Баратинського, до того часу маловивченого і недооціненого. Завдяки таланту і сміливості Л.Г. Фрізмана цей поет не тільки повернувся до читача, а й рівень наших знань про нього у багато разів зріс. Л.Г. Фрізман розробляв теми, пов'язані з письменниками-декабристами, підготував наукове видання «Дум» К. Рилєєва і монографію про декабристів у російській літературі. Ще одним фундаментальним внеском вченого в науку стало дослідження жанру елегії в епоху романтизму. Слід додати до цього збірники критичних робіт, книги про видатних літературознавців, коментовані видання та шкільні підручники, і тоді ще більш суттєво визначиться масштаб наукової спадщини Л.Г. Фрізмана.

Науковий доробок Л.Г. Фрізмана вражає: він є автором та укладачем сорока п'яти книг, серед яких і наукові монографії, і видання у таких академічних серіях, як „Литературные памятники” (Е. Баратынский, Б. Чичибабин), „Библиотека поэта” (Е.А. Баратынский), „История эстетики в памятниках и документах” (П.А. Катенин, „Декабристы: Эстетика и критика”). Він написав більше 550 статей, які були опубліковані у часописах „Вопросы литературы”, „Русская литература”, „НЛО” та багатьох інших. Останні роки були дуже плідними для Леоніда Генріховича: вийшли книжки „Многообразие и своеобразие Юлия Кима” (в соавторстве с И.В. Грачевой) (К., 2014), „Такая судьба: Еврейская тема в русской литературе” (Х., 2015), „В кругах литературоведов” (К., 2017), „Иван Франко: взгляд на литературу” (К., 2017).

Уміння бачити явище в цілому, в єдності жанру і стилю, з вдумливим ставленням до деталей добре знайоме кожному, хто читав роботи вченого, і його численним учням. Російська література двох останніх століть в її вищих художніх досягненнях, але також і другорядні, часом маловідомі і забуті імена були постійним центром наукових інтересів професора Л.Г. Фрізмана.

ЖИВОПИСНЫЙ ЭКФРАСИС В РОМАНЕ ДИНЫ РУБИНОЙ «БЕЛАЯ ГОЛУБКА КОРДОВЫ»

Внукова К.В. (Харьков)

Дина Ильинична Рубина – одна из ярких представителей современной литературы – в своей прозе создает образ художника, музыканта, артиста, одним словом – образ творческой личности. Безусловно, русская классическая литература повлияла на появление основных экфрастических описаний в ее произведениях. Экфрасис – это вербальное описание какого-либо произведения искусства. В искусствоведении экфрасис понимается как «способность подробно, красочно и быстро живописать словом увиденное так, чтобы его можно было с легкостью представить» [1]. Различают следующие категории экфрасиса: живописный, архитектурный, музыкальный, портретный, психологический, толковательный, свернутый, нулевой, вторичный, микро-экфрасис, прямой, полный, поэтический, кино-экфрасис [2, с. 14]. Изобразительное искусство играет главную роль в творчестве Д. Рубиной, именно поэтому её произведениям свойствен живописный экфрасис. «Белая голубка Кордовы» – один из лучших и самых известных романов Дины Рубиной. Главный герой – Захар Кордовин – талантливый художник, влюблённый в искусство, и в то же время гений, который наслаждается жизнью, дает лекции по истории живописи, пишет книги. Смысл его жизни заключается в доказательстве философии искусства и достижении своего идеального существования в мире, но растратив свой талант, он превращается в злодея, авантюриста, фальсификатора, создавая копии картин, выдавая их за оригиналы с целью заработать на этом большие деньги. Описания всемирно известных полотен Р. Фалька, М. Ларионова, Эль Греко, Рубенса, а также вымышленных картин, созданных Захаром Кордовиным в манере разных художников, его авторских картин – широко представлены в романе Д. Рубиной «Белая голубка Кордовы» и являют собой характерную особенность данного художественного произведения, экфрастические элементы которого чаще всего выполняют функцию живописного экфрасиса. В первой главе романа появляется пейзаж «Пасмурный день. Хотьково». Картина создана рукой мастера Захара Кордовина в стиле Роберта Фалька (1886–1958 гг.), известного русского живописца, представителя авангарда и модерна XX века. Читатель не понимает – речь идёт о фальшивке или оригинале, но важно то, как художник Захар Кордовин смотрит на нее, как оценивает, атмосфера, в которой находятся Захар Кордовин уже как эксперт и коллекционер Владимир Игоревич в момент оценки картины, ассоциативные воспоминания Захара, связанные с Третьяковской галереей, вдовой адвоката. Экфрасис в романе также характеризует не только картину но и самого героя – рассказчика: «Он откинулся к спинке кресла, придерживая левой ладонью стоящий на коленях пейзаж...» [3, с. 29–30]; сохраняя главный алгоритм описания (композицию и контент изображения), без акцентирования внимания на цветовой гамме,

Кордовину удастся передать весь авторский эмоциональный настрой, при этом главная отличительная черта его экспертной работы заключалась в анализе красочного слоя и способе его нанесения. Оценка данного произведения искусства сделана настолько мастерски, что мы, как и сам герой романа коллекционер Владимир Игоревич, убеждены: картина – оригинал: «...исходя из выше сказанного, считаю данную работу подлинной картиной художника Роберта Рафаиловича Фалька, написанной им, как и остальные известные холсты этого периода, в августе 1946 года, в Хотьково. Вот и все...» [3, с. 37]. Живописный экфрасис Рубиной выполняет главную функцию в романе, становится одним из самых важных приемов создания образа художника, характеристика которого определяет отношение автора к персонажу и взаимодействие изобразительного искусства и литературы.

Литература

1. Дровалёва Н. Экфрасис в произведениях русских классиков. *Эстетиз. Журнал о литературе*. № 2 (11) февраль 2017. URL: <http://aesthesis.ru/magazine/february17/ekphrasis>.
2. Бочкарева Н.С., Загороднева К.В., Пономаренко Е.О., Рогова А.Г., Табункина И.А., Туликов Д.С. Экфрастические жанры в классической и современной литературе: монография / под общ. ред. Н.С. Бочкаревой. Перм. гос. нац. исслед. ун-т. Пермь, 2014. 204 с.
3. Рубина Дина. Белая голубка Кордовы: роман. М.: Изд-во «Э», 2017. 624 с.

ОБРАЗ СВЯТОГО В РОМАНЕ ЕВГЕНИЯ ВОДОЛАЗКИНА «ЛАВР»

Водолажченко Н.А. (Харьков)

Евгений Водолазкин – писатель, для которого литература – это истолкование бытия, попытка вербализовать неизреченное и возможность найти ответы на вечные вопросы. Литература соединяет иррациональное восприятие мира, рациональное мышление в единое целое. Своеобразие авторского мироощущения наиболее ярко отразилось в романе «Лавр». По определению самого писателя, это произведение – «неисторический роман», «роман-житие». В центре повествования – история жизни святого, целителя, травника XV века, являющаяся, по сути, аллегорической проекцией истории человечества. Логико-композиционная основа романа отражена в названиях её компонентов: Прологомена, Книга познания, Книга отречения, Книга пути, Книга покоя.

Прологомена – предисловие, в котором образ главного героя раскрывается в тесном единстве общего и конкретного. Не случайно автор не называет имени героя (это – «он», «человек»), не указывает даты его рождения и смерти, места рождения, однако при этом подчеркивает, что герой произведения – представитель Средневековья, суть духовных исканий которого

– в праведности, всепрощении, сострадании, искуплении, в стремлении к духовной свободе. Книга познания отличается конкретикой: называется имя героя (Арсений), характеризуются время и пространство, повествуется о его детстве и юности. Книга познания – это книга потерь: умерли родители во время эпидемии чумы, ушёл из жизни дед Христофор, который воспитывал и обучал Арсения искусству врачевания, герой обрёл и потерял любовь. В монологе старца Никандра выражена главная идея романа: Арсений только начинает трудный путь поисков, и всё зависит от его силы любви и силы молитвы. В Книге отречения Арсений отказывается от себя, от своей личности, от своего имени, называет себя Устином, принимает юродство как путь искупления греха и служения Богу. Книга пути – странствия Арсения по Руси, паломничество во Святую землю, помощь больным, чудесные исцеления, изучение языков, дружба с итальянцем Амброджо. Книга покоя повествует о возвращении героя в Белозерье, о монашеском постриге (инок Амвросий и схимник Лавр), о затворничестве.

Таким образом, в истории жизни своего героя автор романа реализовал свою концепцию мира и человека.

ТРАНСФОРМАЦИИ ЛЕКСИЧЕСКИХ ПАРАДИГМ ВО ВТОРИЧНЫХ ХУДОЖЕСТВЕННЫХ ТЕКСТАХ НА ПРИМЕРЕ РЕМЕЙКА В.А. ПЬЕЦУХА «НАШ ЧЕЛОВЕК В ФУТЛЯРЕ»

Воробьева О.А. (Харьков)

Вторичные тексты, созданные на основе других, уже функционирующих текстов, представляют особый интерес в плане сопоставительного анализа лексических парадигм. В качестве материала для анализа был взят ремейк В.А. Пьецуха «Наш человек в футляре». Исследование его лексических парадигм и сравнение с парадигмами исходного текста – рассказа А.П. Чехова «Человек в футляре», показывает, что в ремейке парадигматический строй претерпевает существенные изменения: количество парадигм становится меньше, их конфигурация упрощается (в частности, в ремейке отсутствует противопоставление двух больших групп парадигм, одна из которых описывает внешний мир, другая – Беликова и его восприятие этого мира). При этом в ремейке актуализируется одна парадигма (в данном случае – парадигма, демонстрирующая страх героя перед внешним миром): ее состав расширяется, во всех же прочих парадигмах он уменьшается либо парадигмы редуцируются полностью. За счет этого автор ремейка смещает фокус читательского внимания, заставляя взглянуть на знакомые по первичному тексту сюжет и мотивы иначе. Так, у Пьецуха появляется взгляд на ситуацию не со стороны, как у Чехова, а с точки зрения самого «человека в футляре».

Таким образом, в ремейке за счет изменения объема отдельных лексических парадигм и их состава происходит радикальная смена фокуса читательского внимания.

Литература

1. Пьецух В.А. Плагиат. URL: http://loveread.ec/read_book.php?id=37494&p=1 (дата обращения: 25.07.2020).
2. Чехов А.П. Человек в футляре. URL: <https://ilibrary.ru/text/438/p.1/index.html> (дата обращения: 25.07.2020).

СЕМАНТИКА ЖЕСТА В РОМАНЕ ДЖ. КУТЗЕЕ «ОСЕНЬ В ПЕТЕРБУРГЕ»

Гармаш Л.В. (Харьков)

Исследование посвящено семантике жеста в романе Дж. Кутзее «Осень в Петербурге» и сосредоточено на одном из аспектов феноменальной стороны мира, изучением которой занимается такое направление современной поэтики, как онтологическая поэтика. Под жестом принято понимать любое значимое движение тела человека, включая его мимику. Жест рассматривается как невербальное средство коммуникации и как одно из средств характеристики персонажа. Он коррелирует с высказываниями, поступками и намерениями персонажей, оформляя их пространственно таким образом, что на первый план «выходит десимволизированное, деидеологизированное бытие, его фактическая явленность» [1, с. 3].

В литературном тексте, в отличие от реальности, жесты представлены, во-первых, описательно, т.е. читатель воспринимает их опосредованно, с точки зрения нарратора. Во-вторых, их значение проясняется благодаря комментариям нарратора или персонажей и/или определяется контекстом, ситуацией, в рамках которой реализован тот или иной жест. Рассмотрены два типа реакций на жесты персонажей – внешние (ответный жест, действие или высказывание) и внутренние (восприятие и интерпретация жеста коммуникантом). Для характеристики персонажей используются две группы жестов. Семантически наиболее нагруженной являются различные движения глаз, чаще всего они выражают желание понять собеседника. Ко второй группе относятся движения рук и ног персонажей. В романе «Осень в Петербурге» жесты отражают различные эмоциональные состояния героев Кутзее, передают эмпатию, насмешку или агрессию персонажа по отношению к собеседнику, могут иметь скрытый смысл, противоречащий вербальным высказываниям.

Литература

1. Пухачёв С.Б. Поэтика жеста в произведениях Ф.М. Достоевского. Автореф. дисс. ... канд. филолог. наук. 10.01.01. Великий Новгород, 2006, 21 с.

ТВОРЧІСТЬ А.Т. АВЕРЧЕНКА В ОЦІНЦІ ЧЕСЬКОГО ВЧЕНОГО ВОЛОДИМИРА СВАТОНЯ

Голобородько Ю.К. (Харків)

Творчість російського письменника-сатирика Аркадія Тимофійовича Аверченка (1880–1925) досліджувалася у чисельних наукових роботах, словникових і публіцистичних статтях чеських вчених-літературознавців. Протягом достатньо тривалого часу творчість Аркадія Аверченка знаходиться у колі дослідницьких інтересів Володимира Сватоня – відомого чеського вченого, історика літератури, професора Карлового університету. В минулому він був викладачем Центру порівняльного літературознавства, а нині – Інституту слов'янознавства та східноєвропейських досліджень.

У монографії В. Сватоня «З того берега» (грунтовне наукове дослідження-есе про російську літературу XIX та XX ст. [1] письменнику був присвячений окремий великий розділ під назвою «Священні дари повсякденності». Чеський вчений аналізує твори видатного письменника переважно в рамках естетики Срібного віку. Проза Аверченка розглядається В. Сватонем у тісному зв'язку та у певному протистоянні з ідеями російського символізму – потужної літературної течії кінця XIX – початку XX століть [1, с. 356].

В. Сватонь знаходить у творчості письменника приховані посилання до філософських поглядів Ф. Сологуба та В'яч. Іванова про мистецтво майбутнього, яке народжується самим життям. Відомо, що російський символізм проголосив своєю ідеєю гасло: «Мистецтво заради життя». Символісти вважали, що за допомогою мистецтва можна докорінно змінити життя. Така точка зору в цілому збігається з основною ідеєю творчості А. Аверченка. Письменник «не міг мовчати» навіть у найбільш складні й скрутні часи і свято вірив у можливість глибоких соціальних та духовних змін у Росії та світі. Разом з тим вчений слушно зазначає, що Аверченком обиралися та використовувалися дещо інші художньо-зображувальні інструменти для створення своїх творів, ніж символістами.

Загалом В. Сватонь визнає комічне у творчості письменника-сатирика «консервативно опірним» новим художнім течіям, починаючи від символізму і закінчуючи радикальними арт-групами сучасності. З точки зору чеського дослідника-літературознавця, Аверченко існує водночас у двох вимірах – він є, начебто, і модним і не зовсім модним, а подекуди й навіть з деякими елементами архаїчності.

Література

1. Svatoň V. Z druhého břehu (studie a eseje o ruské literatuře). Praha, 2002. 603 с.

ФУНКЦИОНИРОВАНИЕ СУБСТАНТИВАТА *БЫЛОЕ* В СТИХОТВОРЕНИЯХ МАРЛЕНА РАХЛИНОЙ

Гончарова Ж.М. (Харьков)

Субстантивация прилагательных и причастий обычно осуществляется путем замены в тексте именем прилагательным (причастием) адъективно-субстантивного словосочетания, включающего данное прилагательное или причастие, в результате пропуска, умолчания существительного соответствующего словосочетания [1, с. 24]. Такие слова-транспозиты относят к неполным субстантивам, способным функционировать и как прилагательные, и как имена существительные.

Более трети выделенных нами в стихотворениях М. Рахлиной транспозитов – абстрактные субстантиваты (чужое, бывшее, святое, прошлое, главное, родное, всякое; 64 из 172).

В словаре С.И. Ожегова значением слова *бывшее* является ‘все, предшествующее настоящему, все минувшее, минувшие события’, которое и реализуется в исследуемом поэтическом тексте. Семантика субстантивата *бывшее* противопоставляется значению будущего времени и настоящего: *Мы малякали-калякали, все бывшее перерыв, все грядущее накликали вплоть до нынешней поры...*

Анализ показывает, что слово-транспозит *бывшее* активно реализуется в исследуемых стихотворных текстах и всегда “поддерживается” словоформами и словосочетаниями, указывающими на прошедшее время. Кроме того, его значение прошедшего времени регулярно сопоставляется с языковыми единицами, которые актуализируют настоящее и будущее грамматические времена.

Литература

1. Немченко В.Н. О разграничении частей речи в современном русском языке. Из лекций по спецкурсу. Горький, 1975.

Н.И. ЧЕРНЯЕВ – ХАРЬКОВЧАНИН-ПУШКИНИСТ

Гончарова О.А. (Харьков)

Имя выдающегося харьковчанина Николая Ивановича Черняева (1853–1910) ввиду его приверженности идеям славянофильства и русского монархизма было на целое столетие вычеркнуто из истории общественных и гуманитарных наук. Между тем он был одним из образованнейших людей своего времени: выпускник Харьковского университета, он впоследствии стал видным адвокатом, мыслителем, литературным и театральным критиком, переводчиком.

Особое место в его богатом литературно-критическом наследии занимают работы, посвященные А.С. Пушкину. Он подготовил первую в истории русской литературы монографию о «Капитанской дочке» (1897), которая была переиздана лишь в 2011 году [1]. Отдельными книгами при жизни автора вышли также его самые значимые «пушкинские» публикации, размещенные в газетах и журналах того времени – «“Пророк” Пушкина в связи с его же подражаниями Корану» (М., 1898, 75 с.) и «Критические статьи и заметки о Пушкине» (Харьков, 1900, 648 с.), – которые все еще остаются библиографической редкостью.

Несмотря на долгое забвение, сегодня взгляды и суждения Н.И. Черняева стали широко известны как отечественным, так и зарубежным исследователям [2]. Думается, настало время для специального изучения критического наследия нашего талантливого земляка, замечательного предшественника Л.Г. Фризмана в области пушкиноведения.

Сноски:

1. В кн.: Черняев Н.И. Русское самодержавие. Сост., предисл., примеч., имен. словарь А.Д. Каплина. М., 2011. С. 568–779.
2. См., напр., работы А.Д. Каплина о Черняеве; Пушкинскую энциклопедию ИРЛИ РАН (Пушкинский дом) (2009-наст. время); канд. диссертацию Лю Янькунь (2019) и др.

ТРАДИЦИИ КЛАССИКОВ В БЕЛЛЕТРИСТИКЕ

Л.Я. ГУРЕВИЧ

Гулич Е.А. (Харьков)

Одна из сторон творческой деятельности Л.Я. Гуревич – её беллетристика – долгое время оставалась вне поля зрения исследователей. В творчестве Л.Я. Гуревич разрабатывались различные повествовательные жанры: эскиз, рассказ, повесть и роман.

В «малой» прозе писательницы оказались актуальными и востребованными традиции, а иногда проявлялось прямое влияние А.С. Пушкина, Л.Н. Толстого, А.П. Чехова, Ф.М. Достоевского. Так, например, при анализе одного из лучших рассказов Л.Я. Гуревич «Седок» (1900) легко обнаруживается сюжетное сходство с рассказом А.П. Чехова «Тоска» (1886), но произведение Л.Я. Гуревич отличается от него остротой решения темы социальной несправедливости. Герои рассказов Л.Я. Гуревич склонны к философским исканиям, однако в ее произведениях отсутствуют назидательность, дидактичность. Им противопоставлена опосредованная оценка, призыв к раздумью.

В романе Л.Я. Гуревич «Плоскогорье» (1896) эксплуатируются сюжетные ходы и приемы, уже апробированные в произведениях А.С. Пушкина,

Ф.М. Достоевского. Помимо сходной тематики, Л.Я. Гуревич использовала подобную символику, цветопись, пространственно-событийные контексты.

Беллетристике Л.Я. Гуревич присущи стереотипность, схематичность основных сюжетных ходов, излишняя детализация, описательная характеристика героев, шаблонность, тиражируемые приемы, импрессионистическая поэтическая техника, ориентированность на учет интересов определенной категории читателей. Эти особенности характеризуют ее произведения как типичный пример беллетристики, отражающей актуальное и сиюминутное и имеющей вместе с тем большой гуманистический потенциал.

Проблематика произведений Л.Я. Гуревич во многом обусловлена кругом тех социально-исторических и психологических проблем, которые определяли развитие русской несимволистской литературы этого периода. Используя сюжетные ходы своих кумиров, Л.Я. Гуревич сумела отразить важные стороны духовной жизни современного ей общества, при этом четко определила авторскую позицию, что позволяет не только проследить эволюцию взглядов писательницы на важнейшие вопросы современности, но и дополнить существующие представления о тенденциях развития русской литературы конца XIX–начала XX ст.

Литература

1. Горнунг Б.В. Л.Н. Толстой и традиции «нового искусства». *Эстетика Льва Толстого: сб. статей* / ред. П.Н. Саккулин. М.: Гос. акад. худож. наук, 1929. С. 93–121.
2. Гурвич И.А. Русская беллетристика: Эволюция, поэтика, функции. *Вопросы литературы*. 1990. № 5. С. 113–142.
3. Маркович В.М. К вопросу о различении понятий «классика» и «беллетристика». *Классика и современность* / ред. П.А. Николаев, В.Е. Хализев. М.: Изд-во Московского ун-та, 1991. С. 53–67.
4. Федорова Ж.В. Массовая литература в России XIX в.: художественный и социальный аспекты. *Русская и сопоставительная филология*. Казань: Казанский государственный университет, 2003. С. 203–209.

СТАТУС КОМПРЕССИВНОГО СЛОВОБРАЗОВАНИЯ В СЛАВЯНСКИХ ЯЗЫКАХ

Дьячок Н. В. (Днепр)

Сегодня внимание учёных-лингвистов привлекают процессы и явления лингвальной действительности, так или иначе отвечающие вызовам времени. Стремление «упаковать» большее количество информации в меньший темпоральный промежуток приводит к порождению номинативных единиц синтетического характера на базе аналитических конструкций.

Тенденция экономии времени и речевых усилий является отличительной чертой современности, хотя нельзя не заметить, что данная тенденция

проявлялась в речі носителей славянских языков и диалектов с определённой периодичностью начиная ещё с XI – XII вв. Например: *копейка – копейная деньга; варежки – варяжские рукавицы; перстатницы – перстатые рукавицы, ратник – ратный человек* и пр.

Процесс преобразования аналитических (или комплексных по структуре) номинативных единиц в синтетические и принято называть компрессивным словообразованием, к которому относят универбацию, аббревиацию, усечение и пр. Однако такое определение вызывает ряд вопросов относительно критериев дифференциации слово- и формообразования, выделения характерных признаков того и другого явления. Прежде всего, стоит заметить, что при образовании нового слова изменяется лексическое значение базового (производящего), а при образовании формы конкретного слова лексическое значение неизменно. Сравним: укр. *стати убогим – зубожіти*, русск. *авторитетный человек – авторитет*, болг. *любопитна информация (новина) – любопитка*, словц. *obúvacia izba – obúvačka*, польск. *kuchenska mikrofalowa – mikrofalowka, mikrofałe* и т.п.

Очевидно, константность значения является доказательством того, что перед нами формы – аналитическая и синтетическая – одной и той же номинативной единицы, в связи с чем следует говорить о речевом словообразовании. Этот критерий определения статуса компрессивного словообразования является универсальным.

ЭПИЗОД ИЗ ЖИЗНИ ПОЭТА А. ПОЛЕЖАЕВА В РАССКАЗЕ Б. САДОВСКОГО «ПОГИБШИЙ ПЛОВЕЦ»: СТИЛИЗАЦИЯ И ИНЕРТЕКСТ

Елисеенко А.П. (Харьков)

Стилизованный рассказ Б. Садовского «Погибший пловец» был впервые опубликован в 1910 году в журнале «Аполлон», затем в сборнике рассказов «Узор чугунный» (1911). Полагаем, что заглавие заимствовано из стихотворения А. Полежаева «Песнь погибающего пловца».

Рассказ посвящен частному эпизоду из жизни поэта А. Полежаева.

В первой половине XIX века творчество А. Полежаева было известно современникам лишь фрагментарно. Поэт приобрел широкую известность после роковой встречи с Николаем I в 1826 году. Будучи студентом Московского университета, Полежаев написал автобиографическую пьесу «Сашка», в которой, помимо описания разгула студенческой молодежи, подверг критике царский режим, за что был вызван к царю и отправлен солдатом на военную службу. Эта встреча была подробно описана Д.Д. Рябининым в «Русском архиве» (1881).

Многие фрагменты рассказа Б. Садовского заимствованы из воспоминаний Екатерины Бибиковой-Раевской: действие происходит в селе

Ильинское в 1834 году, главную героиню, шестнадцатилетнюю девушку, зовут Кити, весть о солдате, приехавшем в гости, приносит младший брат Поль, отец Иван Сергеевич знакомит ее с поэтом А.И. Полежаевым.

Стилизованный рассказ «Погибший пловец» свидетельствует об особом интересе автора к поэтам предшествующей эпохи. А. Полежаев у Садовского двуличен: он умеет понравиться окружающим, обладает харизмой, но в то же время способен и жестоко обмануть. Воспоминания Е. Бибиковой-Раевской, которые, по нашему мнению, легли в основу рассказа, были осмыслены писателем своеобразно. В воспоминаниях Е. Бибиковой-Раевской создан романтический образ поэта-страдальца, жертвы царского режима. У Б. Садовского образ Полежаева совпадает с образом героя поэмы «Сашка».

ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ ЖАНРУ «ПАРНІ НАПИСИ» В КИТАЙСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Жукова К.Є. (Харків)

Парні написи беруть початок від написів на дошках персикового дерева, які вішали па свято Весни з боків зображення оберігу оселі. Спочатку люди тільки малювали зображення богів, та поступово стали вважати це недостатнім і додали ще дві дошки, а потім – смужки паперу з побажаннями щастя. Першим парним написом вважається напис, зроблений в Епоху п'яти династій (907–979 рр.).

Спочатку парні написи як літературне явище були розвагою аристократії. Один з гостей міг назвати перший рядок і запропонувати решті присутніх скласти другий. Той, хто склав найбільш вдалий варіант, перемагав. Як наслідок цього на сьогоднішній день існує ціла низка однорядкових або неповних парних написів і парні написи, друга частина яких існує в кількох варіантах.

Пізніше парні написи стали звичним явищем і серед простих китайців. Цей жанр розквітав у Північній Сун (960–1127 рр.), Мін (1368–1644 рр.), Цин (1644–1911 рр.). Найбільш популярними стали новорічні парні написи. Згідно з історичними даними, вони з'явилися в період Троєцарствія (220–280 рр.), але традиція вивішувати парні написи на свято Весни з'явилася в Епоху п'яти династій і остаточно оформилася до династії Сун. За часів династії Мін Імператор Чжу Юаньчжан наказав, щоб кожна сім'я наклеїла на дверях свого будинку парні написи. За переказами, імператор вибрався «в народ» із перевіркою і помітив, що одна сім'я не наклеїла парні написи через неписьменність. Тоді він власноручно зробив написи і подарував цій сім'ї.

На сьогоднішній день парні написи є одним з видів оригінальної народної творчості в Китаї. Цей жанр першим було внесено в перелік нематеріальних пам'яток культури китайського народу.

ПРОБЛЕМА ИСКУССТВА В РУССКОЙ ЛИТЕРАТУРЕ XX ВЕКА (ТРИЛОГИЯ Ю. БОНДАРЕВА «БЕРЕГ», «ВЫБОР», «ИГРА»)

Журенко М.Н. (Харьков)

В литературе 70–80 годов важное место заняла тема искусства и творческой личности. Критики единодушно отмечают, что тема художника буквально пронизывает все слои русской прозы, что тема личности в искусстве – одна из самых актуальных тем современной романистики.

Этот вопрос в той или иной модификации ставится и решается в романах «Закон вечности» Н. Думбадзе, «Картина» Д. Гранина, «Перед зеркалом» В. Каверина, «Время и место» Ю. Трифонова, «Сребропряжи» Э. Ветемаа, «Имитатор» С. Есина, «Спектакль» В. Дрозда, «Автограф» М. Коршунова, «Само собой» С. Баруздина, «Свинцовый монумент» С. Сартакова, «Антракт» Ю. Эдлisa и др.

Романы Ю. Бондарева «Берег» (1975), «Выбор» (1980), «Игра» (1985) и по охвату жизненного материала, и по постановке нравственно-философских проблем отличаются от других названных нами произведений глубиной и масштабностью обобщений – познание мира через «тезу» и «антитезу».

В романе «Берег» противопоставлением писателей Никитина и Самсонова Бондарев как бы выверяет соответствие их творческого кредо современному состоянию мира, тем острыми проблемами общественного бытия, которые волнуют человечество.

В романе «Выбор», противопоставляя художника Колицына Васильеву, писатель раскрывает причины деградации творческой личности, изменившей искусству, растерявшей творческие способности в погоне за административной карьерой, всевозможными чинами и званиями.

В романе «Игра» Ю. Бондарев концепцию антигероя дополняет изображением администраторов, занимающих разные позиции в иерархической лестнице, играющих руководящую роль в киноискусстве. На верхней ступени этой лестницы стоит высокопоставленный чиновник Пескарев – заместитель председателя комитета по делам кинематографии, ниже его – директор киностудии Балабанов, еще ниже – директор картины Молочков. Такой подход позволил писателю проанализировать сложившуюся в государстве систему управления искусством, раскрыть ее абсурдный и уродливый характер.

Примечательной особенностью романов Ю. Бондарева о людях искусства является не только то, что в них отчетливо просматривается авторская позиция в оценке сложившегося положения в искусстве, но и то, что с каждым новым произведением видение писателем неблагополучия становится острее и глубже. Именно этим объясняется тот факт, что определенного рода деятели в сфере искусства в романе «Выбор» по сравнению с романом «Берег» получают однозначно отрицательную характеристику, а в романе «Игра» гражданский пафос произведения приобретает сатирическую окраску.

ГРАММАТИКА ЦВЕТООБОЗНАЧЕНИЙ В СИСТЕМЕ ПОЭТИЧЕСКОГО ИДИОСТИЛЯ ГЕОРГИЯ ИВАНОВА

Илеску В.Л. (Харьков)

Поэтический идиостиль Г. Иванова – явление многослойное. Остановимся на грамматических особенностях цветообозначений в поэтическом наследии писателя. Мы выдвинули гипотезу, что цветообозначения Иванова являются фактором фасцинативности (термин В.И. Карасика). Колоративы в лирике поэта способствуют очерченности значимых образов стихотворений. Именно цветообозначение «желтизна» (*над Неманом клокочущим обрыва желтизна*) – статический элемент на фоне динамической картины «клокочущего Немана». Атрибутивный колоратив «янтарно-жёлтый» (*дичь богатая на блюде плоском янтарно-жёлтым отливает воском*) является окказиональным в широком смысле. Узуальный атрибутив «розовый» в сочетании с существительным «пена» создает «необычную» картину как элемент «авторской картины мира». Аналогичную функцию выполняет атрибутив «розоватый» в сочетании со словом «луна» (*пусть голубеют веера, вздыхают робкие свирели, пусть колыхаются листья под розоватую луну*). Встречается у Иванова инверсия атрибутива вместо узуального употребления атрибутива перед определяемым субстантивом (*шёлком крытая зелёным мебель*). «Микрокосм» в «авторской картине мира» Г. Иванова важнее «макрокосма» (*омыты чашки горячей чёрною струёй* – причастие «высокого стиля» «омыты» предполагает соответствующий лирический нарратив, а у Иванова речь идёт о повседневном). Цветообозначение у Г. Иванова может иметь глагольное выражение (*чернели молча корабли*). В сочетании «золотой коньяк» образ строится на удвоении смысла: «коньяк» («благородный напиток»), «золото» («благородный металл»). По «синестетической модели» строятся образы *кровь, красна и горяча*; «лимонная мгла» (*нагие ветки средь лимонной мглы*). Исследование подтверждает выдвинутую гипотезу о фасцинативной роли цветообозначений в лирике Георгия Иванова.

ФОРМУЛЫ ПСИХОЛОГИЗМА А. МОРАВИА В РАССКАЗЕ «ГРОЗА»

Ильиницкая О.П. (Харьков)

Альберто Моравиа – крупнейший итальянский прозаик XX века – не обделен вниманием современных исследователей, однако не все его творчество изучено равномерно. Так, например, авторы учебного пособия для студентов «Зарубежная литература XX века» (Москва, «Дрофа», 2003), останавливаясь на характеристике таких произведений Моравиа, как романы «Равнодушные»,

«Римлянка», «Чочара» и сборники «Римские рассказы», «Новые римские рассказы», вскользь упоминают о других романах писателя («Маскарад», «Конфликт», «Нойя», «Я и он», «Неповиновение», «Супружеская любовь»), но даже из этого перечня несправедливо выпущен сборник со скромным 7+«жанровым» названием «Рассказы», который создавался в 30-е годы – очень непростой период в жизни Моравиа, когда он вынужден был жить за границей. Сборник, в котором, бесспорно, лучшими являются рассказы (переводчик З. Потапова называет их повестями из-за их достаточно большого объема), «Скупой», «Гроза» и «Архитектор», свидетельствовал об отходе писателя от социально-политической тематики и погружении его в психологический анализ «героев своего времени», представителей буржуазной интеллигенции.

Рассказ «Гроза» отличается оригинальностью сюжетно-композиционного построения и неожиданностью хэппи-энда. Рассказы «Гроза» и «Архитектор» не случайно объединяет то обстоятельство, что их герои – носители одной и той же профессии, похожи и их сюжетные коллизии – борьба за любимую женщину, которую нужно спасти, вырвать из губительного для нее ее духовного мира, буржуазного окружения, и оппонентами героя в этом противостоянии оказываются не только приобретатели дорогого «живого товара», но и близкие героине люди (сестра, мать). Вразрез с пессимистической тональностью рассказа «Архитектор», герой которого терпит жизненное фиаско, борьба за любовь героя «Грозы» завершается его несомненной победой. Драматизм действия во многом обеспечивается подключением возможностей приема психологического параллелизма: неумолимо надвигается гроза, катастрофа в природе и жизни героев, решительные, острые моменты в развитии событий сопровождаются раскатами грома, сверканием молнии, сильными порывами ветра и ливнем. Психологический параллелизм удачно сочетается с приемом условного раздвоения героини: сестры-близнецы внешне различаются только цветом волос и выражением лица – свидетельством их диаметрально противоположных характеров. Опасность для счастливого разрешения драматической коллизии заключается в нерешительности героини, которая выражена ее материнскими переживаниями за судьбу ребенка, рожденного от нелюбимого человека. Образ ребенка играет в рассказе роль арбитра в делах взрослых: увозимый из дома, где мать была содержанкой, он спокойно засыпает под гудение мотора. Природный катаклизм по законам поэтики завершается картиной прояснившегося ночного неба, взошедшей луны, мерцающих звезд, воздуха, очищенного дождем. Углубленная психологизация образов и ситуаций в рассказе «Гроза» достигается также наличием двойной мотивировки поступков персонажей: сестра-близнец героини беспокоится не только о своем собственном благополучии, но и, в силу своего ложного взгляда на жизнь, о таком же благополучии для сестры. Главный герой рассказа, в отличие от других его персонажей, лишен какой-либо портретной характеристики, за исключением одной детали, свидетельствующей о его

принадлежности к творческой интеллигенции, – очки с толстыми стеклами. Хронологические параметры рассказа характеризуются лаконизмом, являющимся следствием тяготения А. Моравиа к драматургической поэтике: это вечер середины сентября, вестибюль кинотеатра, квартира сожителя героини и машина, уносящая героев в новую жизнь.

«DISTANT LEARNING: HOW TO ENGAGE AND MOTIVATE STUDENTS»

Istomina R.F. (Kharkiv)

The situation people all over the world have been facing makes everyone search for new ways in the fields of communication, making business, and, certainly, teaching and learning.

As for education distant learning gives opportunities to a big range of people to get it using new information technologies. Some students are ready to work and communicate with their peers in a synchronous format, others are not. Then how to cope with the problem, how to engage students into the process? What can motivate them to be active participants of the teaching-learning process in the format of distant learning?

To solve the problem teachers should find out what way of learning their students prefer: synchronous or asynchronous to focus on their students' needs and decide which way of learning will be the most appropriate for each of them and suitable for delivering the content through critical thinking problems, short videos, readings, projects.

A synchronous way of learning, which is a way of delivering a class in an online format, can be organized using some of the synchronous platforms: Google Classroom, Skype, Zoom, Learn Cube, Wiz IQ, etc. Most of the synchronous platforms are supplied with video, sound and a chat box. Both teachers and students can share files, use mp3 player. Students with good command in English, well-developed people skills and a set of important personal qualities obviously prefer learning in a synchronous format having a chance to express their points of view on the spot, be involved into group and panel discussions, ask and answer questions, exchange ideas with their peers. As for shy and with low self-esteem students, it is more convenient for them to learn using an asynchronous format. One of the most widely-spread examples of this way is emailing. It gives them an opportunity to work at their own pace, and do the tasks at the most appropriate time for them. The feelings of comfort, safety and success are essential for active participation in the process of learning. An asynchronous format provides students with three of them and motivates to take an active part in the process of learning though distant. Any way of learning can be effective if teachers make their students' learning interesting and meaningful.

ДІАЛОГ ЯК ФОРМА МОВЛЕННЯ ПЕРСОНАЖІВ У ХУДОЖНЬОМУ ТВОРІ

Карпіна О.С. (Бахмут)

Під формами мовлення у сучасному літературознавстві розуміються «фрагменти текста літературного произведения, имеющие типическую структуру и приписанные автором-творцом кому-либо из “вторичных” субъектов изображения – повествователю, рассказчику, персонажу» [3, с. 233].

Основними формами мовлення персонажів є монолог, діалог і полілог. Важко переоцінити важливість кожної з них у художньому тексті. У ході доборумовленнєвих форм для аналізу першорядну роль слід відводити не кількості учасників комунікації, а їхній ідейній значущості для художнього світу твору.

Персонажі літературного твору проявляють себе насамперед у діалогах. «Быть – значит общаться диалогически» [1, с. 473]. Діалог являє собою тип організації усного мовлення, який за своєю формою є розмовою двох осіб.

«Возможность сопоставить разные точки зрения на тему или предмет в разговоре нескольких лиц уже издавна заставляла писателей обращаться к диалогу как особой форме развития философических или вообще отвлеченных по своей широкой значимости тем» [2, с. 56].

З огляду на той факт, що діалог являє собою перш за все класичну форму міркування, вважаємо за необхідне підкреслити, що в центрі уваги дослідника мають перебувати діалоги, що містять у собі не просто обмін репліками (тобто розмови на побутові теми), а обмін думками (тобто бесіди персонажів, у яких вони діляться один з одним своїми роздумами з приводу тієї чи іншої проблеми), та діалоги, у яких представлена репрезентативна думка хоча б одного з учасників мовленнєвого спілкування.

Література

1. Бахтин М.М. Проблемы поэтики Достоевского. *Бахтин М.М. Проблемы творчества Достоевского. Проблемы поэтики Достоевского.* 5-е изд., доп. Киев: Next, 1994. С. 203–492.
2. Кравченко Э.Я. Диалог. *Поэтика: словарь актуальных терминов и понятий* / гл. науч. ред. Н.Д. Тмарченко. Москва: Издательство Кулагиной; Intrada, 2008. С. 56–57.
3. Теория литературы: учеб. пособ. для студ. филол. фак. высш. учеб. завед.: в 2 т. / под ред. Н.Д. Тмарченко. Москва: Издательский центр «Академия», 2004. Т. 1: Тмарченко Н.Д., Тюпа В.И., Бройтман С.Н. Теория художественного дискурса. Теоретическая поэтика. 510 с.

ХУДОЖНЯ ОПТИКА АНДРІЯ ПЛАТОНОВА

Кеба О.В. (Кам'янець-Подільський)

Авторська літературно-художня оптика передбачає насамперед своєрідність фіксування перцептивної точки зору (фокалізації) наратора і персонажів у тексті. Проза Андрія Платонова у цьому відношенні відзначається акцентованою одивненістю. Бачення/сприйняття у його текстах може належати будь-якому живому суб'єкту (людина, тварина, комаха) чи навіть матеріальним об'єктам (камінь, паровоз,

зірка).

Часто Платонов формує наратив у такий спосіб, що в межах одного оповідного фрагменту та сама зображувана картина (ситуація) подається з перспективи відразу декількох персонажів (наприклад, у сцені засідання ревкому в Чевенгурі після прибуття в місто "пролетаріату"). При цьому автор навмисно зіштовхує низку фокусів бачення, несподівано переходячи від одного до іншого.

У наративі автора "Чевенгура" зазвичай спостерігається такий прийом суміщеної перспективи, коли в розгортанні картини, розпочатої персонажем, поступово основна роль передається оповідачеві, тип якого можна означити терміном "проникливий спостерігач" (Б. Успенський).

Мінімальна участь оповідача у поясненні всякого роду дивацтв у сюжеті і поведінці персонажів забезпечує підвищену активність читацького сприйняття. В авторському художньому світі створюється атмосфера "нездивування", здійснюється мимовільна нормалізація ненормального. Це нібито й не помічається учасниками ситуації, але не може не привернути уваги читача, наverting його до пошуку пояснення причин дивно-незвичайного.

Таким чином, різноманітними прийомами художнього бачення і сприйняття Платонов формує специфічну рецептивну естетику, орієнтовану на "вживання" читача в текст, на необхідність максимальної причетності до зображуваного, пропонуючи при цьому шлях "від зворотного", коли автор усунутий з аксіологічної сфери оповіді, а створювана ним точка "безвідносного спостереження" виробляє у читача самостійну стратегію оцінок і висновків.

О РОЛИ ВЕРЫ В ЖИЗНИ ЧЕЛОВЕКА (НА МАТЕРИАЛЕ РОМАНА Л. УЛИЦКОЙ «ДАНИЭЛЬ ШТАЙН, ПЕРЕВОДЧИК»)

Коврига Ю.В. (Харьков)

Круг проблем, поставленных в романе Л. Улицкой «Даниэль Штайн, переводчик», чрезвычайно широк. Центральными же являются в нем проблемы экзистенциального порядка, а одной из важнейших – проблема

веры и безверия. В художественном мире произведения герои часто пребывают в «пограничных ситуациях» (война, концлагеря, массовые репрессии, расстрелы), проживая которые, подвергаются духовным метаморфозам: кто-то теряет веру и отворачивается от Бога, обвиняя Его в гибели и страданиях родных и близких; кто-то, наоборот, еще больше укрепляется в вере и только в Боге видит надежду и спасение. Улицкая пытается осмыслить, какую роль играет в подобных ситуациях вера в Бога, кому легче справиться с тяготами жизни – атеисту или верующему. Отметим, что большинство персонажей романа – люди верующие, хотя далеко не ко всем это слово применимо в его прямом, церковном значении. На страницах романа репрезентируется мысль, что неверующих людей (если убрать из этого словосочетания религиозный подтекст) не существует, каждый верит во что-то. Одни «веруют в правила, свечи, скульптуры и другие штучки, веруют в интересных людей» [1, с. 143]; другие верят в некую идею: коммунизм, фашизм, инопланетян, вегетарианство и т.п. Атеисты верят в то, что Бога нет, и, выстраивая свою систему «доказательств», приводят определенные аргументы.

Содержание романа и выраженная в нем авторская позиция позволяют говорить о том, что автор, как и главный герой, является глубоко верующим человеком (хотя далеко не всегда остающимся в рамках традиционных христианских догматов). Не случайно в произведении постулируется мысль, что в тяжелые периоды жизни вера укрепляла героев духовно, давая силы справиться со всеми испытаниями и лишениями. Улицкая полагает, что только в Боге, благодаря вере можно обрести душевное спокойствие и умиротворение.

Литература

1. Улицкая Л. Даниэль Штайн, переводчик: роман. М.: Эксмо, 2011. 704 с.

ОБРАЗ ГОЛОСА В ПОЭЗИИ БЕЛЛЫ АХМАДУЛИНОЙ

Козлова А.Г. (Харьков)

Ахмадулина-поэт отличается повышенной эмоциональностью и тонкостью мировосприятия. С этим связана и присущая ее стихам синестезия, которая является неотъемлемым компонентом художественного мышления поэтессы (*...я вижу, как грачи галдят* («В тот месяц май, в тот месяц мой...»); *нежный вкус родимой речи* («Свеча»); *раздался оклик запаха иль цвета* («Приключения в антикварном магазине»); *Прозрели мои руки...* («Сентябрь») и т.п.). Т.В. Майданова справедливо полагает, что о поэзии Б. Ахмадулиной в целом можно говорить как о синестетической поэзии [1].

Важное место в поэзии Ахмадулиной, обладавшей необыкновенного тембра «музыкальным» голосом, занимает изображение голоса, звуков человеческой речи. Поэтесса антропоморфизует, персонифицирует голос: он

плачет, танцует. Даже предметы приобретают в стихах поэтессы свои голоса: *...бубнит и клянчит голосок предмета...* («Ночь»). Т.В. Майданова обращает внимание на то, что «тропы с опорным словом “голос”» занимают основное место «среди синестезий с опорным слуховым компонентом», причем «часть сочетаний варьирует мотив “голос-кровь”» [1]. Данный вывод вполне созвучен нашим наблюдениям. Уточним только, что наделение голоса синестетическими чертами часто происходит опосредовано – через речь, слова, через звучание, звук голоса (*Слова из губ – как кровь в платок* («Песенка для Булата»)). В то же время для Ахмадулиной характерно и своеобразное «овеществление» голоса через сопоставление его со снегом, дымом. Нередко в подобных случаях поэтесса использует развернутые метафоры и сравнения (*Мой голос, словно снег, вам упадет в ноги, / и он умрет, как снег, и обратится в грязь* («Взойти на сцену»)).

Литература

1. Майданова Т.В. Синестетические метафоры в художественной речи XX века: дисс. ... канд. филол. наук: 10.02.01 – русский язык. М., 1992. 194 с.
URL: <https://www.dissercat.com/content/sinesteticheskie-metafory-v-khudozhestvennoi-rechi-xx-veka>.

АНТИМИЛИТАРИСТСКИЙ ПАФОС ИТАЛЬЯНСКОЙ НОВЕЛЛЫ 1930–50-Х ГОДОВ

Комаров С.А. (Бахмут)

Проблемы войны, милитаристской политики и ее последствий находятся среди ключевых вопросов итальянской литературы XX века.

Новеллы Э. Витторини («Моя война, 1931) и Дж. Бассани («Ночь 1943 года», 1956) объединяет обращение к интерпретации фактов истории (соответственно, Первой и Второй мировых войн) и стремление к «лирической документальности». При этом раскрытию антивоенной направленности у Э. Витторини способствует углубленный психологизм, у Дж. Бассани – резкая критика отдельных социальных явлений.

В притчевой манере, традиционной для творческого метода Д. Буццати, решена новелла «Солдатская песня» (1945). Рисуя некое королевство, правитель которого одержим захватническими планами, автор показывает, как даже победоносная война завершается поражением. Провозвестником множества смертей и утрат, «голосом рока» выступает солдатская песня, пророческий смысл которой не захотели распознать власть предредающие.

И. Кальвино, на раннем этапе творчества близкий к неореализму, уже в новеллах рубежа 1940–50-х годов соединяет бытописание с некоей «сказочностью». Выполненная в сновидческом ключе новелла «Предательская деревня» (1949) представляет описание пребывания героя – партизана Тома – в

деревне, жители которой одержимы страхом за собственные жизни и потому готовые предать любого. Сталкивая картины психологического состояния и поведения крестьян в мирное и военное время, прозаик подчеркивает негативные для морального облика человека последствия войны.

Действие новеллы А. Тофанелли «Первый день войны» (1957) выстраивается вокруг крайне незначительного события – кошачьих родов. Жители одного дома, до этого сообща заботившиеся о кошке, теперь демонстрируют свое пренебрежение муками животного и жизнями родившихся котят. Поведение людей и трагическая судьба бессловесных существ является аллегорической проекцией будущего Италии в военные годы.

ИНТЕРАКТИВНЫЕ ПРИЁМЫ В ПРЕПОДАВАНИИ ЛИТЕРАТУРЫ

Кондрашова Е.О. (Днепр)

Л.Г. Фризман – доктор филологических наук, профессор – останется в памяти многих поколений студентов и аспирантов как непревзойдённый педагог, лектор, умевший вдохновить и заинтересовать аудиторию арсеналом методических приёмов. Следуя примеру большого профессионала своего дела, современные филологи-литературоведы учатся применять и увеличивать разнообразие приёмов и средств, которые бы ярче, эмоциональнее помогли разобраться в литературном тексте.

В докладе речь пойдёт о современных интермедиальных приёмах преподавания литературы, которые разработаны научными интернет-платформами («Арзамас»), преподавателями и самим автором. Среди них будут представлены такие проекты, как «Emoji Poetry», «Экспериментально-развлекательная хрестоматия». Также будут рассмотрены приёмы, которые предшествовали современным и послужили основой для их появления. Среди них – *лекционный метод* В.В. Голубкова и внедрённые в него актуальные игры «Кто хочет стать миллионером?» и «Правда или ложь», *эвристический метод* Н.И. Кудряшева с играми «Дебаты» и «Урок-суд», а также труды М.А. Рыбниковой, которые включают в себя творческую самостоятельную работу, игры и *метод выразительного чтения*.

Предлагается и анализ собственных результатов применения этих приёмов на занятиях со студентами 3 курса английского отделения. Благодаря современным технологиям, деятельность учащихся заметно активизировалась, улучшились показатели заинтересованности предметом, а творческие задания разнообразили структуру практических занятий. Проекты вызвали положительный отклик и помогли систематизировать приобретённые знания у обучающихся.

Література

1. Технологии и методики обучения литературе : учебное пособие / под общ. ред. В.А. Коханова. Москва, 2011. 240 с.

ОСОБЛИВОСТІ ХУДОЖНЬОГО СВІТУ В РОМАНАХ Ю. ЯНОВСЬКОГО ТА В. ЗАХАРЧЕНКА

Конончук Т.І. (Київ)

Для розгляду беремо романи двох відомих українських письменників – Юрія Яновського (1902–1954) «Мир» («Жива вода») та Василя Захарченка (1936–2018) «Довгі присмерки». Роки життя обох авторів вплинули на можливості моделювання художнього тексту. Обидва прагнули відобразити історію української долі в епічній формі. Роман

Ю. Яновського був написаний і вийшов у світ в добу тоталітарного режиму, відповідно ніс на собі ознаки тоталітарної культури, тиску на свободу письменницької праці. Роман В. Захарченка писався в перебудовчі роки, хоча виношувався раніше, творився на основі пережитого, почутого, зібраного. Обидва письменники головний акцент робили на подіях Другої світової війни, на обставинах буття українців на окупованій фашистами території, на повоєнному часі, однак, відповідно до законів романного жанру, ретроспективно відтворювали й попередній час, а це – роки колективізації, Голодомору, репресій. Один автор перебував у шорах радянської цензури, а другий прагнув відвертіше донести болючу правду. І цьому автору пощастило більше. Його роман прийшов, хоч і через 13 років після написання, але таким, яким його створив автор, а Ю. Яновський мусив після голобельної критики 1947 року, коли роман було оприлюднено в журналі «Дніпро» під назвою «Жива вода», переробляти, дати йому нову назву («Мир»), під якою він був надрукований 1956 р. (у вид-ві «Радянський письменник»), коли вже не було автора, вчорашнього романтика, а за нових умов письменника соцреалістичного стилю. Хоча треба віддати йому належне: в романі Ю. Яновський делікатно піднімає завісу над забороненими темами; і про те сучасний читач знає з надрукованих нині джерел, бачить утрагічно-драматичних картинах роману Василя Захарченка (2002). Ці твори надаються для порівняння тематично, проблематикою, художніми засобами, особливостями індивідуального стилю, який реалізовується в контексті відповідної політичної доби.

ПОРУШЕННЯ ГРАМАТИЧНОЇ ПАРАДИГМИ РОДУ

Корнєєва О.М. (Харків)

На прикладі фемінітивів можемо спостерігати асиметрію в родовій парадигмі. Назви осіб за професією посідають важливе місце у системі іменникового словотвору у всіх слов'янських мовах [2, с. 121], одночасно віддзеркалюючи потреби суспільства. Звернімо увагу, що більшість фемінітивів утворюються від форми чоловічого роду (*журналістка, письменниця, акушерка, лифтерша*), саме тому часто відсутня форма жіночого роду (*доцент Петрова*). Простомовні форми типу *врачиха, доцентша* передають негативну конотацію і часто інше значення. Наприклад, *профессорша* – дружина професора (простом.). Соціально-історичні причини ситуації, яка виникла в цьому сегменті російської мови В.В. Виноградов пояснював наступним чином: «у категорії чоловічого роду яскравіше втілюється ідея особи, чим ідея статі (порівняйте, (рос. м.) *человек* і відсутність форми *человечица*)» [1, с. 62]. Ми можемо додати, що і слова на позначення “дитини” у російській мові виключно чоловічого роду: *ребенок, младенец, малыш, отрок (уст.), подросток*.

У російській мові порівняно, наприклад, з українською, суфіксів для утворення професій жіночого роду набагато менше (чотири проти тринадцяти, з яких під впливом російської мови, залишаються продуктивними теж лише чотири: *-к-, -щиц-, -ниц-, -ш-*). Проте, в українській літературній мові на сьогодні офіційно закріплено такі форми, як *філологиня, авторка, завідувачка*, у російській мові поки що використовують форму чоловічого роду на позначення професій, якщо не існує літературного варіанту жіночого роду.

Література

1. Виноградов В.В. Русский язык (Грамматическое учение о слове): учеб. пособие для вузов. М.: Высш. шк., 1986. 640 с.
2. Кондрацька О.В. Запозичення назв осіб за професією та їх асиміляція в сучасній польській мові. Мова. 2012. № 18. С. 120–123.

ПАРАДИГМА СУВЕРЕННОЇ ВЛАДИ У ПОЕТИЧНИХ ТВОРАХ Р. САУТІ

Корнільєва Л.М. (Харків)

Образ короля в поетичній творчості Р. Сауті є центральним. Це не випадково, адже історично суверенітет персоніфікувався саме в особі монарха, і до XVII століття історія будувалася виключно навколо фігури суверена. Роль історії полягала в тому, щоб існувати як виправдання влади і зміцненні цієї самої влади. Саме історія встановлювала спадкоємність влади і посилювала блиск королівського церемоніалу.

Подібно до творчості романтиків, в філософських теоріях про Владу суверена, неабиякої значущості набувають Середні Віки та період Французької Революції. У творах Р. Сауті влада суверена у період до Французької Революції зображується як абсолютна, але часто тільки формально. Вона залежить від конкретних історичних умов кожної окремої країни. У ході розкриття образів монархів Єгипту, Іудеї, Вавилону, Персії, Риму, Англії, Шотландії, Франції, Швеції, Іспанії, Леону, які Мали реальні історичні прототипи, Р. Сауті називав надмірну жорстокість королів страшним гріхом, суттєвим недоліком релігійного виховання особистості і лише потім продуктом або спадком епохи Середньовіччя.

Середньовічний монарх – яскравий приклад репресивної влади. Як зазначав М. Фуко, там, де є влада, є й опір, і цей опір ніколи не перебуває у зовнішньому полі по відношенню до влади. М. Фуко, Дж. Агамбен заперечували відповідальність будь-якої верховної влади за скоєні злочини, адже суверенітет не має визначених кордонів і державна влада не обмежується виключно законами.

Як і романтики, політичні філософи фіксували зміни в ролі монарха у світі, які принесла з собою Французька революція. За Нового часу, Влада вже не розглядалася як прерогатива суверена. Вона стала дисциплінарною, базувалася на знаннях і використовувала ці знання, відтворювала їх та формувала відповідно до своїх цілей. Влада почала створювати власні сфери впливу і, як передчув свого часу Р. Сауті, ніколи не переходила від монарха до народу, а була сконцентрована в руках тих, хто представляв офіційні органи влади.

На відміну від репресивного режиму суверенної влади, що має владу над життям окремої людини, в XVII і XVIII століттях зародилися нові форми влади, які впорядковували, оптимізували і продовжували життя людей. Саме ті зміни, які відбулися у владній парадигмі до та після Французької революції, найбільше цікавили Р. Сауті. Тобто йдеться про виникнення біовлади і біополітики за термінологією М. Фуко.

Репресивний тип влади, влада примусу, цікавить Р. Сауті найбільше. При цьому влада референтна та експертна, влада, заснована на винагороді, теж знаходили своє художнє відображення у поетичних творах Р. Сауті.

МАРИЯ СТЕПАНОВА – ПОЭТЕССА СОВРЕМЕННОСТИ

Косенко К.О. (Харьков)

Мария Степанова является одной из самых удивительных и загадочных поэтесс современности: она не ищет признания, не пытается завоевать читателя, а просто творит в присущей только ей манере. Её творчество не подвластно времени и пространству, влиянию нравов и взглядов общества; её стихи переведены на многие языки – английский, итальянский, иврит,

финский, немецкий. Лирические произведения поэтессы – «Тут – свет», «Счастье», «Лирика, голос» – философичны, целостны и эмоциональны. Её поэтическая речь привлекает внимание многих исследователей появлением новых словоформ, а иногда и целых слов, музыкальностью стиха. Стилеобразующее начало в поэзии М. Степановой зависит от социального контекста, сферы деятельности участников коммуникации и их социально-ролевых отношений. Стихи Марии Степановой трудно цитировать. В общей структуре они отражают авторскую концепцию и знакомят читателя с творческим «я».

Автор утверждает, что «говорение стихами» и их восприятие в современном мире представляет особую трудность. И с ней сложно не согласиться: в цифровую эпоху общество потеряло умение читать серьёзную поэзию, и поэтому, сталкиваясь с творчеством М. Степановой, испытываешь легкий дискомфорт. Однако хочется отметить: обращение к поэзии должно стать нормой для современного человека, развивающего в себе критическое мышление.

Поэзия Марии Степановой «работает на опережение», хотя индивидуальный стиль поэтессы, её умение находить поэтическое в окружающем мире, многоликость творческого «я», многозначность смыслов могут быть и непонятными современному читателю. Она как истинный поэт смотрит поверх нынешней эпохи, являясь одновременно и её голосом.

МОВА У ПРОЦЕСІ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ

Косович О.В. (Тернопіль)

В теорії культурного розвитку вищих психічних функцій, розробленої Л.С. Виготським, відзначається, що мова як вища і складна форма поведінки людини виступає як засіб соціального зв'язку, соціального співробітництва, як «засіб вродання» людини в культуру і цивілізацію [1].

В рамках цього підходу мова постає як один з видів повсякденної практичної діяльності людини, поряд з іншими типами соціальних дій – від найпростіших, елементарних (манери харчуватися, одягатися), до найскладніших – соціально-орієнтованих дій людини з собі подібними. Всі ці типи повсякденних практик, надаючи людині досить велику свободу для прояву власної індивідуальності, разом з тим вписують її в уже розроблені і сформовані в межах певної соціокультурної групи схеми дій і правила поведінки. Таким чином, в рамках будь-якої культури поведінкові реакції індивіда, в тому числі і мовні, не є ні абсолютно спонтанними, ні абсолютно вільними, а визначаються соціальними нормами, виробленими в ході суспільної практики. Репрезентація цих соціальних норм і знань в психіці

конкретної людини позначається в психології термінами «уява» [2], «уявлення», «уявні образи», «внутрішня картина» [3].

Питання репрезентації знань зачіпає складну проблему уявлення та зберігання інформації в пам'яті людини. У французькій лінгвістиці цей тип уявлень отримав назву «мовних уявлень» (*imaginaire linguistique*). Мовні уявлення як один з окремих випадків уявлень в цілому є оціночними і відображають ставлення мовця до своєї власної, а також чужої мови.

Література

1. Выготский Л.С. Психология. М: Апрель Пресс/Эксмо-Пресс, 2000. 1008 с.
2. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. СПб: Питер, 2001. 720 с.
3. Солсо Р. Когнитивная психология. СПб: Питер, 2002. 592 с.

СУЧАСНІ ОСВІТНІ ВИКЛИКИ

Костікова І.І. (Харків)

Навесні 2020 несподівано для всіх з'явилися нові освітні виклики, пов'язані із переходом всіх студентів і викладачів, школярів і вчителів на дистанційне навчання. За даними ЮНЕСКО, 91% студентів університетів і учнів шкіл у всьому світі опинилися навесні 2020 на дистанційному навчанні. Це перше глобальне закриття університетів і шкіл від часів Другої світової війни. Досвід проведення дистанційного навчання у 2020 році показав, що освіта вже ніколи не буде такою, якою була раніше. Які освітні виклики очікують нас? Якою ж може стати освіта?

На мій погляд, університетська освіта може стати гібридною. Студенти навчатимуться у форматі face-to-face – в аудиторії з викладачем, частково дистанційно онлайн, а також самостійно офлайн. Таке поєднання офлайн- і онлайн-освіти зробить університети дуже гнучкими на випадок різноманітних криз. Мені здається, кардинально зміниться роль викладача. Відтепер він, здебільшого, буде фасилітатором, який заохочує, координує навчання. Викладач зрозумів, що має вільно користуватися цифровими технологіями, щоб його віртуальні заняття були якомога більш цікавими та інтерактивними. На мій погляд, цьому сприяє використання різноманітних інтерактивних завдань – квізів, рольових ігор, проектних завдань тощо. Це допоможе залучати всіх студентів до інтерактивного навчання.

З мого погляду, зміняться методи і форми контролю, перевірки, тестування студентів. Безперечно, з онлайн-інструментами у викладача значно більше свободи вибору таких засобів. Наприклад, одним із зручних інструментів тестування є гул форма. Цей інструмент сам рахує бали, будує графіки успішності студентів тощо. А така форма, як мобільне навчання, стає вже трендом. Сьогодні мобільне навчання змінює всю систему освіти. Сучасні навчальні платформи вже зосереджені на пристосуванні свого контенту до мобільного навчання. І, безперечно, освіта стане глобальною.

TRANSMEDIAL REPRESENTATION OF BIBLICAL TEXTS IN THE POSTMODERN CULTURE

Krapivnyk G.O. (Kharkiv)

As the fundamental collection of sacred texts for Jud-Christian world and its mythology, the Bible is inherently diverse and multiplatform in its representations and interpretations. It has been read, learnt, studied and used for centuries by people from different walks of life, areas of activities and worldviews. The current postmodern epoch has provided the humanity with powerful media tools that play a crucial role in the culture on the whole. Various media do not exist separately, instead, they closely interact, overlap and combine with each other to create numerous multimedia/synthetic texts (e.g. a film or a cartoon, a news programme, or more traditionally, a theatrical performance). Verbalized basic cultural values can be found throughout these multi-faceted texts, and they often allude to the Books as their source.

Furthermore, transmediality is not a recent phenomenon, as it might seem. In fact in the past the Bible featured transmediality, which lay in creating, inter alia, apocrypha, sermons, prayers, works of art, including architectural objects – churches, cathedrals and chapels, fine art elements therein, for example, stained glass windows, icons, frescoes, cross and religious image pendants and even tattoos alongside the corpus of literary canonical Biblical texts. Fiction and non-fiction texts have also been intertextually incorporating biblical intexts (intertextual units, by P. Torop) and names, thus engaging the theory of intertextuality, intermediality and precedent phenomena. Modern digitalized environment has engaged a variety of communication channels to tell and expand on the timeless stories. These include rather innovative channels, e.g. tag clouds (or wordles) that visually and textually represent biblical texts in an unusual way.

References

1. Тороп Пєетєр. Тотальний переклад. Вінниця: Нова книга. 2015. 264 с.

MANIPULATIVE STRATEGIES IN THE POLITICAL DISCOURSE OF DONALD TRUMP

Krasovytska L. (Kharkiv)

Nowadays the mass media influence on the society is one of the most important issues. Mass media activity is connected with the word manipulation in a way that the content can be changed with the aim of transformation of the views and opinions. ‘Real-time media’ available via mobile technologies inevitably leads to spending less time on reflection or dispassionate analysis of the constant flow of information. Knowledge is becoming more valued for its speed and influence than for its strong objectivity. Feelings are becoming a more important

navigational aid in the 21st century and people are likely to place trust in sensation and emotion than in bare facts.

Political discourses are characterized by verbal demonstration of strength, stable position, “dialogue with the people”, the usage of clichés, forming the idea of improving life standards of an individual.

An appeal to populism, a business-like approach to politics, and an anti-establishment attitude are highly characteristic of D. Trump’s ideology.

Manipulative influence is a way to change or correct the worldview of the recipient, which is realized through verbal components of a certain language. Components and linguistic means of manipulative influence are complementary to each other and are accompanied by non-verbal components. Manipulative influence is based on the principles of secrecy, craftsmanship, the creation of illusory reality.

There are four strategies predominant in D. Trump’s political speeches which aim to shape people’s mindset: 1) the strategy of emotional influence which is implemented by means of humor, fear and panic mongering, by using numbers and figures, revealing personal information; 2) the strategy of evasion from the truth that can be achieved through such tactics as “name calling” (“labeling”) and “glittering generalities”; 3) the strategy of group identification that is represented by the tactics of inclusion and distancing; 4) the strategy of denial and defense, introduced by the tactics of denial, blame-shifting and blaming the predecessors or opponents and direct accusation.

ДОКТОР НАУК – ЛЕОНІД ГЕНРІХОВИЧ ФРІЗМАН

Криворучко С. К. (Харків)

24 вересня 2020 року ми вшановуємо пам’ять, коли говоримо про 85 річницю з Дня Народження та 58 років наукової діяльності відомого вченого-літературознавця, доктора філологічних наук, професора, завідувача кафедри світової та російської літератури ХНПУ імені Г.С. Сковороди Леоніда Генріховича Фрізмана.

Хочу зробити акцент на тому, що він – доктор наук. У його учениці Андрущенко Олени Анатоліївни був її особистісний перл, крилатий вислів. Коли вона розмовляла з неадекватними людьми, вона говорила: «Я – доктор наук, а Вам потрібен доктор». Це, звичайно, жарт, і доля жарту тут таки є. Однак важливою є суть феномену «доктор наук»: його наука породила, він наукою дихає і живе, він науку створює, завершуючи коло. «Доктор наук» – це не диплом, а образ життя. Суть цього духу намагається передати М. Булгаков у творі «Собаче серце», коли Борменталь звертається до Преображенського: «Професор». Пафос феномену «професор» спаплюжено в нашій ментальності не лише комуністичним минулим ХХ ст., коли «робочий» як штучний статус посів 1 місце в топ-листі, а й подіями новітньої української історії, коли «професор» очолював країну.

Феномен «доктор наук» – чистий, незаплямований, тому я обираю його, щоб цим терміном визначити важливість «письма» та стилю життя Л.Г. Фрізмана.

У спогадах М.Ф. Гетманця «Із студентської аудиторії до вершин науки» [1] підкреслено, що з першого курсу університету Л.Г. Фрізман входив у науковий гурток з російської літератури. Він був «живий, товариський, інтелігентного вигляду юнак, ... який показав добру начитаність та любов до Маяковського» [1, с. 17]. Перша науково-дослідна тема Л.Г. Фрізмана у студентські роки була присвячена інтерпретації поеми Маяковського «Добре!». У Студентській науковій спілці були залікові книжки, у яких фіксувалися досягнення молодих учених. Цю книжку Леонід Генріхович зберіг, в ній була перша оцінка М.Ф. Гетманця – «відмінно».

Леонід Генріхович був серйозним студентом, який добре вчився з усіх дисциплін та завжди виходив за межі програми, як згадує М.Ф. Гетманець. Він прагнув глибоких знань. Все, що від досліджував, було зроблено ґрунтовно. Також він був працелюбним та мав високу працездатність, що здійснювалось систематизовано кожного дня. Дуже уважно ставився до часу, який цінував, розуміючи, що із нього складається наше життя. Свій час він заповнював роботою-наукою, яка була для нього дуже важливою. Як згадує М.Ф. Гетманець, Леонід Генріхович не любив усілякі наради, засідання, вважав їх формальними і минаючими, не суттєвими, протокольними, які «забирають» час у науки. Тому і на засіданнях він щось «вичитував»: чиюсь дисертацію, або допрацьовував статтю. Не всі колеги ставились до цього з розумінням, вважаючи, що він недостатньо офіційний, протокольний.

Від себе хочу підкреслити, що Леонід Генріхович інтуїтивно відчував, що головне, а що – ні. Наука для нього була головним, а «протокол» – минаючим. Він завжди реагував на події, часто негативні, які виникають у ході спілкування між колегами внаслідок змін у країні, які часто бувають абсурдними. Як інтелектуал він завжди це коментував серед близьких людей, іноді писав статті на ці «болючі» теми, які викликали резонанс серед читачів, а іноді – й неприємності внаслідок нерозуміння керівництва. Після 2000 року Леонід Генріхович читав лекції у світових університетах Італії, Німеччини, Польщі, Швейцарії, Ізраїлю, Франції.

Вибір Леонідом Генріховичем саме предмету «література» – то було його покликанням, і, може, навіть, пристрастю. Доказом цього є факти його біографії. Леонід Генріхович мав дві базових освіти: 1) російське відділення філологічного факультету Харківського державного педагогічного інституту (зараз ХНПУ імені Г.С. Сковороди) він завершив 1957 року; 2) 1958 року він вступив на німецьке відділення факультету іноземних мов Харківського державного університету імені О.М. Горького (зараз ХНУ імені В.Н. Каразіна), яке завершив 1963 року. Отже, він мав диплом факультету іноземних мов, після чого 1965 року почав працювати на кафедрі іноземних мов Харківського педагогічного інституту та викладати німецьку мову. Однак, 1975 року він перейшов на кафедру російської літератури (через 8 років після захисту

кандидатської дисертації «Суспільно-літературні позиції Є.А. Баратинського» 1967 року).

Саме література приваблювала Леоніда Генріховича, це був свідомий зважений крок. Незважаючи на ментальне схиляння інтелектуальної спільноти перед «іноземним» / забороненим / західним, що символічно втілено у феномені «факультет іноземних мов» – він приходить до самого себе: історика літератури, чому і присвятив своє життя, коли поєднав роботу і пристрасть у творчості вченого.

Важливим окрім його книг було заснування Леонідом Генріховичем 1997 року літературознавчого наукового журналу «Наукові записки». Це було зроблено «для інших»: щоб аспіранти могли друкувати результати своїх дисертаційних досліджень. Журнал існує і сьогодні, він «вижив» після «новацій» міністерства 2020 року та увійшов у категорію «В».

Леонід Генріхович увійшов у історію, з нами поруч залишаються його книжки, його журнал і спогади про нього.

Література

1. Гетманец М.Ф. Из студенческой аудитории к вершинам науки. *Фризман Л.Г. Наука и жизнь*. Харьков, 2010. С. 17–19.

ОСОБЕННОСТИ ИЗОБРАЖЕНИЯ ВНУТРЕННЕГО МИРА РЕБЕНКА СКВОЗЬ ПРИЗМУ МИРОВОЗЗРЕНИЯ РАССКАЗЧИКА-ВЗРОСЛОГО В ПОВЕСТИ В.К. ЖЕЛЕЗНИКОВА «ЧУЧЕЛО»

Кузнецова Е.С. (Харьков)

Изображение внутреннего мира персонажа-ребенка относится к одному из наиболее выразительных приемов создания образов юных героев художественных произведений. В повести В.К. Железникова «Чучело» наблюдается дифференциация между воспроизведением сознания героя путем его прямой внутренней речи и опосредованной речью рассказчика, который передает читателю детские мысли и чувства. Уже обычный учет указанных путей репрезентации ментального состояния юных героев показывает, что в повести важной оказывается многогранность характеристики образов-персонажей, которая достигается путем использования писателем обоих данных способов на разных этапах развития сюжета произведения. Применение метода нарративного анализа в повести «Чучело» позволило выделить в ней два типа отображения внутреннего мира героев-детей, переданного через призму мировоззрения рассказчика-взрослого, а именно: нарраторское сообщение о внутренней жизни персонажа и несобственно-прямую речь. Нарраторское сообщение о внутренней жизни персонажа предусматривает употребление лексических средств, характерных для рассказчика, нейтральный тон повествования, а также содержит именно нарраторскую оценку ментального состояния героя. Несобственно-прямая речь

отражает мысли и чувства персонажа от лица рассказчика, причем в его повествовании находим фрагменты лексики, характерной для языка самого героя. В результате исследования мы приходим к выводу, что указанные формы репрезентации внутреннего мира героев-детей сквозь призму мировосприятия рассказчика в повести В.К. Железникова «Чучело» не только помогают разнообразить характеристику их образов, но и воспроизводят детские чувства и порывы души, которые самые юные герои еще не способны осознать и вербализовать.

Л.Г. ФРИЗМАН – ДОСЛІДНИК УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Кузьменко К.М. (Харків)

Леонід Генріхович Фрізман увійшов в історію слов'янської літератури як геніальний літературознавець і визначний літературний критик. Своєю багатогранною літературною творчістю та громадською діяльністю він створив цілу епоху в історії української культури і літератури.

Важко знайти гуманітарну галузь, в якій би не проявилась творча енергія цього невтомного літературознавця, що жадібно вбирав у себе знання і намагався передати їх своїм читачам.

Предметом уваги нашого дослідження є діяльність Л.Г. Фрізмана у галузі української літературної критики. Вона, як і інші сфери його діяльності, вже неодноразово ставала предметом уваги літературознавців, проте залишились окремі теми, які вимагають детальнішого опрацювання.

Зокрема, недостатньо розкритою є оцінка Л.Г. Фрізманом-критиком вивчення життєвого і творчого шляху таких митців української літератури, як М.А. Максимович, Б.А. Чичибабін і Г.Ф. Квітка-Основ'яненко. Адже за час розвитку літературознавства ці великі постаті української літератури здебільшого оцінювались моноаспектно і, відповідно, на думку вітчизняних літературознавців К. Бондара, Т.І. Тверітінової, О.А. Андрущенко, М.Ф. Гетманця тощо, сам Л.Г. Фрізман оцінював модерні явища в літературі лише з перспективної точки зору. Спираючись на вищезазначене, мета нашої наукової розвідки – з'ясування своєрідності літературно-критичних поглядів Л.Г. Фрізмана та його ролі у літературно-критичних дискусіях.

Його критична спадщина має надзвичайний обсяг, охоплює не лише історію української літератури, а й літератур інших європейських країн. Протягом всього життя Л.Г. Фрізман публікував свої критичні дослідження у провідних науково-літературних виданнях.

Аналізуючи специфіку літературної критики Л.Г. Фрізмана, К. Бондар у передмові до його наукової праці «Дотепний Основ'яненко» зазначив, що «головне місце в них [серед публікацій вченого] займає російська література. Але, живучи в Україні і будучи до того ж людиною з активною життєвою

позицією, гостро реагує на те, що відбувається, він не міг залишити без уваги ні проблеми України, ні української літератури» [2, с. 275].

Визначивши ряд критеріїв оцінки літературного твору, Л.Г. Фрізман та його аспірантка С.Н. Лахно опублікували близько двадцяти статей про діяльність М.О. Максимовича, перевидали його альманах «Денница», видали монографію «М.А. Максимович – літератор», щоб його теоретичні положення не залишились лише «голими фактами» [1, с. 274].

Крім суто теоретичних робіт, Л.Г. Фрізман звертається і до інших досліджень. Серед його робіт також наявні рецензії на твори українських поетів. На окрему увагу заслуговує участь Л.Г. Фрізмана у літературно-критичних дискусіях, чия своєрідність розгорталася у власне статтях, які присвячені творчості визначного харківського поета Б.А. Чичибабіна: Л.Г. Фрізман видав передсмертну збірку «Борис Чичібабін у віршах і прозі» в академічній серії «Літературні пам'ятники».

Чимало критичних міркувань містить також його науковий твір «Дотепний Основ'яненко», де представлений цілісний аналіз прозового доробку Г.Ф. Квітки-Основ'яненка, а також маловідомий матеріал, який презентує Г.Ф. Квітку як харківського письменника. Саме в цьому дослідженні Л.Г. Фрізман звертає увагу на специфіку літературної критики. На його думку, критика повинна керуватись естетичними принципами й оперувати літературними методами дослідження в цілому. Як підкреслює К. Бондар «Він [Фрізман] прагнув цим внести свій вклад у зміцнення престижу української літератури» [2, с. 276].

Таким чином, роль Л.Г. Фрізмана у розвитку української літературної критики є надзвичайно вагомою. Завдяки критичному аналізу творчості М.А. Максимовича, Б.А. Чичибабіна і Г.Ф. Квітки-Основ'яненка, Л.Г. Фрізман намагався вивести українську літературу на світовий рівень, чим продемонстрував власний патріотизм та вірність рідному краю.

Література

1. Фрізман Л.Г., Лахно С.Н. М.А. Максимович – літератор. Х.: ХНАДУ, 2003. 491 с.
2. Фрізман Л.Г. Остроумный Основьяненко. Х.: Фолио, 2019. 188 с.

МЕТАТЕКСТУАЛЬНА ПРИРОДА РОМАНУ ФІЛІПА РОТА «Я ЗАМІЖНЯ ЗА КОМУНІСТОМ»

Лісевич В.В. (Кам'янець-Подільський)

Роман Філіпа Рота “Я заміжня за комуністом”, написаний 1998 року, на перший погляд, є типовим твором соціально-психологічного спрямування. У ньому йдеться про ситуацію в США періоду

маккартизму 1950-х років, коли в країні переслідувалося будь-яке інакомислення, а слово “комуніст” використовувалося як наліпка для звинувачення у злочинах проти “свободи”.

Відтворюючи у ретроспективі історію життя Айри Рінгольда, романний наратор Натан Цукерман, поряд із власними спогадами, вдається до розповіді старшого брата Айри Мюррея, рясно цитуючи при цьому скандальну книжку дружини Айри Ів Фреєм “Я заміжня за комуністом”, що стала свого роду політичним доносом на чоловіка. Роман постійно човникує між теперішнім розповіді (кінець 1990-х, коли вже відомий письменник Натан Цукерман бесідує з 90-літнім Мюреєм Рінгольдом і дізнається про невідомі сторінки життя його брата) і минулими подіями 1950-х років.

Історія Айри Рінгольда набуває виняткової виразності й художньої глибини багато в чому завдяки численним інтертекстуальним асоціаціям і паралелям, які стають органічною складовою роману в силу діяльності наратора Натана Цукермана як професійного письменника і Мюррея Рінгольда як викладача літератури і знавця драматургії та театру. Центральною постаттю в інтертекстуальному просторі роману є Шекспір (згадується в романі щонайменше 15 разів), крізь призму творчості якого оцінюються події і стосунки персонажів твору. Крім Шекспіра, в романі обігруються теми і мотиви історичного роману Говарда Фаста “Тромадянин Том Пейн”, п’ес і романів Артура Міллера, творів Нормана Мейлера та ін.

Таким чином, інтертекстуальність у романі “Я заміжня за комуністом” виконує як функцію актуалізації соціально-історичної проблематики, так і сприяє поглибленому осягненню внутрішньо-психологічних колізій роману.

ПРИРОДА МАСКУЛІННОСТІ У РОМАНІ ІРВІНА ВЕЛША «FILTH»

Літвін С.М. (Харків)

Ірвін Велш – яскрава постать британської контркультурної літератури.

Особливим прикладом його творчості є роман «Бруд» («Filth», 1998), головним героєм якого є шотландський поліцейський на ім’я Брюс Робертсон. Він розслідує вбивство чорношкірого студента, за рахунок чого сподівається отримати службове підвищення. Основне переконання Брюса, його девіз – «правила скрізь однакові»; працюючи у переважно чоловічому колективі, він намагається переконати усіх, що він справжній чоловік, професіонал, майстер «чоловічої» гри. Насправді ж Брюс – пригнічена, зламана людина з нестабільною психікою та травмуючим минулим. Саме ці травми він і намагається заховати за маскою «справжнього чоловіка».

Водночас іншим оповідачем є глист, що живе у кишківнику Брюса – саме через нього Велш подає історію головного героя. Цікавим є контраст між

моральною деградацією Робертсона та розвитком паразитуючої істоти, першою ж думкою якої у творі є думка про їжу, – до повноцінного внутрішнього голосу головного героя. Поки Брюс усе глибше занурюється у бруд та підступи проти власних колег та найближчого друга, глист перестає бути просто паразитом: він стає частиною Брюса, що зберігає його болючі спогади, поринає у дослідження психології свого носія, його соціального та політичного оточення, та зрештою приходиться до засудження суспільства, що сприймає людські чесноти як слабкість, наповнює душі цинізмом та аморальністю.

У своєму романі Велш подає детальний аналіз вчинків Робертсона, розкриває їхню природу та дає зрозуміти, що стає природою подібної маскулінності.

Література

1. From Trainspotting to Filth: Masculinity and Cultural Politics in Irvine Welsh's Writings – Stefan Herbrechter – Subverting Masculinity: Hegemonic and Alternative Versions of Masculinity in Contemporary Culture, 2000.

ЛІНГВОКОМУНІКАТИВНІ СТРАТЕГІЇ В НАУКОВІЙ РЕЦЕПЦІЇ ПОЕТИЧНОГО ТЕКСТУ

Маленко О.О. (Харків)

Поетичний текст є об'єктом наукового вивчення з часів Олександра Потебні і його теоретичних концепцій у царині словесності. Упродовж тривалого часу залежно від провідних дослідницьких методологій науковці вивчали й описували структуру й функціонал мовних одиниць у поетичному тексті, процеси формування художньої картини світу митця, його ідіостильові доміанти. Сучасна парадигма досліджень з лінгвопоетики виходить на комунікативний вимір поетичного тексту, його діалогічність, реалізовану тріадою *автор – текст – читач*, що дає змогу виявити прагматичні складники твору словесності, наблизитися до розуміння авторської інтенції та її художнього втілення в трансльованих митцем смислах, спрогнозувати декодування та інтерпретацію цих смислів читацькою свідомістю. Особливо привабливим для дослідників виявився поетичний наратив як вербалізована форма оприявлення індивідуальних світоглядних, художніх, комунікативних стратегій автора.

Дослідження, здійснені в цьому річищі, зокрема, праці закордонних (В. Бут, В. Шмідт, Ж. Женетт) та українських (Ф. Бацевич, І. Бехта, К. Коваленко, Л. Мацевко-Бекерська) учених, свідчать про перспективність наукової рецепції лінгвокомунікативних стратегій митця, що уможливить глибше розуміння феномену поетичної творчості та засобів її вербальної об'єктивації в тексті, дозволить долучитися до процесів моделювання автором фікційного простору «під радикалом власних світоглядних пресупозицій» [1, с. 10] та естетичних настанов, які організують внутрішнє буття художнього

нарративу на рівні ідей, мотивів, образів, та зумовлюють його комунікативність як іманентну властивість поетичного тексту діалогізувати з читачем, активувати його когнітивний та інтерпретативний потенціал, формувати емоційний інтелект.

Література

1. Бацевич Ф.С. Лінгвокомунікативні та риторико-прагматичні виміри художнього тексту (на матеріалі роману Івана Франка «Перехресні стежки»): монографія. Львів, 2016. 204 с.

РОЛЬ МИФА В ХУДОЖЕСТВЕННОЙ СИСТЕМЕ

«СЛОВА О ПОЛКУ ИГОРЕВЕ»

Мартыненко Б., Стрелец К. (Харьков)

Мифологическая панорама поэтики «Слова о полку Игореве» представлена прежде всего песнотворчеством Бояна. Неоднократное упоминание о нем, с

первоплощением в него, как и сам он перевоплощался в «сизого орла» и «серого волка», позволило автору сделать смелую попытку воспеть участников Игорева похода в духе песнопений своего предшественника, в стилевом обрамлении «старого времени» – с обилием развернутых метафор и метонимий, контрастов и отрицаний.

Источник верований Игоря и его рати не во всем и не всегда был христианским. В основе его лежало двоеверие, которое питалось за счет устного поэтического народа.

А.А. Потебня находит поразительное сходство отдельных мотивов «Слова о полку Игореве» с широким спектром народных песен – украинских, русских, чешских и сербских. На общеславянскую основу песен, использованных в этом древнем памятнике, указывает автор: «Девицы, – пишет он, – поют на Дунае, – выются голоса чрез море до Киева».

Аналогии между «Словом о полку Игореве» и народным славянским эпосом обнаруживаются не только на лексическом и синтаксическом, но и на структурном уровне, отражающем внутренний мир художественного произведения.

К народному мифологическому сознанию предельно приближен в произведении плач Ярославны с ее обращением к ветру, Днепру и солнцу. Эта близость к природе, идущая от времен язычества, когда люди отождествляли себя с животными и птицами, это анимистическое почтение к животным, вера в их более чем человеческую разумность, склонность всегда сопоставлять себя с ними, – все это питает необычную поэтику «Слова»: воины в нем «рыкают, аки тури, ранены саблями калеными» кмети «скачут, аки серый вълци в поле, ищучи себе чти, а князю славе» и т.п.

Однако художественные представления Бояна, а тем более автора «Слова», о мироздании уже значительно изменились в связи с принятием христианства на Руси.

Автор «Слова о полку Игореве» называет своих современников, храбрых русичей, «внуками Велеса»; с ними вместе им мыслится и Боян, который тоже «внук Велеса», поскольку как волк, рыщет «нь тропу Трояню чресь поля на горы».

Упоминание о Бояне как «Велесовом внуке» подчеркивает его прямую причастность к миру словесного искусства, покровителем которого на Руси считался бог Велес (Влес, Волос). Он же покровительствовал и всем земледельцам, поэтому его называли «скотским богом».

Из языческой мифологии вышел в «Слове» и загадочный, не объясненный до сих пор Троян. Его имя упоминается в произведении неоднократно, но по преимуществу как эпитет: «века Трояновы», «тропа Троянова», «земля Троянова» и т.п., что свидетельствует о том, что в сознании автора Троян вряд ли существовал как конкретное живое лицо, а более представляется как персонаж легенд и преданий.

Такова своеобразная поэтика «Слова о полку Игореве», опирающаяся на обширное духовное наследие Древней Руси – как в устном, так и в письменном выражении.

ИМАГОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ НАУЧНОГО НАСЛЕДИЯ Л.Г. ФРИЗМАНА

Марченко Т.М. (Бахмут)

Научное наследие профессора Л.Г. Фризмана обширно и многообразно. Всё им написанное – работы по истории жанра, труды, возвращающие в историю литературы несправедливо забытые имена и произведения, переосмысливающие историко-культурные эпохи – неизменно выдержано в лучших традициях академического литературоведения с его тягой к историзму, точной литературной фактографии, интересу к личности автора, обилию материала, сопоставлениям и сравнениям. Используя многие эффективные наработки исторической поэтики, сравнительно-исторического литературоведения, системно-функционального анализа, учёный сознательно избегал новомодной терминологии, методологических исканий семиотики, структурализма, постструктурализма, деструктурализма, нарратологии, с их демонстративной заменой Произведения на Текст, «смертью автора», исключением историзма и т.д.

И всё же приверженность филологическим традициям не помешала его трудам оставаться глубоко современными и актуальными. Примером тому – книга «Такая судьба. Еврейская тема в русской литературе», которая вышла в харьковском издательстве «Фолио» в 2015 году. Автор книги ни разу не воспользовался термином «имагология», но, по сути, замысел и его реализация – проанализировать ментальные представления русских писателей о евреях и

еврействе, воссоздать процессы рецепции и функционирования в русском национальном сознании образов представителей «чужого» этноса, «иной» культуры – обеспечили ей заметное место в ряду имагологических исследований. Опираясь историко-литературным материалом, охватывающим полтора столетия, Л.Г. Фризман представил читателям ещё один иноэтнокультурный текст русской литературы, который, наряду с «малороссийским», «ливонским», «черкесским» и др. текстами, функционировал в художественном сознании нескольких поколений.

**М.А. МАКСИМОВИЧ В ПУШКИНСКОМ КРУГУ:
КОНЦЕПТУАЛЬНЫЙ ВЗГЛЯД
Л.Г. ФРИЗМАНА И С.Н. ЛАХНО**

Оляндэр Л.К. (Луцк)

Монография Л.Г. Фризмана и С.Н. Лахно «Максимович-литератор» (Харьков, 2003) отличается своеобразием и по структуре, и по способу раскрытия поставленных в ней научных задач. Осмысляя место М. Максимовича-литератора в литературной жизни своего времени, авторы монографии следовали за «*крупнейшим исследователем критики*» (Л. Фризман) – Б.Ф. Егоровым, который в монографии «О мастерстве литературной критики. Жанры, композиция, стиль» (Л., 1980) настаивал на необходимости анализа *что и как* сказано. Такова и цель этого доклада.

Значимо уже то, что заглавия рассматриваемой монографии и ее первой ключевой главы «В пушкинском кругу. “Денница”», взятые как текст, образуют сюжет – «Максимович-литератор в пушкинском кругу», сюжет передающий динамику жизни, вызывающий визуальные образы и напряженность дискуссий, которая ставит своих участников перед нравственным выбором и требует поступка (См.: Максимович – Вяземский – Плетнев). В тексте словом создан не только групповой портрет, но и (поли)диалогическое поле, втягивающее в себя и нашего современника. Вся нарративная система направлена на актуализацию тезауруса и творческого воображения реципиента. Перечень лиц, входящих в «Общество любомудрия» и весь пушкинский круг, предстают «союзом» единомышленников. Многоголосие, представленное цитатами из писем и воспоминаний, а также из работ пушкинистов, характеризует индивидуальность каждого участника непрекращающегося диалога, но так, что в центре остаются Пушкин и вошедший в его круг Максимович. Отношения между Максимовичем Пушкиным и др. переданы с раскрытием их чувств, что Фризман считал *важным*. И в этом смысле фризманская школа представляет неоценимый вклад в развитие науки.

ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ НАУКОВОЇ БІОГРАФІЇ МОДЕРНОГО АВТОРА

Онуфрієнко О.П. (Київ)

Відомо, що біографія письменника передбачає мистецьке чи наукове осмислення історії життя особистості, яка визнана значимою для історії культури в національному і світовому масштабі.

До таких постатей належить Леся Українка, інтелектуальний і мистецький світ якої виокремлював її з українського культурного і мистецького контексту.

Сьогодні, окрім феміністичного, біографічного дослідницького розмаїття, уже в постмодерній інтерпретації на межі століть – ХХ–ХХІ, особистість Лесі Українки починає осягатись як акт творчості: мистецької, життєвої, соціокультурної.

Слушною, як нам видається, є думка М. Ігнатенка, який, пропонує: «...аби впізнати витoki українського літературно-художнього життя ХХ ст., слід гаразд би збагнути взаємини між Лесиним інтелектуальним і художнім світом та сучасними їй не просто новаціями, а справжніми революціями в галузі художньої наукової думки на тогочасному Заході» (1). Спрямованість на дослідження біографічних аспектів творчої особистості обумовлена багатьма факторами, але не стільки впливами зарубіжного літературознавства, де ця тенденція посіла чільне місце, скільки певною загальною спрямованістю розвитку літературознавчої думки, що визначає конечні висновки досліджень межі ХІХ і ХХ ст. і постаті митця в ситуації на межі.

У зв'язку з цим доцільно актуалізувати поняття «пізнавальних зворотів», розроблених західною академічною літературою, завдяки чому чіткіше усвідомлюється специфіка науково-дослідної роботи, її соціокультурна обумовленість. У першу чергу мова йде про «антропологічний зворот», що відбувся ще в 50–70-ті рр., а у вітчизняному літературознавстві активізувався в 60-ті рр. Пошуки методики і мови наукової біографії Лесі Українки доцільно проводити у напрямі культурної антропології як сфери пізнання, що сформувалась в останню чверть ХІХ ст., увага якої зосереджена на процесах взаємодії людини і культури, становлення людини як феномена культури.

Ідея свідомої життєтворчості, відповідальності за власне існування (за Гайдеггером) «буття-у-світі» як певного «внутрішньо світового суцього», що перебуває під владою долі, дозволяє здійснити «тлумачення людського життя», але не просто пояснити чи відкрити якісь факти відомі, невідомі чи маловідомі, а розглянути і витлумачити їх під певним кутом зору. Адже власне життя Лесі Українки стає духовним пошуком шляхів впливу мистецтва на реалії українського життя.

Зноски

1. Ігнатенко М. Леся, ми і європейська культура ХХ ст. Слово і час. 1995. № 3. С. 49–54.

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ТЕРМІНІВ *КОМПЕТЕНЦІЯ* І *КОМПЕТЕНТНІСТЬ* У СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ

Осіпова Т.Ф. (Харків)

Компетентісно орієнтована освіта актуалізує термінологію, що в змозі якнайвиразніше презентувати новітні методики навчання. Зазначений підхід спрямовує діяльність викладачів у сферу формування фахової й загальноосвітньої компетентності здобувачів вищої освіти різних рівнів.

Дискусії навколо термінів *компетентності* й *компетенція* розгорнулася ще понад два десятиріччя тому, але й досі вчені не дійшли спільної думки щодо змісту й системної співвіднесеності цих понять. Одні вчені вважають їх синонімічними й функційно тотожними¹, інші – чітко розмежують, визначаючи як складні узагальнені способи діяльності під час навчання й підпорядковуючи одну одній², а ще деякі – розділяють поняття, уналежнюючи їх до різних “координатних площин”, пов’язуючи “компетенцію” зі змістом сфери діяльності, а “компетентність” – зі здатністю особи якісно виконувати певну роботу³ тощо.

На сьогодні сформувалася думка про *компетентність* як широке (гіперонімне), а *компетенцію* – вузьке (гіпонімне) поняття, а також про їхню інтеграційну сутність як результат освіти або певної діяльності людини.

Нашарування проблемних питань кореляції, дефініювання й використання в методиці зумовлює й розвиток цих понять – виникнення споріднених термінів – *компетенції* й *компетентності* (множина), що за логікою є видовими категоріями, які визначають зміст відповідних гіперонімів, однак аналіз сучасних компетентнісних моделей надає змогу кваліфікувати ці терміни як синонімічні, тобто такі, що репрезентують зміст загальної й фахової підготовки студента.

Варто зазначити, що в контексті загальноєвропейських освітніх стандартів, й українських зокрема, набирає вагомості системна ланка *компетентність* / *компетентності* як загальне й часткове в процесі формування високоосвіченого фахівця: *компетентність* – здатність особи успішно соціалізуватися, навчатися, провадити професійну діяльність, яка виникає на основі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей⁴, – досягається реалізацією *компетентностей* (результатів навчання) відповідно до стандартів вищої освіти⁵.

Незважаючи на граматичне протиріччя в процесі творення (форма множини від абстрактного на *-ість*), термін *компетентності* (множина) витісняє звичне *компетенції* (множина), а власне *компетенція* функціонує сьогодні в значенні «коло повноважень (...)»⁶. Такий «граматичний пасаж» певною мірою виструнчує семантику зазначених термінів і регулює співвідношення між ними, що вважаємо прогресивним явищем на цій ланці термінології.

Перспективою розвитку визначеної концепції вважаємо професійне профілювання *компетентностей* в системі формування загальної *компетенції* сучасного фахівця.

Зноски

1. Равен Д. Компетентность в современном обществе: выявление, развитие и реализация. Москва: Когито-Центр, 2002. 396 с.
2. Головань М.С. Компетенція та компетентність: порівняльний аналіз понять. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2011. № 8. С. 224–233.
3. Краевский В.В., Хуторский А.В. Предметное и общепредметное в образовательных стандартах. *Педагогика*. 2003. № 3. С. 3–10.
4. Закон про освіту. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
5. Закон про вищу освіту. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
6. Новий тлумачний словник української мови: у 3-х томах. Уклад. В.В. Яременко, О.М. Сліпущко. Київ: Аконіт, 2003. Т. 1. С. 874.

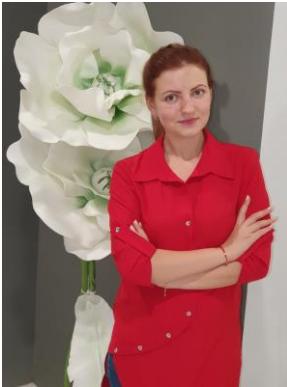
АКТУАЛИЗАЦИЯ ЭЛЕМЕНТОВ ПОЭТИЧЕСКОГО ТЕКСТА: ГРАММАТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ (НА МАТЕРИАЛЕ ЛИРИКИ БОРИСА ХЕРСОНСКОГО)

Панарина И.М. (Харьков)

Если поэзия XIX и XX вв была ориентирована на лексические и синтаксические способы выделения поэтического смысла (тропы и синтаксический параллелизм), то поэзия современная регулярно использует морфолого-синтаксические или собственно морфологические способы поэтической выразительности. Это общая тенденция поэзии, созданной на славянских языках, но творческий метод каждого поэта имеет отличительные черты и свои особенности.

Борис Херсонский – украинский русскоязычный поэт, который в последнее время создает свои произведения и на украинском языке. Его стихи переводились на украинский, грузинский, болгарский, английский, финский, итальянский, голландский, немецкий языки. Херсонский опубликовал свои переводы современной украинской и белорусской поэзии на русский язык. Его поэтический идиостиль отличается вниманием к грамматическим средствам выразительности, среди которых создание грамматической доминанты, грамматического соположения и грамматических рядов. В лирике Херсонского встречаем внутрикатегориальное соположение (например, рода – у *королевы* всегда есть *король*); внутривидовое (например, соположение личных местоимений... *ты* добавляешь, а *я* отниму, / *ты* объясняешь, но *я* не пойму, / *их* восемь, *они* огни, / *нас* двое, но *мы* одни. // *Я* сам по себе, не в себе, / *ты* сама по себе, не в себе...), а также межвидовые соположения: *Все шутки*

шутите, стои́т сто́йма, пели песни, играли в игрушки, песенка спета. В лирике Б. Херсонского встөречаються доминанты различни хтипов, среди которых редкая доминанта рода, доминанта числа, типичная для Херсонского предложно-падежная доминанта (например, в стихотворениях «Художник Александр Ройтбурд...», «Благовещенье. Ангел с холодных высот...», «Поныне на Афоне дерево чудное растет...»).

РЕНЕ ГІЛЬ ЯК НОВАТОР ІНСТРУМЕНТАЛІЗМУ ЗА ЧАСІВ СИМВОЛІЗМУ

Паульс В.О. (Харків)

Літературний салон С. Малларме сприяв творчому становленню чисельних символістів, які плідно продовжували розвивати цей напрям наприкінці ХІХ – початку ХХ століть, зокрема С. Мерріль, П. Кийяр, А. Жід, Г. Кан, А. де Реньє та інші. Рене Гіль (1862–1925), французький поет-інструменталіст, вважається учнем метра французького символізму. Проте, якщо С. Мерріль залишився вірним провідним символістським традиціям, яким його та однодумців освічував наставник, Р. Гіль швидко зневірився в цілій літературній добі та пішов шляхом критики філософії й естетики декадентства та символізму. За роки життя творчість поета не була прихильно сприйнята, що французькі літературознавці Жан-П'єр Бобіло та Жан-Ніколя Ілуз вважають помилкою, бо таке нехтування, яке, можливо, не єдине впродовж історії літератури, призводить до спотвореного або хибного, неповного бачення картини літературних напрямів і течій.

У 1888 році Р. Гіль повністю розірвав стосунки із поколінням символістів, бо йому здавалось, що їхня «поезія “егоїстична”, а напрям, який вони уславлювали, “ідеалістичний»» [1]. Поет організував видання журналу «Крики задля мистецтва» (*Les ... cris pour l'Art*, 1887) та заснував власну школу інструменталізму, в якій виступав у ролі теоретика. Р. Гіль бачив себе та будь-якого іншого поета композитором, який, поєднує між собою різні тембри мови, а тембр, створений або певним музичним інструментом, або кольором, буде нове семантичне поле. Саме таке поле формується словами, які вдало експериментально поєднує автор. Щоб досягти бажаного результату, автор має відмовитися від традиційної метрики і класичних стилістичних фігур та внести у свої роботи гармонію разом із хаосом.

Сприйняття поетом тогочасної літератури йшло всупереч більшості канонів символізму, тому його творчість, і здебільшого його вклад у розвиток літератури, досі залишається невивченим, а відповідно й недооціненим.

Література

1. Bobillot J.-P. René Ghil: celui qui a dit non à Mallarmé. URL: <https://www.sitaudis.fr/Celebrations/rene-ghil-celui-qui-a-dit-non-a-mallarme.php> (дата звернення: 08.08.2020).

ПОЛЬОВА СТРУКТУРА БІБЛІЗМІВ

Піддубна Н. В. (Харків)

Бібліізми української мови не існують ізольовано, а становлять певну мікросистему. Згідно з **авторським баченням поля біблійності** в сучасній українській мові, його **ядро** – це бібліізми, безпосередньо пов'язані з текстом Біблії (*відділяти твердь од хлябі; плодиться і розмножайтесь!*; *спочити від трудів* та ін.); **першу приядерну** зону складають одиниці, що пов'язані з текстом Біблії опосередковано, є алюзією на біблійні сюжети (*Адамове ребро; Адамові діти; за Адама; у костюмі Єви* та ін.); **другу приядерну** зону формують одиниці, що походять з апокрифічних текстів Біблії та позабіблійних творів (житій святих, молитов тощо): *смертю смерть поправ; Вічний Жид; Агасфер; всевидяче око; пуп землі*; до **ближньої периферії** входять мовні одиниці, що фактично втратили зв'язок із Біблією (*выводити вавилони; адамові слізки; потреба царя Саула* та ін.), до **дальньої периферії** – одиниці синкретичних типів (напр., паремії *Не втнеш Аврааме Ісака; Якби не Єва, то й Адам би не грішив*), вирази, що є виявом мовної гри (*мудрий як штани Соломона; розумний як Соломонів папуць; врода як в Ірода* та ін.). Такі вирази не є власне бібліізмами, однак саме «ці одиниці показують радіус дії Біблії, глибину її проникнення в тканину мови й мислення певного етносу, у них містяться національні варіації на біблійну тему, які ні з пізнавального, ні з культурного поглядів виключити з корпусу бібліізмів не можна.

Найбільш віддалену периферію бібліізмів становлять *прислів'я-трансформи* (*Не хмелем єдиним живе людина*), афоризми, побудовані на біблійних алюзіях (*Спочатку було Слово. З'явилась Єва – і пішли слова* (М. Дочинець. Дами і Адами...) та ін.), які є яскравою демонстрацією виявів десакралізації в сучасних мовах, зокрема і в українській.

Література

1. Chlebda W. Библия в языке – язык в Библии. *Problemy frazeologii europejskiej. II: Frazeologia a religia*. Red. A. Lewickiego I W. Chlebdy. Warszawa: Energea, 1997. S. 67–74.

ЛЕОНИД ФРИЗМАН ОБ ОТНОШЕНИИ ИВАНА ФРАНКО К РУССКИМ ПИСАТЕЛЯМ

Приходько В.С. (Харьков)

Научной многогранной деятельности Л. Фризмана присуща искренность и естественность, правдивость в выражении чувств, глубокое философское содержание. В своей книге об И. Франко «Иван Франко: Взгляд на литературу» (2017) Л. Фризман исследовал литературно-эстетические позиции Ивана Франко, их генезис, эволюцию и воздействие на литературный процесс современности. Особое чувство времени, характерное для XX – начала XXI века, и происходящие события в независимой Украине, периоды внутреннего кризиса, искажение общечеловеческих идеалов, усиление в обществе настроения разочарования и пессимизма, поиски «новой манеры» и даже нового мировоззрения, – близки характерным чертам личности И. Франко и исследователю его творчества Л. Фризману.

В сущности их объединило переломное время. И. Франко много писал о русской литературе. Отношение И. Франко к русским писателям определяется не только количеством оценок и отзывов об их творчестве, здесь отличие качественное, – подчеркивал Л. Фризман.

Л. Фризман отмечал, что в литературно-критической деятельности И. Франко занимали особое место статьи о Л.Н. Толстом, И.С. Тургеневе, Ф.М. Достоевском, М.Е. Салтыкове-Щедрине, помогающие нам понять, что самое дорогое и ценное в писателе – не те или иные особенности его произведений, а качества его личности.

Есть все основания к художникам духа отнести И. Франко, с его взглядами на современную ему действительность и людскую душу. По мнению Л. Фризмана, душа, чувства и духовная жизнь кристаллизовались в ясную и органическую целостность в литературно-публицистической критике И. Франко.

МИФОЛОГИЧЕСКИЙ КОНТЕКСТ СТИХОТВОРЕНИЯ И.А. БУНИНА «ЭЛЬБУРС. ИРАНСКИЙ МИФ»

Проскурин И.А. (Харьков)

Центральный мифологический образ стихотворения И.А. Бунина «Эльбурс. Иранский миф» – Митра. Митра принадлежит по своему происхождению к индоиранскому пантеону. Он – сын Ахура Мазды и Спента Армайти, брат Аши, Сраоши и Даэны. В «Авесте» Митра предстаёт божеством небесного света. Он появляется перед восходом солнца на скалистых вершинах гор; в течение дня он пересекает пространство небесного свода на своей колеснице, запряжённой четвёркой белых коней, и, когда наступает ночь, он всё ещё озаряет поверхность земли мерцающим

отблеском. Митра всё слышит, всё видит, он всеведущ и неподвластен обману. В моральном отношении благодаря естественной трансформации он сделался божеством истины и верности, которого призывают во время клятвы и который скрепляет договор и наказывает нарушивших своё слово. За пределами Ирана (особенно в Римской империи) широко распространились культ Митры и посвящённые ему ритуалы, ритуальные сооружения, изображения и скульптуры, мотивы и сюжеты, языковые образы и имена с соответствующими корнями. В Армении Митра дал имя Михру и Мгеру.

В стихотворении И.А. Бунина «Эльбурс. Иранский миф» Митра – «первый из Иазатов» («язаты» – «достойные почитания»); в зороастризме – помощники Ахура Мазды, древнеиранские боги, вошедшие в зороастрийский пантеон как «созданные Ахурой»), обладающий «златотканной ризой». Однако Бунин указывает на Эльбурс как местопребывание Митры, в то время как согласно каноническому мифу, обитель Митры – на Хара Березайти, созданной Ахура Маздой и Амеша Спентой.

Литература

1. Большая Советская Энциклопедия. Том 27. Государственное научное издательство «Большая Советская Энциклопедия», 1954. 665 с.
2. Кюмон Ф. Мистерии Митры. СПб.: Евразия, 2000. 320 с.
3. Мифологический словарь. М.: Сов. энциклопедия, 1990. 672 с.
4. Рак И.В. Мифы Древнего и раннесредневекового Ирана (зороастризм). СПб., Москва: «Журнал “Нева”»; «Летний Сад», 1998. 560 с.

СУЧАСНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ПАРАДИГМАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ МОВИ

Радчук О.В. (Харків)

Сучасна когнітивна лінгвістика пов'язана з посиленням антропологічної й аксіологічної складової загальної теорії пізнання, тому набувають актуальності та стають значущими дослідження парадигмального характеру мови як системи з опертям на накопичений і осмислений досвід людини.

Аксіологічні, онтологічні та змістотворчі цінності людського існування, що зумовлюють і визначають спрямованість і вмотивованість людського буття, сприймаються людьми як протиставлення, зокрема моделі «наявність» vs «відсутність», яка має мовну репрезентацію. Ключовим чинником у розумінні цього є гносеологічні принципи мовної онтології. Існування світобудови та її відбиття у свідомості індивідуумів у бінарних опозиціях виявляється у вербальній і невербальній експлікації. Функціонування мови і вивчення її в аспекті «наявність» vs «відсутність» надає змоги говорити про асиметрію мовної системи. Привативний характер мовної системи визначає в ній значущу відсутність, яка є когнітивно детермінованою, отже, може бути досліджена через застосування методів когнітології.

Усю мовну систему перетинають асиметричні відношення, а теорія опозицій віддзеркалює сутнісні властивості системи мови. Маркована або немаркована (нульова) відсутність мовного елемента як варіанта в парадигмі становить асиметрію і мовногознака, і мовної системи в цілому. На думку одних лінгвістів (див., наприклад, О.В. Падучева 2011), відсутність мовної одиниці вписується в загальний ряд нормативних явищ на правах нульової реалізації, що не обмежує функціонування мови, а стимулює і створює умови для виникнення нових варіантів. Інші (див., наприклад, Н.Д. Арутюнова 1999), навпаки, визначають відсутність як аномальне явище, з чим ми й погоджуємося. Однак у будь-якому випадку привативний характер опозицій зумовлює вектор і конкретні наслідки процесу розвитку мови. Вважаємо, що пояснення привативного характеру мови пов'язано зі становленням мови в тісному зв'язку з ментальністю конкретного етносу, з впливом на нього соціокультурного середовища носіїв мови.

А.В. НИКИТЕНКО О «ПЕТЕРБУРГСКОМ СБОРНИКЕ»

Разуменко И.В. (Харьков)

После выхода в свет «Петербургского сборника» вопрос о натуральной школе, возникновение которой приходится на начало 1840-х годов, оказался в центре литературно-критической борьбы.

Вышедший альманах был для школы следующей после «Физиологии Петербурга» ступенью самоопределения. В связи с выходом «Петербургского сборника» появился и сам термин «натуральная школа».

Две статьи о «Петербургском сборнике» помещает в «Библиотеке для чтения» и А.В. Никитенко, называя вышедший сборник одним из приятных литературных явлений. Первую статью Никитенко полностью посвящает разбору романа Достоевского «Бедные люди», имевшему программное значение для нового направления, выдвигавшего на первый план образ «маленького человека», его внутренний мир, его психологию, и который встретил разноречивые отзывы, как и сборник в целом. Альманах получил поддержку у В.Г. Белинского, противники же натуральной школы встретили его весьма враждебно. Никитенко в первой статье подчеркивает, что Достоевский обладает «прекрасным дарованием», умением отойти от «субъективного элемента» в своем творчестве. Критик и раньше считал присутствие «личных» впечатлений слабой стороной произведения. Он не приемлет «одностороннюю», с его точки зрения, обличительность в творчестве писателей гоголевского направления и предлагает изображать действительность во всех ее проявлениях. Именно таким требованиям, по мнению Никитенко, и отвечает роман «Бедные люди». А главного героя романа критик противопоставляет галерее героев чиновничьего происхождения,

созданных писателями гоголевского направления. Однако при всех достоинства романа в нем, утверждает Никитенко, более прекрасных замыслов, чем исполнений. Рецензия, которую критик посвятил «Бедным людям», поучительна во многих отношениях. Порой литературную борьбу 1840-х гг. склонны изображать так, будто она велась между сторонниками и противниками натуральной школы. Позиция Никитенко подтверждает, что в действительности все было значительно сложнее.

Во второй статье Никитенко рассматривает остальные произведения «Петербургского сборника». Оценка критиком поэмы А. Майкова «Машенька» в основном совпадает с оценкой Белинского, который назвал поэму прекрасной, истинной, простой. В оценке же поэмы Тургенева «Помещик» мнения критиков расходятся. Белинский считал, что эта поэма полна «ума, иронии, остроумия и грации». Никитенко же осуждал поэму за бедность содержания, «повторение так называемых юмористических бесконечных нападений на нравы: и отчасти повторение одних и тех же карикатур». Он и в этом произведении увидел «односторонность», с которой призывал писателей бороться, а в жизни видеть не «одну грязь, но и золото». Однако подобно Белинскому, считавшему отличительной чертой русской литературы 1840-х гг. сближение с жизнью, действительностью, Никитенко отмечает, что литература «мыслит мыслию жизни и действительности, а не грез и пустых отвлеченностей».

ТВОРЧЕСКОЕ НАСЛЕДИЕ Н.В. ГОГОЛЯ В ПЕРЕВОДЕ НА АНГЛИЙСКИЙ ЯЗЫК

Рыжченко О.С. (Харьков)

Творческое наследие Н.В. Гоголя вызывало и вызывает интерес как литературоведов и лингвистов, так и психологов, психолингвистов и социологов. Одной из актуальных тем для изучения выступает феномен страха, который сопровождает многие произведения автора раннего периода. Но одним из перспективных направлений, на наш взгляд, является передача на иностранные языки особой специфики так называемого «малоросского» говора, характерного для произведений автора (Н.В. Гоголь активно занимался историей Малороссии в начале 1830-х годов).

Если мы обратимся к повестям «Вий» и «Вечера на хуторе близ Диканьки», то увидим явное присутствие украинского говора и колорита, который достаточно сложно перевести на любой иностранный язык в силу его специфики. Более того, язык повествования может быть интересен с позиции своеобразного построения фраз.

Автор активно использует лексику, позволяющую максимально полно прочувствовать атмосферу украинской деревни носителями языка, но усложняет процесс восприятия иностранными читателями:

«– Паничи! паничи! сюды! сюды! – говорили они со всех сторон. – Ось бублики, маковники, вертычки, буханци хороши! ей-богу, хороши! на меду! сама некла!» [1, с. 268].

В повести «Вий» наиболее частотным обращением является «панночка», что в переводе на английский язык звучит как «young lady», однако в переводе Клода Филда (Claud Field) это «daughter of a rich colonel», что не совсем соответствует реальным фактам. Нарушаются переводчиком и нормы перевода географических названий (Киев подается как Kieff) и имен собственных (Хома переводится как Thomas) [2].

На наш взгляд, переводы произведений Н.В. Гоголя должны осуществляться с учетом той особой специфики, которая позволяет проникнуться историей и культурой украинского народа. Поэтому только профессиональный подход носителя языка, хорошо знакомого с ними, позволит максимально полно донести до иностранного читателя авторский посыл.

Литература

1. Гоголь Н.В. Собрание сочинений: в 8 т. М.: Правда, 1984. Т. 2. 320 с.
2. Gogol N. The Viy / translated by Claud Field. CreateSpace Independent Publishing Platform, 2017. 54 p.

ПРЕДИКАТИ ФІЗІОЛОГІЧНИХ ДІЙ ТА ПРОЦЕСІВ У ПРОПОЗИЦІЙНО МОТИВОВАНИХ НІМЕЦЬКИХ КОМПЗИТНИХ НАЙМЕНУВАННЯХ ОСІБ

Ришкова А.В. (Черкаси)

Пропозиційна мотивація, за визначенням

О. О. Селіванової, характеризується вибором ономазіологічних ознак найменувань із пропозиційних структур як різновиду ідеалізованих когнітивних моделей, у яких не використовуються механізми уяви [1, с. 161].

Предикатно-аргументному різновиду пропозиційної мотивації притаманний вибір мотиваторів, що відповідають компонентам предикатно-аргументних структур. Центром предикатно-аргументної структури, на думку багатьох дослідників, є предикат.

Кількість предикатів фізіологічних дій та процесів є обмеженою, тому звуженим є й коло німецьких композитних найменувань осіб, де такі предикати представлені. У іменнику *Schlafgast* «jmd., der dort, wo er Gast ist, auch übernachtet» [2] предикат фізіологічного процесу *schlafen* корелює з суб'єктом і позначає людину за її ситуативною роллю, а предикат фізіологічної дії *trinken* у структурі знань про позначене може сполучатись з об'єктом, приміром *Kaffeetrinker* «jemand, der [gewöhnheitsmäßig] Kaffee (3) trinkt» [2], що позначає людину за її звичною дією. Предикат фізіологічної дії *schlucken* використовується у німецьких композитних найменуваннях осіб у поєднанні з об'єктами, непристосованими для ковтання, і позначає спеціальності циркових

виконавців: *Feuerschlucker* «(ugs.) Artist, der brennende Gegenstände scheinbar verschluckt» [2], *Schwertschlucker* «Artist, der ein Schwert bis zum Knauf in seinem Mund verschwinden lässt» [2].

Цікаво, що такий важливий і звичний фізіологічний предикат як *essen* не знайшов широкого застосування у німецьких композитних найменуваннях особи, натомість досить активно використовується в ономаціологічних структурах композитних номінацій особи відповідний предикат тваринної фізіології *fressen*.

Література

1. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: Підручник. Полтава : Довкілля-К, 2008. 712 с.
2. Duden, Deutsches Universalwörterbuch [Електронний ресурс]. Version 5.1. Mannheim : Bibliograph. Inst., 2011.

КОМПОЗИЦИЯ ПОЭМЫ ВЕН. ЕРОФЕЕВА «МОСКВА – ПЕТУШКИ»

Романова Е.И. (Дніпро)

Помимо явно обозначенного в названии «Москва – Петушки» композиционного единства, восходящего к традиции «путешествия» как формы ревизии мира, у Вен. Ерофеева можно обнаружить внутренний структурный принцип, объединяющий казалось бы разнородные «случаи», «анекдоты», разговоры, сны, бредовые видения в жанровую стройность поэмы в ее дантовском напряжении.

Ключевой фразой поэмы становится введение сюжетно оправданного экзистенциального мотива похмельной тошноты: *«Ведь в человеке не одна только физическая сторона; в нем и духовная сторона есть, и есть – больше того – есть сторона мистическая, сверхдуховная сторона. Так вот, я каждую минуту ждал, что меня, посреди площади, начнет тошнить со всех трех сторон»*. Физическая похмельная тошнота героя провокативно балансирует на границе уничтожения физического «низа» и утверждения его значимой ценности. Духовная же сторона «тошноты» главного героя становится средством деконструкции великих мифов о советском человеке, социалистической революции, плановой экономике, великой русской литературе и т.д.

И, наконец, «сверхмистическая» сторона «тошноты» Венички обозначена в неразрешимом молчании Человека и Бога. В начале поэмы Веничка обращается к Богу: *«Господь, вот Ты видишь, чем я обладаю. Но разве это мне нужно? Разве по этому тоскует моя душа?»*

Господь молчал».

И почти в самом конце роли меняются: «...умру, и Он меня спросит: “Хорошо ли было тебе там? Плохо ли тебе было?” – я буду молчать, опущу глаза и буду молчать».

УКРАИНСКИЙ КОНТЕКСТ В РОМАНЕ В. БАХРЕВСКОГО «МУНДИР И ФРАК ЖУКОВСКОГО»

Ромащенко Л.И. (Черкаскы)

В. Бахревского привлекают сложные периоды истории народов, населявших Российскую империю. В новом историко-биографическом романе проявилась тенденция, присущая современной украинской исторической прозе: персонажами литературных произведений все чаще становятся не только выдающиеся государственные деятели, но и представители искусства. Центральным героем произведения В. Бахревского является В. Жуковский, чья личность привлекала внимание и украинских писателей (например, в повести А. Полторацкого «В Петербурге» он предстает талантливым поэтом, умным и проницательным добродетелем).

Хронологически (отчасти тематически) роман В. Бахревского близок к роману Р. Иванычука «Журавлиний крик» (повествующему о драматической судьбе кошевого Петра Калнышевского), в котором также целая плеяда деятелей искусства: Карамзин, Новиков, Радищев, Котляревский, Сковорода и др. Однако характеристики одних и тех же исторических личностей несколько разнятся. В романе В. Бахревского, согласно канонам историко-биографического жанра, изображены важные этапы жизни главного героя: детство и отрочество незаконнорожденного сына помещика Афанасия Бунина и пленной турчанки Сальхи. Видимо, эта нелюбимая страница биографии сильно угнетала В. Жуковского (о чем свидетельствуют его психологически убедительные переживания) и в то же время позволила ему с сочувствием относиться к другим униженным и угнетенным (известна роль Жуковского в выкупе Т. Шевченко из неволи).

Заглавие романа «Мундир и фрак Жуковского» глубоко символично: мундир – олицетворение «подчинения», «сплошное унижение»; «Фрак – одежда равного». Символичность свойственна и украинской исторической прозе, где почти нет нейтральных названий. Главный герой романа В. Бахревского изображен не только талантливым поэтом, кому не безразлична судьба отечества, но и юношей, мечущимся в поисках настоящей любви. Точно так же и украинские писатели изображают своих героев не только в общественно-политическом плане, ратных подвигах, но и в личной жизни.

Украинский контент романа Бахревского особенно явно проявляется в сюжетных линиях, связанных с образами Разумовских и Перовских. Об этом свидетельствуют даже названия глав романа: «Граф Разумовский», «Розумиха»,

«Хата Розумихи», «В дедовском Батурине», «Алексей Перовский». К слову, роман имеет четкую структуру: состоит из 4 частей, разделенных на главы. И важные сюжетные линии, наряду с основной, повествуют о необычайной судьбе семейства Разумовских. Авторская характеристика представителей этого рода в основном совпадает с оценкой их украинскими авторами, но все же имеются некоторые отличия («Гетьман Кирило Розумовський» Н. Лазорского, «Сотники» И. Корбача, «Журавлиний крик» Р. Иваницука). В. Бахревский солидарен с украинскими писателями и в сатирической характеристике казацкой старшины – ее корыстолюбия, пресмыкательства, заискивания перед властью предрержащими, что вызывает непосредственные аллюзии на произведения Т. Шевченко (поэма «Сон»).

Интересным является выбор В. Бахревским языкового статуса нарратора и героев: язык произведения соответствует изображаемому историческому периоду, социальному, национальному, интеллектуальному статусу персонажей. Для создания национального колорита автор активно использует (как и в других своих романах) украинизмы (отдельные слова и целые выражения): «сэрденько», «горилка» «гарней моего», «Гей! Що то за голова, що то за розум!» и др.

РОЛЬ ЛАО ШЭ В СТАНОВЛЕНИИ СОВРЕМЕННОГО КИТАЙСКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ

Руда Н.В. (Харьков)

Китайского писателя, драматурга, автора реалистической и сатирической прозы Лао Шэ можно отнести к тем классикам китайской литературы, чьи произведения переводятся на множество языков и знакомят с реалиями китайской жизни. Талант Лао Шэ настолько огромен, что он стал единственным писателем, которому после образования КНР было присвоено звание «народного художника».

Роль Лао Шэ в становлении и развитии современного китайского языка и литературы можно рассматривать в трех направлениях:

1. Лао шэ как общественный деятель. Писатель поддерживал акции, проводимые китайской интеллигенцией и направленные на отстаивание права писать на разговорном китайском языке байхуа. Он был одним из активных участников «литературной революции» 1919 г., положившей начало новым тенденциям и направлениям в китайской литературе.

2. Лао Шэ как писатель. На современном китайском языке были написаны такие произведения, как «Философия почтенного Чжана», «Мудрец сказал», «Двое Ма», «Рикша», «Чжан Цзычжун», «Четыре поколения одной семьи», «Солнечный свет», «Чайная», «Записки о кошачьем городе» и многие другие. Произведения отличаются реализмом, яркой сатирой, психологической

глибиною. Вклад Лао Шэ в разработку темы национального характера в китайской литературе по значимости приравнивается к вкладу Лу Синя.

3. Лао Шэ как основатель современного китайского литературного языка. Писатель во многом отошел от прежних литературных норм. С точки зрения лексических особенностей, можно отметить подавляющее количество двусложных слов, большое количество лексики, фразеологических единиц, свойственных пекинскому диалекту. Эта лексика зафиксирована в специальных словарях пекинизмов Лао Шэ и прочно вошла в лексикон жителей всех уголков Китая.

ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНЕ ПРОЧИТАННЯ СІМЕЙНОЇ ХРОНІКИ «МАРІЯ» УЛАСА САМЧУКА КРІЗЬ ПРИЗМУ ФІЛОСОФСЬКОГО КОНТЕКСТУ ЧАСОПРОСТОРОВОЇ ВЕРТИКАЛІ ХУДОЖНЬОГО ТВОРУ

Румянцева-Лахтіна О.О. (Харків)

Наукова праця М.М. Бахтіна «Проблема змісту, матеріалу і форми в словесній художній творчості» про діалетику існування літератури в роботі як підґрунтя теоретичної основи інтертекстуальності художнього твору. Поняття інтертекстуальності (англ. «intertextuality») за Юлією Крістевою: «будь-який текст – це всотування і трансформація якого-небудь іншого тексту» [7, с. 429].

Поняття інтертекстуальності й інтертексту за концепцією французького структураліста й постструктураліста Ролана Барта. Теоретичне обґрунтування літературознавцем понять «твір» та «текст» за принципом «читання – письма» замість герменевтичної «інтерпретації». Згідно з Р. Бартом, основою тексту є «не його внутрішня, закрита структура, яка піддається докладному вивченню, а його вихід в інші тексти, інші коди, інші знаки; текст існує лише у силу міжтекстових відносин, в силу інтертекстуальності» [1, с. 428].

Часопросторова вертикаль художнього твору як філософська й вертикаль трьох світів – небесного, земного і підземного, що є основою людських поривань і гріхів: вертикаль вгору пов'язана з нескінченністю й необмеженістю, вертикаль вниз – зі смертю плоті й муками. Земля як простір, де можуть жити й боротися істоти, що потрапляють як до небесного царства, так і до підземного.

Написання сімейної хроніки «Марія» на тлі роману-епопеї «Волинь»: коди і знаки євангельського, фольклорного, літературного походження як ознака інтертекстуальності. Осмислення «вічних образів» і традиційних сюжетів. Процес зображення ставлення персонажів роману-сімейної хроніки «Марія» У Самчука до вічних цінностей та ідеалів небесного, Божого світу, крізь призму алегоричних образів та символів (хліб у часопросторовій філософській вертикалі як символ людської праці та життя на землі, а церковна

чаша – символ невмирущості для предків і майбутнього для нащадків). Образ «блудного сина» Максима Перепутька як символ демонстрації життя людини, що знищує свій рід та стає ближчим до пекла.

Література

1. Барт Р. Избранные работы: Семиотика: Поэтика: пер. с фр. / сост., общ. ред. и вступ. ст. Г.К. Косикова. М.: Прогресс, 1989. 616 с.
2. Власенко-Бойцун А. Хроніки, романи і мемуари Уласа Самчука // Власенко-Бойцун А. Есеї і рецензії. Coral SpringsMiami, 1983. С. 26–43.
3. Гловінський М. Інтертекстуальність // Теорія літератури в Польщі. Антологія текстів. Друга половина ХХ – початок ХХІ ст. / упоряд. Б. Бакули; за заг. ред. В. Моренця ; пер. з пол. С. Яковенка. К.: Вид. дім “Києво-Могилян. акад.”, 2008. С. 284–309.
4. Женетт Ж. Фигуры: в 2-х т. Т. 1. М.: Изд-во им. Сабашниковых, 1998. 472 с.
5. Ильин И.П. Интертекстуальность // Современное литературоведение (страны Западной Европы и США): концепты, школы, термины. М.: INTRADA, 1999. С. 204–210.
6. Копистянська Н.Х. Час і простір у мистецтві слова: монографія. Львів: ПАІС, 2012. 344 с.
7. Костюк Г. Образотворець «времени лютого» // Українське слово. Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ ст.: У 3-х кн. К.: Рось, 1994. Кн. 2. С. 499–514.
8. Кристева Ю. Бахтин, слово, диалог и роман / пер. с фр., сост., вступ. ст. Г.К. Косикова // Французская семиотика: От структурализма к постструктурализму. М.: ИГ Прогрес, 2000. С. 427–457.
9. Рудницький Л. Література з місією. Спроба огляду української еміграційної прози // Слово і час. 1992. № 2. С. 41–45.
10. Тарнавський О. Традиція Кожом’яки // Слово. Збірник укр. письменників у екзилі. Нью-Йорк, 1962. Зб. 1. С. 332–341.

АЛЬТЕРНАТИВНІ ПІДХОДИ ДО ПРИРОДИ СКЛАДНИХ СЛІВ

Самойленко О.В. (Краматорськ)

У межах комунікативного напрямку композитні лексеми досліджуються крізь призму структурного, семантичного і функціонального аспектів. Складні слова розглядаються з функціональної точки зору, тобто з позиції механізму реалізації головної функції мови – комунікативної. Л.Ф. Омельченко вважає, що виникнення складних слів – «одне з виявлень загального процесу конденсації лексики, що протікає у багатьох мовах і який

викликається тенденцією до усунення розчленування форми, що виникає у процесі визначення понять» [2, с. 127]. Акцент тут робиться на процесі найменування, який є головною метою словотвору, а лексична конденсація (а саме – синтаксичний та семантичний аспекти структури складних слів) виступає в якості засобів реалізації поставленої мети.

Наступний підхід досить тісно переплітається з попереднім, але акцент робиться вже не на самому процесі комунікації, а на його оптимізації за допомогою композитів. Цей підхід отримав назву прагмалінгвістичного. Цей напрям у вивченні словоскладання пов'язано зі встановленням певних «максим», аналогічних конверсаційним постулатам Г. Грайса. Одним з них є постулат про прагнення мовця по можливості зменшити складність поверхневої структури мовного виразу і, навпаки, збільшити кількість інформації, яку він хоче передати реципієнтові. Звернення до композитів може при цьому знайти своє пояснення в тому, що в невеликому за розміром значенні може бути сконцентровано значний зміст [1, с. 66].

Література

1. Квеселевич Д.И. Интеграция словосочетания в современном английском языке. Киев, 1983. 84 с.
2. Омельченко Л.Ф. Продуктивные типы сложных слов в современном английском языке: на материале прилагательных и глаголов. К.:Вища школа, 1981. 143 с.

ФРАЗЕОЛОГИЗМЫ О НАКАЗАНИЯХ В КОНТЕКСТЕ ЮРИДИЧЕСКОЙ ПСИХОЛОГИИ

Саппа Н.Н. (Харьков)

Одной из областей исследования юридической психологии как научной дисциплины являются психологические проблемы переживания наказания и его влияние на личность, социально-психологический аспект применения мер юридической ответственности. В литературе тема преступлений и наказаний поднималась Ф.М. Достоевским, Л.Н. Толстым, И.А. Буниным и др. При рассмотрении фразеологизмов как «свёрнутого текста» представляет интерес психологический аспект, положенный в основу их создания.

Так, например, устойчивые выражения **клеймить позором** (**клеймить презреньем**) – сурово осуждать кого-либо за что-либо («*Пускай толпа клеймит презреньем наш незагаданный союз*». М. Лермонтов), а также **брендинг, стигма** (branding, stigma), отсылают ко времени, когда нарушившему социальные нормы и установления ставили на видимые части тела специальные клейма раскалённым металлом. Такое наказание являлось публичным унижением и должно было напоминать правонарушителям об их низком статусе в обществе.

Пригвоздить к позорному столбу – разоблачить и подвергнуть общественному осуждению, предать позору («*Твоей рукой к позорному столбу / Пригвождена – березкой на лугу*». М. Цветаева). Позорный столб устанавливался в средние века в публичном месте для выставления человека в качестве наказания на всеобщее обозрение, осмеяние и унижение.

Дать по шапке – наказать, унижить (в том числе и в должности), прогнать. На Руси шапка была не только предметом одежды, но и символом независимости и добропорядочности. Поэтому для человека было большим оскорблением, когда с него срывали головной убор. В средневековой Москве несостоятельные должники обычно наказывались на Красной площади тем, что с мужика публично снималась шапка, а с женщины – платок. Подобное публичное наказание считалось тогда большим позором.

ОСОБЕННОСТИ ВОПЛОЩЕНИЯ ОБРАЗА ЖЕНЩИНЫ-ВОЗЛЮБЕННОЙ В ЛИРИКЕ Е. ЕВТУШЕНКО.

Семенова Л.В. (Харьков)

Образ женщины-возлюбленной представлен в любовной лирике Еvtushenko разных периодов его творчества. В ранней любовной лирике поэт выступает как новатор, открывая самые сокровенные стороны отношений между мужчиной и женщиной. Многие его ранние стихотворения отличаются открытым эротизмом («Ты большая в любви. Ты смелая...» (1953), «Ты спрашивала шепотом...» (1957) и др.). Еvtushenko не разделяет любовь на телесную и духовную составляющие. Любимая для него не просто женщина, она друг и единомышленник, который всегда поймет и утешит («Со мною вот что происходит...» (1957), «Всегда найдется женская рука...» (1961) и др.). Именно любовь, с точки зрения поэта, наполняет жизнь истинным смыслом, открывает ее новые грани, *посвящает в краски мира* («Когда взошло твое лицо...» (1960)).

Для поэта характерно бережное отношение к любимой и глубокое, искреннее обожание. Практически все стихотворения о женщине-любимой отличаются не только стремлением понять женскую душу, но и утешить. Часто в них звучат мотивы покаяния, сожаления лирического героя о грубости мужчин по отношению к женщине, жестокости к ней тех представителей сильной половины человечества, которые обижают и унижают женщину. Лирический герой Еvtushenko приносит извинения бывшей любимой – женщине разлюбленной и покинутой или той, на чью любовь он не смог ответить взаимностью («Я разлюбил тебя... Банальная развязка...» (1966), «Благодарность» (1968), «Не исчезай» (1977), «Неразделенная любовь» (1982) и др.).

Следует отметить, что любовная лирика поэта автобиографична. Лирический герой поздней лирики Е. Евтушенко с нежностью и благодарностью вспоминает и первый любовный опыт («Первая женщина» (2005)), и других женщин, которые оставили неизгладимый след в его жизни и – каждая по-своему – повлияли на его духовное становление. Любовь к женщине становится для поэта основой любви к миру, ко всему живому.

К 150-летию со дня рождения И.А. Бунина

ПРОШЛОЕ КАК «ЦЕНТР ОСМЫСЛИВАЮЩЕЙ АКТИВНОСТИ» В ПОВЕСТИ И. БУНИНА «СУХОДОЛ»

Силаев А.С. (Харьков)

Как показал М.М. Бахтин, во временной иерархии романа главенствующее место принадлежит будущему; в романе, писал ученый, «центр осмысливающей и оправдывающей прошлое активности переносится в будущее» [1, с. 115]. Иными словами, все идейно-композиционные токи романа устремлены *от прошлого-через настоящее-к будущему*, благодаря чему только и может реализоваться во всей полноте исходно-ключевое для романного жанра понятие человеческой судьбы как акта целенаправленного жизнестроения личности. Именно так было в бунинской «Деревне» (1910) с ее художественно-идеологической «зоной максимально близкого контакта предмета изображения с настоящим в его незавершенности, а, следовательно, и с будущим» [там же]. В написанном же вскоре после «Деревни» «Суходоле» (1912) все обстоит иначе: настоящее и будущее в нем явственно подчинены прошлому, они лишь следствие, итог фатально тяготеющего над ними прошлого. Все надсюжетные идейно-композиционные токи обращены здесь вспять, «центр осмысливающей активности» перенесен тут в прошлое.

Пожалуй, именно в «Суходоле» впервые в творчестве Бунина находит свое законченное выражение качественно новое, отныне специфически бунинское толкование судьбы не столько как органически разворачивающегося во времени процесса целеустремленного волеизъявления личности, сколько как поступательной реализации рока, как материализации в земном пути человека неких гораздо более могущественных надындивидуальных сил и стихий. Казалось бы, жанровая форма, лишённая столь важной структурной опоры, должна разрушиться, распавшись на отдельные, композиционно не консолидируемые куски-блоки. Но этого не происходит! Все логико-композиционные связи, хотя и направлены вспять, устремлены к единому «центру осмысливающей активности», который, однако, перенесен из настоящего и будущего в прошлое. И в этом нам видится блестяще осуществленный Буниным жанровый эксперимент, направленный на

качественное обновление романной формы в соответствии с собственными мировоззренческими и идейно-эстетическими принципами.

Свои эксперименты в русле романного жанра Бунин продолжит и в дальнейшем, при этом – и это хотелось бы подчеркнуть – некоторые его конструктивные стилевые поиски весьма успешно будут реализованы как раз через бунинский «жанровый критицизм», т.е. через все обострявшееся с годами скептически-полемическое отношение к роману как литературному жанру.

Литература

1. Бахтин М.М. Эпос и роман. (О методологии исследования романа). *Вопросы литературы*. 1970. № 1. С. 95–122.
2. Бунин И.А. Суходол. *Собр. соч. в 9-ти тт. Т. 3*. Москва, 1965.

ИМЕННЫЕ И НЕИМЕННЫЕ БИНОМЫ В ЛИНГВОПОЭТИЧЕСКОМ ИЗУЧЕНИИ

Скоробогатова Е.А. (Харьков)

В современной художественной речи широко представлены дефиснооформленные бинарные конструкции, часть из которых регулярно употребляется, являясь устойчивым сочетанием морфологически однородных единиц (*жили-были, краса-девица, белый-пребелый*), а часть создается «на один раз», формируясь в контексте в зависимости от задач и установок говорящего / пишущего. Исследованы дефисные сочетания двух субстантивов и рассмотрено их поэтическое функционирование. Описаны отношения между компонентами в подобных сочетаниях. Выделяются сочетания с отношениями зависимости (*чудо-дерево*) и равноправными отношениями: синонимическими (*путь-дорога, друзья-товарищи*), антонимическими отношениями (*чет-нечет, друзья-враги*), сочетания, компоненты которых формируют гиперсему (*хлеб-соль, руки-ноги*), метонимические и родо-видовые отношения (*лицо-глаза, змея-удав, шепот-папоротник*), сочетания, называющие определенный культурный знак или символ (*сердце-стрела, пиво-раки*). Однако в поэтическом языке достаточно регулярны биномы неименного типа, в первую очередь глагольные и наречные: *пошло-поехало, ели-пили, туда-сюда, влево-вправо*. В большинстве своем они являются авторскими образованиями (за исключением устойчивых глагольных бинемов *жили-были* и *жить-поживать*). Отношения между элементами глагольных и наречных бинемов разные: уточнения, антонимии и синонимии, метонимические. Подобные образования широко представлены в лирике Б. Ахмадулиной, Б. Окуджавы, Д. Быкова, А. Цветкова, Л. Костенко, С. Жадана, А. Кабанова, Б. Херсонского.

Представляется перспективным изучение бинемов всех типов: субстантивных, адъективных, глагольных и адвербиальных на материале разных славянских языков, что позволит исследовать общеязыковые и

когнитивные механизмы их формирования и функционирования в художественном пространстве.

Л.Г. ФРИЗМАН: ЧЕЛОВЕК, УЧИТЕЛЬ, УЧЕНЫЙ

Солошенко-Заднепровская Н.К. (Харьков)

Л.Г. Фризман – известный харьковский ученый, исследователь, педагог, литературовед, занявший ведущее место не только в русской, украинской, но и мировой культуре. Книги его – достояние мировой литературоведческой науки, востребованы во многих странах мира, переведены на многие языки. Об этом уникальном человеке писали современники, освещая разные, в основном литературоведческие, аспекты его научной деятельности, связанные с русской литературной критикой.

Главными направлениями научных интересов Л.Г. Фризмана стали история русской литературы и общественной мысли XIX–XX веков, пушкиноведение, закрепившее за ним место «первого пушкиниста Украины», романтизм, поэтика литературных жанров. К 200-летию со дня рождения А.С. Пушкина был издан «Семинарий по Пушкину» Л.Г. Фризмана с поименным указателем имен, встречающихся в тексте.

Будучи его студенткой, а впоследствии и его последовательницей в изучении извечной и всегда актуальной темы Пушкина, хочу поделиться своим видением этого незаурядного человека как великого учителя и выдающегося ученого-литературоведа. Придя к нему на семинарские чтения по Пушкину, мы, студенты, не сразу обратили внимание на невысокого, негромкого, даже застенчивого преподавателя, мягким и вкрадчивым голосом вещающего нам о «гении русского слова». Он никак не отреагировал на наше неделикатное поведение, но считанные секунды понадобились для абсолютной тишины в аудитории. Лектор был настоящим певцом слова, завораживал интересными фактами, использовал необыкновенные сравнения и сопоставления. Его волшебство заключалось в тактичном повествовании, он делился с нами своей любовью, не навязывал, не заставлял, не использовал речевые клише. Автор семинария стремился в меру возможного содействовать тому, чтобы работа участников семинара была творческой, пытался формулировать вопросы, обозначать проблемы, которые пока не получили окончательного решения, напомнить о разных точках зрения по тому или иному вопросу, побуждал участников семинара сопоставить их и выработать на этой основе собственную позицию. Через любовь к слову Пушкина он открывал нам мир великой поэзии; стирались культурные границы, реализовывались самые смелые предположения и выводы. Это было в далеких 90-х, а уже спустя десятилетие зерно любви и любопытства к филологии, страсть к исследованиям проросло в моей диссертации «А.С. Пушкин в творческом мире Д. Самойлова». Помню, с каким трепетом и волнением я отдавала свой черновик диссертации для его

критических замечаний. Незабываемо его «благодарю» после предзащиты – лучшее поощрение и вдохновение. Учитель и ученый с большой буквы, истинный литературовед, знаток поэтического слова заложил основу для научного поиска на протяжении всей жизни, создал фундамент для самостоятельных исследований студентов-филологов и вырастил плеяду ученых, продолживших его дело по всему миру. Безусловно, каждое литературное явление имеет историческое значение, не ограниченное рамками своей эпохи. Своеобразие научной манеры Л.Г. Фризмана, его литературоведческий талант, высокое мастерство требуют глубокого и вдумчивого изучения. Его высокий профессионализм литературоведа, его интеллект и самоотверженный труд, преодолевая преграды и барьеры житейских трудностей, обогащают как национальную, так и мировую сокровищницу литературоведческой науки.

Литература

1. Разуменко И.В., Тищенко Т.И. Такая судьба Леонида Генриховича Фризмана. *Наукові записки національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. Літературознавство*. Харків. 2018. Вип. 3–4 (89–90), С. 143–158. URL: <http://journals.hnpu.edu.ua/index.php/literature/article/view/1906>.
2. Фризман Л.Г. Семинарий по Пушкину. Харьков: ЭНГРАМ-УНИ-АП Харьков – Вена, 1994. 367 с.
3. Фризман Л.Г. В кругах литературоведов: Мемуарные очерки. Москва; Санкт-Петербург: Нестор-История, 2017. 380 с.

СЕМАНТИКА КОНСТРУКЦИЙ С ТВОРИТЕЛЬНЫМ СРАВНЕНИЯ

Стаканкова Т.П. (Харьков)

Проблема семантики языковых единиц находится в центре внимания современной лингвистики, в частности, синтаксиса. Активизация исследований смысловой организации предложения обусловлена стремлением языковедов изучить эту синтаксическую единицу в диалектическом единстве формы и содержания. Данная работа представляет попытку проанализировать предложения, содержащие словоформу в творительном падеже с семантикой сравнения: *Солнце малиновым шариком покатилося на край земли*. (Ю. Нагибин. *Трубка*); *Сонная дрема прошла над городом, мутной белой птицей пронеслась* (М. Булгаков. *Белая гвардия*).

Словоформа с творительным сравнения называет предмет-эталон, который возникает в представлении говорящего в процессе коммуникации. Сравнение осуществляется в результате наличия общих признаков у темы сравнения. В одних случаях общие признаки сравниваемых предметов названы,

в других нет. Если основание сравнения эксплицировано в предложении, то общие признаки сравниваемых предметов передаются в лексической семантике.

Предложения, содержащие распространитель сравнительной семантики в форме творительного падежа, передают подробную информацию о признаках субъекта. Стремясь к конкретизации признаков предмета сообщения, говорящий прибегает к сравнению, которое вызывает у адресата нужные ассоциации, тем самым обогащая семантику предложения.

Выбор того или иного предмета в качестве образа сравнения определяется образными ассоциациями говорящего, вызванными в процессе зрительного восприятия предмета, подлежащего сравнению.

Являясь основой образно-чувственных ассоциаций, творительный сравнения выполняет в предложении художественно-изобразительную функцию.

КАПИТАН

(Посвящается светлой памяти Леонида
Генриховича Фризмана)

Старостенко Т.Н. (Харьков)

Уж не помню, с чего все повелось, то ли это была оброненная Леонидом Генриховичем фраза, то ли мысль из какого-то другого контекста, но с некоторых пор в своих аспирантских кругах мы стали в шутку называть его капитаном. Ведь он нас вел.

Первая встреча с Леонидом Генриховичем состоялась на втором курсе университета, когда он читал лекции об А.С. Пушкине. Но уже тогда о нем ходили легенды. «Это же Фризман», – шептались мои сокурсники, случайно столкнувшись с ним на этаже. Он медленно прохаживался взад и вперед по аудитории, без единой распечатки в руках, и открывал для нас XIX век в том самом нетронутом виде, который существовал за пределами книг. Он и сам жил в особом глубоком мире, понятном не каждому.

Помнится, как на факультете вывесили весть о смерти его сына, и мне как-то особенно стало жаль его. Других детей у Леонида Генриховича не было.

«Все, что меня не касается, меня не интересует», – как-то прочла я в одной из подаренных мне книг среди прочих высказывание профессора. Позже я поняла, что за этой фразой он прятал свое человеческое одиночество. Казалось бы, его всегда окружала масса народу: коллеги, ученики, студенты, многочисленные любовницы.

Придя в аспирантуру, я планировала писать работу у руководителя своей дипломной, которого уважала и даже любила. Но как-то вечером неожиданно мне позвонил Леонид Генрихович и настойчиво предложил писать диссертацию под руководством доктора наук. Он дал мне время подумать, а

уже через день позвонил снова, предложив три темы на выбор. Я ужасно мучилась от того, что обижу прежнюю наставницу, но профессору отказать не смогла. И я выбрала Льва Мея.

Особое отношение у Леонида Генриховича было к Лившицевским чтениям, и он настоял, чтобы уже в свой первый аспирантский год я выступила с докладом об образе Иоанна Грозного в «Царской невесте». Профессор хитро улыбнулся и сказал, что архитектоника пьесы такова, что герой в ней есть, но на сцене его как бы и нет. Это была интрига. И я окунулась в новый для меня мир драмы, который открыл мне Учитель.

Леонид Генрихович никогда ничего не растолковывал. Он любил, подбросив идею, наблюдать за тем, как случайно оброненная мысль вырастает в статью. Статьи он тоже не правил. «Все прекрасно!», – говорил он. А иногда, когда речь заходила о знаке препинания: «Ну, как ты могла», – слышался его укор. Мне нравилась та свобода, которую он давал в исследовании. Именно она позволила мне выработать свой стиль и выбрать свое направление.

Забегая к Леониду Генриховичу, я всего-навсего покупала сок или чай, чтобы не приходиться в дом с пустыми руками. Сладкого он не любил. А однажды испекла мясную пиццу и принесла ему. Он был несказанно рад: «Я так ценю все домашнее», – говорил он.

Когда у Леонида Генриховича случился юбилей, я нарисовала в карандаше его беседующим с Пушкиным. Ведь это о нем он читал лекции в Париже. Учитель для меня всегда в первую очередь был пушкинистом, пусть и вошел в науку другими трудами. Леонид Генрихович удивленно спросил: «Где же ты отыскала мою фотографию?» Портрет был нарисован мною в библиотеке Короленко, где я смогла достать его книгу «Подводя итоги». Профессор сказал, что к юбилею о нем будут снимать фильм и я теперь увижу портрет по телевизору.

Я пришла к Леониду Генриховичу с очередной статьей, а он предложил опубликоваться в сборнике «100 лет русской критики», если есть идеи. Идея родилась сама собой – автопортреты А.С. Пушкина. Для меня, тогда еще аспирантки, было честью опубликовать статью в таком сборнике, за что я буду вечно благодарна своему Учителю. Потом была статья А.С. Пушкин и Л.А. Мей и много других, уже совершенно не похожих друг на друга тем.

Леонид Генрихович был доволен, когда диссертация удалась и была защищена. Я получила много лестных слов в свой адрес. А познакомившись с моей мамой, уже на банкете он настаивал, что мне нужно идти дальше. Он был горд, ведь уже однажды давал эту тему дочери своей коллеги; но работа не состоялась. А когда я выпустила монографию, профессор попросил несколько экземпляров, чтобы подарить друзьям, которых у него было множество.

Летом, когда мама приехала в гости, мы пригласили профессора в ресторан. Леонид Генрихович заказал свой излюбленный грибной суп и томатный сок. Он был очень скромен и умел ценить простые вещи. С мамой с тех пор у них завязались очень теплые отношения. Он передавал ей приветы,

говоря о ней лишь «милая», «очаровательная», «прелестная». Он знал толк в женской красоте и умел увлекаться.

Через две недели после трагической смерти Леонида Генриховича, отдыхая в Миргороде, мама случайно открыла «Радугу» и наткнулась на его статью: Л.Г. Фризман «В литературных кругах», где он вспоминал одного своего приятеля, который умер в пруду во время купания. Она сразу же мне позвонила, говоря, что, читая, слышала голос Леонида Генриховича. А тут еще такая совершенно гоголевская мистика со смертью, тоже в воде.

Леонид Генрихович ушел в вечное плаванье – вода всегда была его стихией. Он ходил в бассейн каждый день и в августовский сезон улетал на пару месяцев в Турцию.

Уходит поколение 30-х годов. Два года назад ушел мой дедушка, Леонид, подполковник в отставке; ушел учитель Леонид Генрихович. Уходит поколение львов, способных сражаться и побеждать.

Мне до сих пор кажется, что Леонид Генрихович все еще живет в своей старинной квартире с натертым мастикой паркетом и полками книг до потолка в четыре стены; на станции метро с таким символическим названием – «Пушкинская». И всякий раз, когда я бегу за французскими булочками через дорогу от его дома, мне кажется, что я его встречу и он по своему обыкновению начнет меня обнимать. И иногда я останавливаюсь, чтобы заглянуть в тот дворик, где я так часто бывала, принося свои первые рукописи, и всматриваюсь в длинные французские окна, заслоненные деревьями, выдавшими не одну эпоху. А затем понимаю: ах, его окна были же совсем с другой стороны.

ФОРМУВАННЯ ПИТАННЯ ГЛОТОГЕНЕЗУ У ФІЛОСОФІЇ ТА ЛІНГВІСТИЦІ

Стаценко О.М. (Суми)

Людство, починаючи з часів античності, шукає відповіді на питання про походження мови в теоріях про «правильність іменувань», а також у двох антагоністичних напрямках: «фесей» і «тесей». Перша з яких вже відстоювала біологічний, природний характер мови, а друга стверджувала свідомий, артифіціальний характер її появи в соціумі.

З початку XVIII століття позначився істотний науково-філософський прорив у проблемі походження мови (Ж. Ж. Руссо, І. Г. Гаман, І. Г. Гердер). А саме, зацікавленість до з'ясування співвідношення між мисленням людини і мовою, яка послугувала знаряддям для створення людської думки, що неминуче спонукало вчених до досліджень природи мови. Значущою є робота німецького філософа І. Г. Гердера «Трактат про походження мови», у якій він говорить про антропоцентричний принцип виникнення мови. Вчений так пояснює створення мовної звукової системи: «Мова з'явилася як результат угоди, яку душа уклала сама з собою, і ця угода була настільки ж неминучою, як і те, що людина була людиною»

[цит. по Амірова 2005: 294 (пер. наш – О. С.)]. Відчуваючи внутрішню потребу проявити глибинну людську природу, індивідуум створює звукову мову як знаряддя для задоволення своїх афіліацій.

Підсумком розвитку теоретичних досліджень у даній царині стала концепція В. фон Гумбольдта, основоположника теоретичного мовознавства, якому вдалося встановити зв'язок між мовою і мисленням. Згідно концепції, мовні здібності, закладені в мисленні, і є сутнісною специфікою людини, а мова – «інтелектуальний інстинкт». Таким чином, вчення В. фон Гумбольдта розставило певні віхи в лінгвістиці, дозволивши вперше в аспектах антропоцентризму визначити напрямки вирішення питання про людську цілісність, що є уособленням триєдиної формули: людина – мова – мислення.

Література

1. Амірова Т.А., Ольховіков Б.А., Рождественський Ю.В. Історія мовознавства. Москва, 2005. 672 с.

О ЛИНГВИСТИЧЕСКОМ АНАЛИЗЕ ХУДОЖЕСТВЕННОГО ТЕКСТА С ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ТОЧКИ ЗРЕНИЯ

Степанченко И.И. (Харьков)

В последнее время понятие лингвистический анализ художественного текста все чаще заменяется в исследовательских работах понятием филологический (синтетический) анализ, если, разумеется, речь идет об анализе языкового аспекта формы произведения, а не об использовании текстовых единиц как материала для иллюстрации внутриязыковых закономерностей, не связанных с содержанием текста. Проблема разграничения видов анализа определяется сложностью и неоднозначностью решения методологической проблемы разграничения языкового и неязыкового аспектов содержания текста.

Крайние противоположные взгляды на эту проблему сводятся к следующим: 1) содержание произведения локализовано в языке, и анализ текста представляет собой анализ языковых форм (при таком подходе лингвистический и филологический анализ отождествляются); 2) язык – лишь способ проникнуть в неязыковые уровни структуры содержания текста – образный и понятийный, и сам по себе предметом анализа не является (в этом случае лингвистический анализ игнорируется).

С функциональной точки зрения, языковой и мыслительный (образно-понятийный) аспекты содержания различаются характером законов оперирования вербальными и «предметными» образами. Первые определяются знанием языка, вторые – неязыковой действительности. Содержание, буквально не заложенное в тексте, рождается в акте рецепции материальной формы. Собственно лингвистический аспект анализа содержания является средством

содержательного анализа текста только тогда, когда языковые закономерности могут интерпретироваться на образно-понятийном уровне (например, соположение временных форм глагола разграничивает формы художественного времени).

FICTIONALIZING A «NUKE» GARDEN IN THE U.S. NUCLEAR FICTION

Сухенко І.М. (Дніпро)

The concept of a «nuke» garden – a radiation-contaminated piece of prospering and dying nature, human-made initially and transforming into a neglected wild blooming nature zone – is one of the main literary images in nuclear fiction of the post-Chernobyl age. Being amazingly beautiful and health harmful in its dangerous wilderness, a «nuke» garden attracts its creators and kills them in a «slow violence» way, which makes a «nuke» garden a fictionalized implementation of «nuclear energy», tamed by a human being but later killing its creator going out of control. Being «a sanctuary with history and labor but a sanctuary without predation» [3, p. 167], a «nuke» garden in the U.S. nuclear fiction is becoming an amalgamation of pastoral and apocalyptic thematic imaginaries of «death in paradise» in the post-traumatic society. Studying the literary implementation of a «nuke» garden allows not only researching the «death» concept under «slow violence» [2, p. 161], but also the specificity of the literary imaginaries of «nuclear energy» as a cultural concept in U.S. novels within the post-Chernobyl experience. Such an ecocritical perspective on a «nuke» garden within neo/anti-pastoral studies [1, p. 42], (post)apocalyptic fiction studies [4, p. 3] gives a chance to study the literary measures of a nuclear disaster and its aftermath in the post-Chernobyl age. The paper is focused on studying the singularity of a «nuke» garden implementation in the U.S. writers' works such as K. Hesse's *Phoenix Rising* (1994), F. Pohl's *Chernobyl* (1987), B.A. Mason's *An Atomic Romance* (2005), A. White's *Radiant Girl* (2008), which enables clarifying the literary dimensions of «death in paradise» concept within the Nuclear Anthropocene.

Література

1. Gifford T. Pastoral, Anti-Pastoral and Post-Pastoral as Reading Strategies / *Critical Insights: Nature and Environment*. Ed. S. Slovic, Ipswich: Salam Press, 2012. P. 42–61.
2. Nixon R. *Slow Violence and the Environmentalism of the Poor*. Harvard University Press, 2011. 353 p.
3. Nixon R. Stranger in the Eco-Village: Environmental Time, Race, and Ecologies of Looking / *Postcolonial Ecologies: Literatures of the Environment*. Ed. E. DeLoughrey, G.B. Handley. Oxford: Oxford Scholarship, 2011. P. 159–173.
4. Tate A. *Apocalyptic Fiction*. Bloomsbury Academic, 2017. 192 p.

ПОДВІЙНІ СУБСТАНТИВНІ КОНСТРУКЦІЇ У ЗБІРЦІ ВАДИМА ЛЕВІНА «МІЖ НАМИ»

Тарабановська О.М. (Харків)

В російській віршованій мові широко представлені дефіснооформлені морфосинтаксичні одиниці «іменник-іменник»: *родина-чужбина, дом-великан*. Подібні конструкції часто називають прикладками, але в нашому дослідженні використовується назва «субстантивний біном» (СБ), яка застосовується у роботах О.О. Скоробогатової, О.В. Бувалець та деяких інших дослідників, оскільки термін «прикладка» не вживається для визначення низки подвійних субстантивних конструкцій (ПСК), елементи яких знаходяться у гіпо-гіперонімічних відношеннях, відношеннях антонімії, синонімії або являються повторенням. Мета дослідження – вивчення типів та особливостей функціонування СБ у поезії В. Левіна.

У віршах В. Левіна, написаних для дітей, широко представлені різні типи ПСК із семантико-синтаксичними відношеннями залежності, що включають в себе гіпонім/гіперонім: *лес-дубрава*, ПСК із рівноправними відношеннями, що представлені сполученнями з елементами, що повторюються: *давным-давно, темным-темно, очень-очень, вежливо-вежливо*, звуконаслідування: *ку-ку, буль-буль, динь-дилинь, топ-топ, гав-гав* та багаточленні субстантивні сполучення. В дитячій поезії В. Левіна також активно представлені багаточленні конструкції зі стрижневим словом-субстантивом, в яких прикладка виражається комплексом компонентів, що графічно об'єднані в семантичну єдність: *Рыбка-с-Двумя-Хвостами, Уики-Вэки-Воки-мышка, Уики-Вэки-Воки-кот*.

Багаточленні субстантивні конструкції (*Котенок-Который-Думал-Что-Он-Тигр, Котенок-Который-Знает-Что-Он-Котенок*) належать до оказіонально-авторських, їх функціонування у поетичному тексті є характерною рисою поезії В. Левіна. Класифікація та опис подібних конструкцій представляє інтерес для подальшого дослідження.

САМОІДЕНТИФІКАЦІЯ УКРАЇНЦЯ У ЛІТЕРАТУРНІЙ ТВОРЧОСТІ

Трегубов Д.Г., Трегубова І.М. (Харків)

Народна творчість є консервативним жанром, що зберігає згадки з історичним наповненням, в тому числі – щодо української ідентичності на підставі розлуки з батьківщиною [1]. Для України це питання набувало

актуальності багато разів у різні часи. Народні пісні, що описують загибель козака, показують, що українцю в момент смерті на чужині потрібна сполучна

ланка з рідною землею. Так, Ярославна зі «Слова о полку Ігоревім» обернулася пташкою для рятування чоловіка.

У «Слові...» символом розлуки використано образи води «дунай», як позначання весняної повені: дівчата співають біля розливу, через «велику воду» їх чути у Києві, та над розливом чутно голос Ярославни. «Плач Ярославни» – це узагальнена туга матері, сестри, дружини за воїном у військовому поході. Схожий настрої воїна показує М. Гайворонський у пісні «Їхав козак на війноньку».

Пошук українцем кращої долі на чужині описує І. Франко словами: «Рідну країну з слізьми споминав / Але з прокляттям із неї тікав». О. Стороженко розкриває емоційний стан людини у разі повернення на рідну Україну: «стане легенько, мов на крилах тебе підняло!». Не існує людини без коренів, і якщо вона їх забула, їй потрібне чарівне «євшан-зілля», за формулюванням І. Калинець: «для оспалих духом – гіркий полин, гіркота життя наворачтають людину до початків».

Сучасні автори продовжують добирати символи самоідентифікації українця. Так, М.М. Ткач у пісні «Моя Україно» використовує: білявка-хатина, пшеничний колос, колиско-каліно; Тіна Кароль у пісні «Україна – це ти» згадує «татові слова» – переконання та «маміні пісні» – емоційну самоідентифікацію. Таким чином, культурна ідентичність українців має докази, закріплені у літературній спадщині.

Література

1. Трегубов Д.Г., Трегубова І.М. Розгляд проблеми розлуки козака з Україною в народних піснях. *Література й історія*. ЗНУ, 2018. С. 150–151. URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/7936>.

ІСТОРИЧНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ СЕНСУ НАРОДНОЇ ПІСНІ «ЇХАЛИ КОЗАКИ»

Трегубов Д.Г., Трегубова І.М. (Харків)

Аналіз в історичній площині багатьох українських народних пісень демонструє наявність розриву між первинним змістом і сучасним розумінням сюжету. Наприклад,

відновлення загубленого сенсу потрібно для сюжетів із загальною формулою «зводитель дівчини». Даний сюжет характеризується значною поширеністю на території України та за її межами, що вимагає систематизації.

Найбільш відомий варіант відображено у пісні «Їхали козаки із Дону додому, / Підманули Галю – забрали з собою...», що завершується спаленням дівчини під сосною (в західноукраїнській традиції – потопленням дівчини в Дунаї). Основою даного сюжету є феномен пісенного відображення неетичних дій чоловіків на фоні необачної поведінки дівчини, що призводить до її загибелі [1]. Тим не менш, більш глибокий аналіз дозволяє виявити в цьому сюжеті елементи

стародавнього обрядового фольклору. Цими елементами є весняні та весільні мотиви. Так, дійові особи в первинних варіантах пісні розглядалися як «хлопець» і «молода». Згадка Дона і Дунаю визначає ареал створення пісні як землі розселення українців. Напрямок руху козаків від Дону додому збігається з рухом сонця. Загибель дівчини під сосною або в Дунаї є символічною як перехід від дівочого стану до заміжнього і означає відмову від батьківської домівки та перехід в родину нареченого. Знайденими весільними та весняними мотивами є: «палаюча сосна» – згадується в весільних піснях; «занурення в Дунай» – є ритуальним повторенням заходу-смерті сонця; «дії з косою» – є частиною весільних ритуалів; «Дунаєм» називали весняну повінь річки; в піснях порівнюють «горіла сосна» й «дівчина ... весна».

Дані результати дозволяють перевести означений сюжет з соціально-побутового в обрядовий, що відноситься до весільного та весняного циклів.

Література

1. Трегубов Д.Г., Трегубова І.М. Ретроспектива відображення проблеми розлуки з Україною. *Культура України (ХДАК)*. 2019. Вип. 66. С. 30–42. URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/10164>.

ПЕДАГОГІЧНА РЕФЛЕКСІЯ ЯК ОДИН ІЗ ІНСТРУМЕНТІВ ОВОЛОДІННЯ НОВИМ КУРСОМ МЕТОДИКИ

Тучина Н.В. (Харків)

Протягом останніх років рефлексія стала одним із необхідних компонентів професійно-педагогічної підготовки вчителів у закладах вищої освіти в усьому світі. Саме педагогічна рефлексія дозволяє набувати практичного досвіду через керовані й сфокусовані спостереження за процесом навчання і поєднувати його з теоретичними знаннями у галузі методики. Проте у процесі навчання в ЗВО студенти часто підміняють критичний аналіз і переосмислення певних понять, методів і прийомів просто описом того, що спостерігається. Вміння педагогічної рефлексії не виникають самі по собі, вони мають формуватися і розвиватися шляхом спеціальних вправ і завдань у процесі навчання, причому не тільки у ході навчання методики, але й при вивченні фахових дисциплін.

Починаючи з 2013 року, викладачі факультету іноземної філології брали участь у розробці нової програми з методики навчання англійської мови, а у 2016–2019 рр. – в експериментальному навчанні за новою програмою разом із 13 іншими університетами в рамках спільного експерименту МОН України і Британської Ради. Накопичений досвід оцінено позитивно міністерством, незалежними британськими і українськими експертами, викладачами ЗВО і вчителями шкіл, де студенти проходили практику.

Педагогічна рефлексія розглядається у новій програмі як безперервний процес, який поєднує чотири основні стадії: рефлексія на власному досвіді школяра і студента і порівняння його з теоретичними положеннями, які обговорюються у курсі методики; рефлексія в процесі спостереження за педагогічним процесом у школі (протягом 3 років); рефлексія в процесі проведення практики в якості вчителя і рефлексія як узагальнення всього процесу професійно-педагогічної підготовки. Результати рефлексії обговорюються усно в групах і в індивідуальних бесідах з викладачами і вчителями-менторами, а також у рефлексивних есе і щоденниках спостережень.

СИНОНИМИЧЕСКИЕ ПРИЧИННЫЕ КОНСТРУКЦИИ В СОВРЕМЕННОМ РУССКОМ ЯЗЫКЕ

Халанская Н.Н. (Харьков)

На каждом уровне языка существуют формы, которые эквивалентны или близки по значению и функции и поэтому могут быть употреблены одна вместо другой.

На синтаксическом уровне к таким вариативным формам относятся причинные предложно-падежные сочетания с предлогами *от, с, из, из-за (+род.п.)* и придаточные предложения причины.

Основываясь на теории симметрии/асимметрии языкового знака, в работе подтверждается тезис, что причинные отношения в языке могут быть выражены на разных уровнях синтаксической системы эксплицитными и имплицитными способами и средствами выражения.

Важным показателем синонимичности таких синтаксических конструкций является их взаимная трансформация. Правильность определения смысловых отношений в таких конструкциях устанавливается посредством трансформации их в сложноподчиненные предложения, которые являются прямыми номинациями экстралингвистических ситуаций (Ср.: *похудел от болезни -> похудел, потому что болел*).

Таким образом, единым принципом синонимии является отсутствие полного параллелизма между планом содержания и планом выражения. Обозначая одни и те же явления, связи и отношения объективной действительности, они различаются в структурном и семантическом отношениях.

Предложно-падежные сочетания и придаточные предложения причины как синтаксические синонимы разных грамматических уровней обладают однородным лексическим составом, общностью грамматических значений, функционально-смысловой соотносительностью, свойством взаимозаменяемости, представляя собой разные способы языкового выражения реалий.

ПСЕВДОІМПЕРАТИВНІ ФОРМИ ЯК ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ НЕГАТИВНОЇ ОЦІНКИ (модель “Поговори мені тут!”)

Халіман О.В. (Харків)

Через заборону вживання засобів експліцитної оцінки в конкретних комунікативних ситуаціях мова виробила систему імпліцитних прийомів, за допомогою яких можна висловити, зокрема, негативне ставлення до адресата.

Окремі засоби імпліцитної агресії зазнали лексикалізації й граматикизації. Наприклад, серед останніх В. Апресян називає «використання псевдоімперативів для вираження погрози» [1, с. 32], напр.: **Поговори в мене.** Функція імператива в цих фразах – не запрошення здійснити певну дію, а погроза. Якщо дію буде здійснено, то мовець, як він погрожує, від вербальної агресії перейде до агресивних дій [1, с. 33]. В українській мові фіксуємо функціонування такої псевдоімперативної форми, напр.: – **Поговори мені тут! Ніяких друзів і подруг! Ось коли вивчишся, почнеш заробляти сама, тоді зможеш дружити з ким хочеш** (з інтернет-ресурсів); – **Ну, ну, побалакай мені!** – *гримнув жандарм* (М. Олійник).

Дієслівна форма вживається в переносному значенні (*побалакай = не треба балакати, поговори = нічого тут говорити*) й виражає негативне ставлення до дії адресата (*говорити, балакати*), що не подобається мовцеві. У наведеному вище прикладі вживається й інший граматичний засіб вираження оцінки (множина гіперболічна (*ніяких друзів і подруг*), що разом з лексичними й інтонаційними формує загальну негативнооцінну тональність мовлення. Інтонаційне оформлення (порівн.: *Поговори зі мною / Поговори мені тут*) забезпечує функціонування форми як псевдоімперативної. Замість спонукання мовець висловлює незадоволення вже здійсненою дією й виражає заборону щодо її подальшого виконання.

Література

1. Апресян В.Ю. Имплицитная агрессия в языке. *Компьютерная лингвистика и интеллектуальные технологии*. Тр. Междунар. конф. «Диалог 2003». Москва: Наука, 2003. С. 32–35.

ІНТЕРМЕДІАЛЬНИЙ ПОЛІЛОГ У ПОЕЗІЇ Ф. ЖАККОТТЕ

Чистяк Д.О. (Київ)

Поетичний доробок письменника Ф. Жаккотте – виняткове явище у сучасній франкомовній літературі, доказом чого постає прижиттєве видання його повного зібрання творів у престижній серії «Плеяда» видавництва «Гаїмар». Працюючи над перекладом українською його вибраного «Зошит зелений», після попереднього, не досить

репрезентативного видавничого проєкту (2003), нам видається актуальним для адекватного розуміння авторської картини світу й особливостей поетичної мови повернути увагу до інтермедіального полілогу у структурі художнього тексту.

У цьому контексті показовим постає твір «Баклани» (1984), що свідчить про полілог поміж мікрокосмом авторської свідомості та макрокосмом «пейзажу душі» в інтроспективній взаємодії. Сакральна топографія середньовічних монастирів у Прадесі й Серрабоні конотована негативно з огляду на загальну профанацію католицької традиції у постмодерністську секулярну добу. Поряд із тим, потреба в сакралізації хронотопу набуває матеріалізації у накладанні енергетики місцевості на енергетику реципієнта – шляхом маніфестації Світла як еманції Божества для Митця. Така концептуалізація наявна і в сакралізації інших мистецьких артефактів в інтермедіальному полілозі – інтроспекційне засвоєння Поетом малярської спадщини («Регентки» Ф. Галса) та музичного доробку («Сильва» А. Форкере), що гармонізує суперечності хронотопу.

Таким чином, для поезики Ф. Жаккотте (продовжувача традицій швейцарської поетичної культури Е.А. Крізінеля, П.-Л. Матте, Г. Ру) характерне інтроспекційне засвоєння інтермедіального полілогу мистецького доробку для сакралізації хронотопу і відновлення гармонії в авторській концептуалізації.

Література

1. Жаккотте Ф. Поезія. 1946–1967 / передм. Ж. Старобінські, пер. з фр. О. Жупанського, В. Коптілова, О. Мокровольського. К.: Юніверс, 2003. 176 с.
2. Jaccottet Ph. Œuvres. Paris: Gallimard, 2014. 1627 p.

ХУДОЖНЯ СВОЄРІДНІСТЬ РОМАНУ РІЧАРДА ЦВІРЛЕЯ «ТАМ ТОБІ БУДЕ КРАЩЕ»

Чорний І.В. (Харків)

Історичний детектив, або ретродетектив (в англomовній традиції *historical mystery*) – один із піджанрів історичного роману, який набув популярності в літературах народів світу, починаючи з 90-х років ХХ століття. Тоді ж з'являється він і в сучасній польській літературі, де отримав назву «*kryminal retro*». Наразі сформувався потужна плеяда авторів, які працюють у цій царині: Марек Краєвський, Кшиштоф Бохус, Томаш Душинський, Гжегож Калиновський, Катажина Зисковська та ін.

Досить відомим та популярним є й Річард Цвірлей – письменник із Познані, який уславився двома циклами історичних детективів. Дія першого з них, де героями є польські міліціонери, відбувається в Познані в 80-ті роки ХХ століття, події другого, головним героєм якого виступає комісар Антон Фішер,

охоплюють 20–30 роки ХХ століття. Роман «Tam ci będzie lepiej» / «Там тобі буде краще» (2015) відкриває цикл про Фішера.

Книга ця дуже відрізняється від творів колег письменника. Якщо М. Краєвський тяжіє до психологічного детективу з яскраво вираженою цікавістю до патологічної психіки злочинців, а Кшиштоф Бохус пропонує ретродетективи в стилі нуар, то Річард Цвірлей працює в соціально-побутовому просторі. Його цікавлять подробиці економічного життя поляків першої третини минулого століття, їх гастрономічні смаки, соціальні та службові відносини, побут різних верств населення. Саме середовище, на думку письменника, формує характери як злочинців, так і тих, хто займається їхніми пошуками. Важливу роль відіграють у зв'язку з цим екскурси до нещодавніх подій Великої війни, учасниками якої була переважна більшість персонажів роману. Дуже багато уваги приділяє Цвірлей відтворенню мовної своєрідності познаняків, так званого познанського діалекту, яким пишаються місцеві жителі.

РЕКЛАМНИЙ ТЕКСТ ЯК ОБ'ЄКТ ДОСЛІДЖЕННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ Шабінський М.Є. (Харків)

Аналіз текстів реклами передбачає обов'язкове ставлення до нього як до основної одиниці спілкування, тобто, основної одиниці комунікації. А погляд на текст як на комунікаційну діяльність тісно пов'язаний з формуванням у мовленні (тексті) смислового змісту, так як в процесі функціонування мови як системи спостерігається зростання якості інформації і зміст мовлення є аж ніяк не сума значень мовних одиниць, що її складають (Дрідзе, 1976, С. 48).

Спілкування не може обмежуватися простою сукупністю ізольованих висловлювань, воно передбачає наявність одиниці комунікації, що відіграє роль носія повноцінної інформації та має закінчену структурну організацію. Такою одиницею виступає текст, саме він являє собою відносно завершений відрізок спілкування, одиницю, структуровану та організовану за певними правилами, таку, що несе когнітивне, інформаційне, психологічне і соціальне навантаження спілкування (Колшанський, 1984).

Комунікативна модель рекламного тексту визначається специфікою рекламної комунікації. Оскільки рекламний текст розрахований на масову і неоднорідну аудиторію, рекламодавець завжди спілкується з великою кількістю адресатів, що і робить рекламну комунікацію масовою. У той же час специфіка жанру надає перевагу адресного спілкування, тобто передбачає звернення одного індивіда до іншого, а не до групи. У цьому також проявляється Донативна функція реклами – зробити своє повідомлення більш індивідуалізованим, створюючи враження звернення до окремої людини.

Можна сказати, що реклама намагається створити ілюзію міжособистісного спілкування, а поліадресатний за своєю сутністю рекламний текст направляє до однієї особи і перетворюється, відповідно, на моноадресатний. Специфіка рекламної комунікації полягає також в тому, що той, хто створює текст, є поліадресантом, який володіє рекламною компетенцією, і саме ця компетенція дозволяє правильно організувати рекламне повідомлення. Адресат же тексту повинен мати семантико-прагматичну компетенцію, завдяки якій інформація правильно декодується.

МОТИВ ПЕРЕОДЯГАННЯ В РОМАНІ В. ГОЛДІНГА «ПІРАМІДА»

Шаповал О.Г. (Кам'янець-Подільський)

Упродовж багатьох століть мотив переодягання є постійно і дуже активно присутнім у дискурсі художньої літератури, актуалізуючись у найрізноманітніших проявах: починаючи від теми маскараду і розширюючись до принципово важливих для літератури ХХ століття проблем (не-) тотожності людини самій собі, пошуків свого істинного «я», свого місця серед людей.

У романі В. Голдінга ці проблеми розглядаються у контексті актуального для повоєнної літератури Великобританії питання класового розшарування суспільства. У пам'яті Олівера, героя-оповідача твору, містечко дитинства Стілборн постає мертвим світом соціальної піраміди, де невидима лінія розділяє прошарки суспільства. Такий життєвий устрій здається Оліверу єдино можливим, усталеним і непохитним. Для більшості мешканців їх суспільні маски зрослися з обличчям, замінили його, вони не приносять їм моральних страждань. Проте увага автора концентрується на персонажах, які виходять за межі неписаних правил, розхитують усталений світ соціальної піраміди: дівчина з нетрів Еві Бабакумб, режисер Івлін де Трейсі, вчителька музики міс Доліш – всі вони роблять безуспішні спроби вирватися за межі суспільної піраміди. Так, щоденний маскулінний стиль одягу Сесілії Доліш відповідає нав'язаному їй образу «нової жінки»; костюмований вигляд де Трейсі, підкреслюючи зв'язок із театром, одночасно передає його іронічну позицію участі у загальному маскарадні. Переодягання – чи не єдиний для них шлях до свободи самовираження, спроба скинути маску, нав'язану суспільством. Проте ці спроби не знаходять розуміння і викликають лише подив (як у випадку з мереживним жабо міс Доліш), або сміх (фотографії де Трейсі у костюмі балерини). Вихід Сесілії Доліш оголеною на вулиці Стілборна стає найбільшим викликом суспільному маскараду.

Таким чином, мотив переодягання в романі «Піраміда» актуалізує проблеми ідентифікації особистості, втрати власної автентичності та

стандартизації, пошуку рівноваги між індивідуальною сутністю і соціальною роллю.

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ ЛІТЕРАТУРИ: ЗА І ПРОТИ

Шулик П.Л. (Кам'янець-Подільський)

Сучасне викладання літератури перетворилось на заручника двох крайнощів: з одного боку – фанатичне захоплення сучасними технологіями, з іншого – стурбованість формуванням на уроках літератури ключових компетентностей. Ці крайнощі здатні «вбити» художній текст як естетичний феномен. Небезпека криється і у фанатичному захопленні інноваційними технологіями, і у штучному пристосуванні викладання літератури до ключових компетентностей, які повинна формувати Нова українська школа. Важко заперечувати важливість самих компетентностей, але в гонитві за ними ми можемо загубити і сам предмет, і учня, якому пропонується подекуди спотворене мотивування значення того чи іншого твору.

Відповідно до десяти ключових компетентностей у програмі з зарубіжної літератури розроблено 4 наскрізних лінії, кожна з яких має свою мету, пристосовану для певних вікових груп школярів і представлена у зв'язку з вивченням конкретних творів. Так поступово мистецтво слова з естетичного феномену перетворюється на джерело інформації, підручник життя, засіб виховання. Виникають асоціації зі сумнозвісним викладанням літератури у радянській школі, яке було спрямоване на сприйняття художніх творів як ілюстрацій до суспільствознавчих тем. Формування компетентної особистості учня у процесі вивчення літератури залежить не від підпорядкування наскрізним лініям, що здатні «вбити» естетичну природу художнього тексту, а від вміння «перебороти естетичну байдужість дитини, спонукати її «впустити» у себе художній текст, пробудити уяву, збудити «внутрішнє бачення» твору через особистісні асоціативні паралелі і сформувані креативне сприйняття запропонованого матеріалу» [2, с. 16].

Література

1. Матвеева О.В. Компетентна людина – людина діяльнісна. *Зарубіжна література в школах України*. 2014. № 3. С. 15–17.

КРЫМСКИЕ ТОПОНИМЫ В ЛИРИКЕ БОРИСА ЧИЧИБАБИНА

Юрьева Ж.А. (Харьков)

Онимы, используемые автором, представляют собой сложную систему. Они дают представление о его идиостиле. Лингвистический анализ поэтического текста и идиостиля предоставляет определенную основу, исследование которой помогает судить о тематике произведений и специфике миропонимания поэта. Составляя словарь онимов, представленных в идиостиле Б. Чичибабина, мы проанализировали их. Одной из важных частей онимной системы является топонимика. Мы рассмотрели топонимы, связанные с Крымом. Топоним «Крым»: *«Мои глаза мокрым-мокры, / они, смущенные, / не налюбуются на Крым, / на море Черное»* («Ялта»); *«Помню сердцем, вижу зримо, / даже в ссоре, даже в гневе, / как ты радовалась Крыму, / чайкам в море, солнцу в небе»* («Ялта»); *«Думал о Крыме: чей ты, / кровью чужой разбавленный?»* («Крымские прогулки»); *«Не Русь красу его раскрыла, / он сам в легендах просиял. / Не отлучить татар от Крыма, / как от России россиян»* («Черное пятно»). Древнее название Восточного Крыма: *«Видишь? - я, от радости заплакав, / запрокинул голову - и вот / Киммерия, аллая от маков, / в бесконечность синюю плывет»* («Коктебельская ода»). Названия крымских городов: *«Плевать я хотел на тебя, Ливадия, / и в памяти плебейской / не станет вырисовываться / дворцами с арабесками / Алупка воронцовская»* («Крымские прогулки»); *«Настой на стенах в пустынном Судаке... / Мне с той землей не быть накоротке, / она любима, но не богоданна. / Алчак-Кая, Солхат, Бахчисарай... / Я понял там, чем стал Господень рай / после изгнания Евы и Адама»* («Судакские элегии»). Крымские горы: *«Я был на могиле поэта, / где духу никто не мешал, / в сиянии синего света, / на круче Кучук-Енишар»* («На могиле Волошина»). Материал показывает, что крымская топонимика занимает значительное место в организации онимосферы Бориса Чичибабина.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Авдєєнко Юлія Ігорівна – аспірант кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов українського мовно-літературного факультету імені Г.Ф. Квітки-Основ'яненка Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Алексєєва Ніна Симонівна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології факультету іноземної філології Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Алексєєва Олена Мухтараліївна – викладач кафедри світової літератури Горлівського інституту іноземних мов ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»;

Андропова Людмила Геннадіївна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент Центру міжнародної освіти та співробітництва, підготовче відділення для іноземних громадян Харківської державної академії культури;

Артюх Олена Іванівна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Бикова Ірина Алімжанівна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри східних мов Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Бокшань Галина Іванівна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов Херсонського державного аграрного університету;

Борковська Інна Пилипівна – кандидат філологічних наук, старший викладач Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»;

Ведернікова Тетяна Володимирівна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і практики англійської мови Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Внукова Катерина Валеріївна – старший викладач кафедри іноземних мов Національного фармацевтичного університету, аспірантка кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Водолажченко Наталія Анатоліївна – викладач кафедри методики навчання мов і літератури Комунального вищого навчального закладу «Харківська академія неперервної освіти»; аспірантка кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Воробйова Ольга Олександрівна – аспірантка кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Гармаш Людмила Вікторівна – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української літератури та журналістики імені Леоніда

Ушкалова Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Голобородько Юрій Костянтинович – аспірант кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Гончарова Жанна Миколаївна – старший викладач кафедри педагогіки, іноземної філології та перекладу Харківського національного економічного університету імені С. Кузнеця;

Гончарова Ольга Анатоліївна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і практики англійської мови Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Гуліч Олена Олександрівна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і практики англійської мови Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Дьячок Наталя Василівна – доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри загального та слов'янського мовознавства Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара;

Єлісєєнко Анна Павлівна – кандидат філологічних наук, завідувачка кафедри іноземних мов Харківської державної зооветеринарної академії;

Жукова Катерина Євгенівна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри східних мов Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

Журенко Марина Миколаївна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Ілеску Вікторія Леонідівна – аспірантка кафедра зарубіжної літератури та слов'янських мов Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Ільницька Ольга Петрівна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Істоміна Раїса Федорівна – викладач кафедри англійської філології Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Карпіна Олена Сергіївна – кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри світової літератури Горлівського інституту іноземних мов ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»;

Кеба Олександр Володимирович – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри германських мов і зарубіжної літератури Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка;

Коврига Юлія Володимирівна – викладач кафедри мовних дисциплін Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва;

Козлова Алла Григорівна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Комаров Сергій Анатолійович – доктор філологічних наук, доцент, завідувач кафедри світової літератури Горлівського інституту іноземних мов ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»;

Кондрашова Єлизавета Олегівна – магістр кафедри зарубіжної літератури факультету української й іноземної філології та мистецтвознавства Дніпровського національного університету імені О. Гончара;

Конончук Тетяна Іванівна – кандидат філологічних наук, доцент, завідувачка кафедри української філології та суспільних наук Академії адвокатури України;

Корнєєва Олена Миколаївна – аспірантка кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Корнільєва Лілія Миколаївна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Косенко Катерина Олегівна – методист кафедри методики навчання мов і літератури Комунального вищого навчального закладу «Харківська академія неперервної освіти»; аспірантка кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Косович Ольга Василівна – доктор філологічних наук, професор, завідувачка кафедри романо-германської філології Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка;

Костікова Ілона Іванівна – доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри теорії і практики англійської мови Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Крапівник Ганна Олександрівна – доктор філософських наук, доцент кафедри англійської філології Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Красовицька Лада Євгенівна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Криворучко Світлана Костянтинівна – доктор філологічних наук, професор, завідувачка кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов, координатор з наукової роботи українського мовно-літературного факультету імені Г.Ф. Квітки-Основ'яненка Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Кузнецова Олена Сергіївна – аспірантка кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Кузьменко Катерина Миколаївна – аспірантка кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Лісевич Вероніка Вікторівна – аспірантка кафедри германських мов і зарубіжної літератури Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка;

Літвін Сергій Миколайович – аспірант кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Маленко Олена Олегівна – доктор філологічних наук, професор, завідувачка кафедри українознавства і лінгводидактики Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Мартиненко Богдан Володимирович – аспірант кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Марченко Тетяна Михайлівна – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри світової літератури, заступник директора з науково-педагогічної та навчально-методичної роботи Горлівського інституту іноземних мов ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»;

Оляндер Луїза Костянтинівна – доктор філологічних наук, професор, завідувачка кафедри слов'янської філології Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки;

Онуфрієнко Олена Петрівна – кандидат філологічних наук, доцент, завідувачка кафедри української мови, літератури та культури Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського";

Осіпова Тетяна Федорівна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Панаріна Ірина Михайлівна – викладач кафедри англійської фонетики і граматики Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Паульс Вікторія Олександрівна – аспірантка кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Піддубна Наталія Віталіївна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

Приходько Віра Семенівна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української та іноземних мов Харківської державної академії фізичної культури;

Проскурін Іван Андрійович – аспірант кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Радчук Ольга Вячеславівна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Разуменко Ірина Василівна – кандидат філологічних наук, професор кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов, завідувачка відділу аспірантури та докторантури Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Рижченко Ольга Сергіївна – кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри мовної підготовки Національного університету цивільного захисту України;

Ришкова Анастасія Вячеславівна – викладач кафедри німецької філології Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького;

Романова Олена Іванівна – доктор філологічних наук, професор, завідувачка кафедри зарубіжної літератури Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара;

Ромащенко Людмила Іванівна – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української літератури та компаративістики Інституту української філології і соціальних комунікацій Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького;

Руда Наталія Вікторівна – кандидат філологічних наук, доцент, завідувачка кафедри східних мов Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Румянцева-Лахтіна Оксана Олександрівна – аспірантка кафедри української літератури та журналістики імені професора Леоніда Ушкалова ХНПУ ім. Г.С. Сковороди;

Самойленко Олена Валентинівна – кандидат філологічних наук, завідувачка кафедри мовних та гуманітарних дисциплін № 1 Донецького національного медичного університету;

Сапна Микола Миколайович – доктор соціологічних наук, професор, професор кафедри соціології та психології Харківського національного університету внутрішніх справ;

Семенова Людмила Валентинівна – старший викладач кафедри іноземних мов Національного фармацевтичного університету, аспірантка кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Силаєв Олександр Сергійович – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Скоробогатова Олена Олександрівна – доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Солошенко-Задніпровська Наталія Костянтинівна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і практики англійської мови Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Стаканкова Тамара Петрівна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Старостенко Тетяна Миколаївна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Стаценко Олена Миколаївна – викладач кафедри іноземних мов Сумського національного аграрного університету;

Степанченко Іван Іванович – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Стрелець Костянтин Володимирович – аспірант кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Сухенко Ірина Миколаївна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри зарубіжної літератури Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара;

Тарабановська Оксана Миколаївна – аспірантка кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Трегубов Дмитро Георгійович – кандидат технічних наук, доцент кафедри спеціальної хімії та хімічної технології факультету оперативно-рятувальних сил Національного університету цивільного захисту України;

Трегубова Ірина Михайлівна – керівник гуртка-методист КЗ “Центр дитячої та юнацької творчості міста Харкова №1 Харківської міської ради”;

Тучина Наталія Василівна – кандидат педагогічних наук, професор кафедри англійської філології Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Халанська Наталія Миколаївна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Халіман Оксана Володимирівна – кандидат філологічних наук, докторант кафедри української мови Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Чистяк Дмитро Олександрович – доктор філологічних наук, доцент, доцент кафедри романської філології Інституту філології Київського

національного університету імені Тараса Шевченка, європейський центр художнього перекладу у Брюсселі;

Чорний Ігор Віталійович – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри українознавства Харківського національного університету внутрішніх справ;

Шабінський Микола Євгенійович – кандидат педагогічних наук, доцент, докторант кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Шаповал Ольга Григорівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри германських мов і зарубіжної літератури факультету іноземної філології Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка;

Шулик Поліна Львівна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри германських мов і зарубіжної літератури Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка;

Юр'єва Жаннетта Альбертівна – викладач кафедри практики англійського усного і писемного мовлення Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди.

ДЛЯ НОТАТОК

ДЛЯ НОТАТОК

Наукове видання

**«ФРІЗМАНІВСЬКІ ЧИТАННЯ: НАУКОВО-МЕТОДИЧНА СПАДЩИНА,
ПРОДОВЖЕННЯ ТРАДИЦІЙ»**

Програма і тези доповідей Всеукраїнської науково-методичної конференції

(24 вересня 2020 року).

Українською, російською та англійською мовами

Тези друкуються в авторській редакції

Відповідальний за випуск: д.ф.н., проф. С.К. Криворучко

Художня обкладинка – С.К. Криворучко, Л.О. Корнієнко

Ком'ютерна верстка – О.О. Атанова, Л.О. Корнієнко

**Відповідальність за дотримання вимог академічної доброчесності несуть
автори; перевірено на антиплагіат 98,7%**

Підписано до друку 01.09.2020 Формат 60x84/16. Папір офсетний.

Гарнітура Times New Roman. Друк офсетний. Ум. друк. арк. 7

Наклад 100 прим. Ціна договірна.

Комунальне підприємство «Формат-сервіс».
16500, Чернігівська обл., м. Бахмач, вул. Європейська, 4